

การสร้างเขื่อน ภายใต้รัฐบาลทหารพม่า

ประสบการณ์จาก
โครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในรัฐคะเรนนี่
จากน้ำตกกลอปิตะถึงแม่น้ำสาละวิน

รายงานโดย... กลุ่มวิจัยด้านการพัฒนาของคะเรนนี่

การสร้างเขื่อนกั้นน้ำใต้ดิน

ประสบการณ์จากโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในรัฐคะเรนนี่
จากน้ำตกกลอปิตะถึงแม่น้ำสาละวิน

จัดพิมพ์โดย

กลุ่มวิจัยด้านการพัฒนาของคะเรนนี่

(Karenni Development and Research Group: KDRG)

2549

ติดต่อ

kdr05@yahoo.com

เกี่ยวกับ KDRG

กลุ่มวิจัยด้านการพัฒนาของคะเรนนี่ (Karenni Development Research Group: KDRG) ประกอบด้วยกลุ่มประชาสังคมหลัก 9 องค์กร ได้แก่ Karenni Social Welfare and Development Center (KSWDC), Karenni Evergreen (KEG), Karenni National Women's Organization (KNWO), Karenni National Youth Organization (KNYO), Karenni Mobile Medical Team (KMMT), Karenni Student Union (KSU), Karenni Documentation Group (KDG), Karenni Refugees Committee (KnRC), และ Karenni Computer Education Institute (KCEI)

KDRG เป็นองค์กรประสานงานของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้มีการประชุมและหารือถึงผลดำเนินงานของโครงการพัฒนาในรัฐคะเรนนี่ รวมทั้งโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่วางแผนโดยรัฐบาลทหารพม่าและผู้สนับสนุน ผู้ร่วมทุนและรัฐบาลในประเทศเพื่อนบ้าน

ผู้แปล พิภพ อุดมอิทธิพงศ์

ภาพทั้งหมดจาก Dean Chapman ไม่อนุญาตให้นำไปตีพิมพ์ซ้ำ

“ถ้าไม่มีการสร้างโรงไฟฟ้าที่นี่ ผมคงได้อยู่ที่หมู่บ้านอย่างสุขสงบ การก่อสร้างโรงไฟฟ้าทำให้พวกเราต้องโยกย้ายออก เราต้องสูญเสียทำเลที่ดีสำหรับเกษตรกรรมไป และสำคัญที่สุด เราต้องสูญเสียวิถีชีวิตที่สืบเนื่องมาหลายชั่วคน ในช่วง 10-15 ปีที่ผ่านมา มีการวางกับระเบิดหลายพันลูกในที่ที่เราเคยอยู่ เราไม่สามารถกลับไปทำเกษตรที่นั่นได้อีก ผมเสียหลานชายไปสองคนเนื่องจากกับระเบิดในปี 2536 ในเวลาห่างกันแค่หนึ่งเดือน” ชาวบ้านที่ถูกโยกย้ายเนื่องจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยในฝั่งไทยกล่าว

“เราต้องพึ่งพากับแม่น้ำสาละวินสำหรับการดำรงชีพ ทั้งการเกษตร ประมงและค้าขาย แม่น้ำเป็นเหมือนชีวิตของเรา” ชาวบ้านจากเขตปาของริมฝั่งน้ำสาละวินกล่าว

คำนำ

ปาสกาล ชู เซว (Pascal Khoo Thwe)
ผู้เขียน From the Land of Green Ghosts*

สำหรับคนในรัฐฉาน คะเรนนี่ (คะยา) และกะเหรี่ยงทางภาคตะวันออกของพม่า แม่น้ำสาละวิน มีความศักดิ์สิทธิ์เหมือนกับเป็นมารดาแห่งแม่น้ำทั้งปวง ซึ่งคอยหล่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอด ให้ทั้งอาหารและยาสมุนไพร ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา

แต่ปัจจุบันแม่น้ำสายนี้และแผ่นดินซึ่งแม่น้ำได้หล่อเลี้ยงกำลังตกอยู่ใต้อันตราย เนื่องจากภัยคุกคามของการสร้างเขื่อน เขื่อนเหล่านี้ไม่เพียงจะทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชนพื้นเมืองที่ละน้อย หากยังเป็นเหมือนคำตัดสินประหารสำหรับสัตว์และพืชใกล้สูญพันธุ์ รัฐบาลและนักธุรกิจมาแล้วก็ไป แต่สิ่งมีชีวิตเมื่อสูญพันธุ์แล้วไม่สามารถหวนกลับมาได้อีก

ผมเติบโตขึ้นที่เมืองเปโกน ซึ่งตั้งอยู่ตรงเขื่อนโมเบียในรัฐฉาน ในช่วงที่กำลังมีการสร้างเขื่อนเมื่อปลายทศวรรษ 1960 พืชพันธุ์และสัตว์ป่าดั้งเดิมที่ผมเคยรู้จักตั้งแต่เด็กได้สาบสูญไปแล้วตลอดกาล ไม่มีวิธีการใดจะทำลายประเทศหนึ่งได้ดีไปกว่าการใช้ทั้งอำนาจของปืนและรถไถร่วมกัน จากน้ำแกวหนึ่งที่ตั้งมาจากเขื่อนผมสามารถเล่าเรื่องราวความทุกข์ระทมที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และเสียงร่ำไห้ของสัตว์ป่าและพืชพันธุ์ที่กำลังตายลงไป

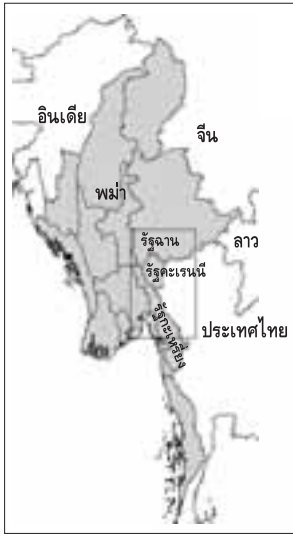
รายงานฉบับนี้เตือนให้เห็นภัยพิบัติซึ่งไม่เพียงคุกคามชนชาติพันธุ์ซึ่งอาศัยอยู่ริมฝั่งน้ำสาละวิน หากยังส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศพม่าและไทย หากมีการสร้างเขื่อนโดยไม่พิจารณาถึงความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสังคมและการเมืองในระยะยาวของทั้งสองประเทศ ซึ่งล้วนเป็นความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้

ที่ผ่านมามีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำสาละวิน และจะยังมีการใช้ประโยชน์เช่นนั้นต่อไปถึงคนรุ่นหลังเรา แต่ทั้งนี้การใช้ประโยชน์เหล่านั้นไม่ควรทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ทำหน้าที่คุ้มครองแม่น้ำ ชนพื้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเลย

สำหรับผู้มีอำนาจและผู้ใส่ใจ โปรดอ่านรายงานฉบับนี้และหยุดการกระทำที่ทำลายล้างอย่างป่าเถื่อนก่อนจะสายเกินไป อย่าประหารแม่น้ำสาละวินซึ่งเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของเราด้วยการสร้างเขื่อนที่ทำลายล้างเรายังมีหนทางอื่นซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากแม่น้ำได้อย่างยั่งยืน

* หมายเหตุ แปลเป็นไทยในชื่อ มาจากแดนผีดิบ: ปาฏิหาริย์แห่งโชคชะตาของพม่าคนหนึ่ง
โดย ประสิทธิ์ ตังมหาสถิตกุล และ พจนา จันทรสันติ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์คบไฟ 2548

ที่ตั้งตามแผนการสร้างเขื่อน ในแม่น้ำสาละวิน ประเทศพม่า

บทสรุป

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่แห่งแรกในพม่าสร้างขึ้นในแม่น้ำบาลูของในรัฐคะเรนนี้ ตรงบริเวณน้ำตกลอปิตะ โครงการนี้เริ่มขึ้นเมื่อต้นทศวรรษ 1960 โดยผู้นำประเทศพม่าและหนังสือพิมพ์ของรัฐต่างประโคมโหมว่า โครงการลอปิตะจะให้ชลประทาน การพัฒนาและไฟฟ้ากับรัฐนี้ แต่ผลที่เกิดขึ้นหลังการสร้างเขื่อนชาวคะเรนนี้ต้องเผชิญกับปัญหาขาดน้ำ น้ำท่วมทำลายพืชผล รวมทั้งพื้นที่อ่างเก็บน้ำซึ่งทำให้คนหลายพันคนต้องอพยพ และส่งผลกระทบต่อแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ จนถึงทุกวันนี้ 80% ของประชากรยังไม่มีไฟฟ้าใช้

ที่แย่กว่าสัญญาณม ๑ แล้ง ๑ เหล่านั้น การสร้างเขื่อนยังทำให้มีการส่งทหารพม่ามาประจำการหลายพันนายเพื่อคุ้มครองแหล่งผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ ส่งผลให้มีการบังคับโยกย้าย บังคับใช้แรงงาน การฝังกับระเบิดจำนวนมากตามไร่นา ความรุนแรงทางเพศและวิสามัญฆาตกรรมมากมาย

แต่แม้จะเกิดการละเมิดสิทธิต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยกลับตกลงกับรัฐบาลทหารพม่าที่จะสร้างเขื่อนหลายเขื่อนขึ้นใหม่ในแม่น้ำสาละวินทางภาคตะวันออกของพม่า ทั้งนี้เพื่อส่งกระแสไฟฟ้าให้กับไทยและเป็นรายได้ให้กับรัฐบาลทหารพม่า หนึ่งในโครงการเขื่อนที่จะสร้างขึ้นคือเขื่อนเวย์จี ซึ่งจะมีความใหญ่กว่าเขื่อนหลักของลอปิตะอย่างน้อย 10 เท่า และจะทำให้มีน้ำท่วมแหล่งเกษตรกรรมในที่ราบซึ่งดีที่สุดของรัฐคะเรนนี้ส่งผลกระทบต่อประชาชน 30,000 คน และทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่อาจเยียวยาได้

ประสบการณ์จากลอปิตะ

เขื่อนโมเบียซึ่งผันน้ำให้กับโรงไฟฟ้าลอปิตะ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมและผู้คนกว่า 8,000 คนต้องอพยพโยกย้าย เนื่องจากขนาดของอ่างเก็บน้ำที่มากถึง 207 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกษตรอันอุดมสมบูรณ์และมีอยู่น้อยรวมทั้งป่าไม้จมอยู่ใต้น้ำ น้ำส่วนใหญ่จะถูกผันไปให้กับโรงไฟฟ้า ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรมแบบพึ่งตนเอง ในช่วงฤดูฝนเขื่อนจะปล่อยน้ำและทำลายพืชผล ประชากรสัตว์น้ำก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สัตว์น้ำที่เคยมีอยู่อย่างชุกชุมก่อนการสร้างเขื่อน ต้องสูญพันธุ์ไปหรือหาพบได้ยากมากขึ้น

และแม้ว่าหมู่บ้านเหล่านี้ตั้งอยู่ใต้สายส่งไฟฟ้า แต่ชาวบ้านกลับไม่มีไฟฟ้าใช้ ในรัฐแห่งนี้มีอยู่เพียง 3 เมืองที่มีไฟฟ้าใช้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้มีไฟฟ้าใช้จะเป็นเจ้าหน้าที่ด้านทหาร ในขณะที่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้ไฟฟ้าได้ เพราะมีราคาแพงเกินไป และในตอนค่ำคืนก็มีเพียงหลอดไฟที่ส่องแสงสลัว ๆ เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะทำให้ประชาชนประมาณ 12,500 คนต้องสูญเสียบ้านเรือน และเรือกสวนไร่นาไปอย่างถาวร โดยไม่ได้รับค่าชดเชย ผู้ที่อยู่ใกล้โรงไฟฟ้าถูกบังคับให้อพยพออกไป และที่ดินของพวกเขา ก็กลายเป็นที่ฝังกับระเบิดเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับโรงไฟฟ้า หลายปีที่ผ่านมา มีการฝังกับระเบิดหลายพันลูกรอบโรงไฟฟ้า และที่ฐานของเสาไฟฟ้าแรงสูง ผู้ที่รับบาดเจ็บจากกับระเบิดจะไม่สามารถรักษาพยาบาล แถมยังถูกปรับในข้อหาทำให้กับระเบิดเสียหาย

และเพื่อรักษาความปลอดภัยในบริเวณโครงการลอปิตะ ตั้งแต่ปี 2503 เป็นต้นมา รัฐบาลทหารพม่า ได้ส่งทหารมาประจำการมากกว่า 24 กองพันในรัฐคะเรนนี้ การมีทหารมาประจำมากขึ้นส่งผลให้มีการกระทำอย่างทารุณต่อประชาชน มีการจัดทำข้อมูลที่ยุยงความรุนแรงทางเพศอย่างเช่น การข่มขืนหมู่โดยทหารพม่า ซึ่งประจำการอยู่ในเขตลอปิตะ รวมทั้งทหารเหล่านี้ยังเข่นฆ่าสังหารประชาชนตามอำเภอใจ จากการสัมภาษณ์อดีตทหารและผู้อพยพซึ่งหลบหนีจากบริเวณดังกล่าว ยืนยันถึงการใช้กำลังเพื่อบีบให้ทำงาน ให้ช่วยขนของให้กับทหาร และการขูดรีดประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

เขื่อนสาละวิน

ในปี 2548 รัฐบาลทหารพม่าลงนามในข้อตกลงกับรัฐบาลไทยเพื่อสร้างเขื่อน 4 เขื่อนในแม่น้ำสาละวิน โดยจะเริ่มการก่อสร้างในปี 2550 หนึ่งในโครงการเขื่อนเหล่านี้คือเขื่อนเว่ยจี ซึ่งจะสร้างอยู่บริเวณใกล้กับพรมแดนรัฐคะเหรียงกับรัฐคะเรนนี้ ความสูงของสันเขื่อนจะเป็น 10 เท่าของเขื่อนโมเบียวที่ลอปิตะ และพื้นที่อ่างเก็บน้ำจะกว้างมากขึ้นถึงสามเท่า โดยจะท่วมพื้นที่มากกว่า 640 ตารางกิโลเมตร รวมทั้งพื้นที่เกษตรที่สำคัญและเส้นทางคมนาคมในรัฐแห่งนั้น แม้ว่าในบริเวณพื้นที่ซึ่งคาดว่าจะถูกน้ำท่วมเนื่องจากเขื่อน จะมีประชากรเบาบาง เนื่องจากการสู้รบทางทหารและการบังคับโยกย้าย แต่ประมาณว่าจะมีประชาชน 30,000 คนที่ได้รับผลกระทบ นอกจากนั้นกลุ่มชนเผ่าอินตาเลซึ่งคาดว่ามียู่ประมาณ 1,000 คนจะต้องอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมและสูญเสียที่ดินไปอย่างถาวร

ผลกระทบของเขื่อนต่อวิถีชีวิตเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความอยู่รอด พื้นที่เกษตรอันอุดมสมบูรณ์ และมีผู้อยู่อาศัยตามหุบเขาริมแม่น้ำรวมทั้งผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์จะถูกน้ำท่วม เก่งหินและถ้ำซึ่งเป็นแหล่งวางไข่และเจริญพันธุ์ของสัตว์น้ำจะถูกทำลาย เมื่อมีการเปลี่ยนสภาพจากแม่น้ำที่ไหลเชี่ยวให้กลายเป็นอ่างเก็บน้ำนั้น นอกจากนั้น หมู่บ้าน 26 แห่งใน 2 เมืองจะต้องถูกน้ำท่วม ซึ่งล้วนเป็นศูนย์กลางการค้าขายและแหล่งการศึกษา และสาธารณสุขสำหรับประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล บอลาเกซึ่งเป็นหนึ่งใน 2 เมืองดังกล่าวเคยเป็นเมืองหลวงในอดีตของรัฐคะเรนนี้ พระราชวังและเจดีย์โบราณในเมืองนั้นจะต้องจมอยู่ใต้น้ำ

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของเขื่อนจะรุนแรงคล้ายคลึงกัน โดยจะมีน้ำท่วมทุ่งหญ้าและแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ ประชาชนที่อพยพโยกย้ายออกไปจะถางป่าที่เหลืออยู่มากขึ้น และจะมีการตัดถนนสายใหม่ ๆ ซึ่งทำให้มีการตัดไม้ในพื้นที่มากขึ้นเช่นกัน พื้นที่ซึ่งมีพืชพันธุ์และสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์จะต้องถูกทำลายไปโดยไม่มีการศึกษาผลกระทบให้ถ่องแท้เสียก่อน

รัฐบาลทหารพม่าและรัฐบาลไทยเห็นว่าโครงการเขื่อนสาละวินจะทำให้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย กล่าวคือการผลิตไฟฟ้าให้กับไทยและการสร้างรายได้ที่จำเป็นให้กับพม่า แต่วิถีคิดอย่างฉาบฉวยเช่นนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิการละเมิดสิทธิมนุษยชนและอำนาจอธิปไตยซึ่งรัฐจักกันดีทั่วโลกของพม่า รวมทั้งยังก็คิดกันไม่

ชาวคะเรนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรของตนเอง ทำให้พวกเขาแบกรับต้นทุนการผลิตไฟฟ้าสำหรับคนที่อยู่ห่างไกลออกไป ประชาชนซึ่งได้รับความทุกข์ยากจากการอพยพโยกย้าย และส่งผลให้หนึ่งในสามของประชากรต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ และต้องเผชิญกับปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและการไม่รู้หนังสือมากมาย พวกเขาไม่ได้ต้องการ “การพัฒนา” ในแบบนี้อีกต่อไป

รายงานฉบับนี้กระตุ้นให้นักลงทุนนานาชาติรวมทั้งที่มาจากไทยและจีน หยุดการสนับสนุนและวางแผนสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวินของพม่า เขื่อนเหล่านี้จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น และผู้ลงทุนจะมีส่วนร่วมทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเหล่านี้โดยปริยาย โครงการนี้รังแต่จะช่วยให้รัฐบาลทหารมีรายได้ที่นำมาใช้เพื่อเสริมสร้างอำนาจของตน และจะไม่มีประโยชน์ใด ๆ ต่อประชาชน ดังกรณีของโครงการลอบปีตะเป็นตัวอย่าง

© Dean Chapman

บทที่ 1

เกริ่นนำและข้อมูลเบื้องต้น

เกริ่นนำ

“พวกเรามีความกลัวอยู่ลึก ๆ ว่าการที่ต้องมาอยู่ห่างไกลจากมาตุภูมิและพี่น้องของเรา ย่ำห่าซึ่งเป็นผีที่ปกป้องหมู่บ้านของเราอาจจะสูญหายไป แล้ว ซึ่งจะทำให้เราไม่มีชีวิตที่ สุขสงบและไม่มี ความ รุ่งเรืองต่อไป”¹

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่โครงการแรกในพม่าได้แก่การสร้างเขื่อนในแม่น้ำบาลูของที่น้ำตก ลอปิตะในรัฐคะเรนนี่ ประมาณ 50 ปีที่แล้ว ทั้งนี้โดยไม่มี การปรึกษาหารือกับประชาชนในท้องถิ่น ชาวบ้านไม่เข้าใจ ว่าเขื่อนและโรงไฟฟ้ามีความสำคัญอย่างไร หลายคนแทบไม่เชื่อว่าโครงการนี้จะทำให้น้ำท่วมที่ดินของตน และ เริ่มอพยพโยกย้ายตอนที่น้ำไหลมาท่วมประตูบ้านแล้วเท่านั้นเอง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้อพยพจำนวนมากจากลอปิตะ ต้องหลบหนีเพื่อความปลอดภัยและความอยู่รอด พวกเขาไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากสิ่งที่ถูกขโมยไปได้ ทางกลุ่มวิจัยด้านการพัฒนาของคะเรนนี่ (Karenni Development Research Group: KDRG) จึงจำเป็นต้องบอกเล่าเรื่องราวของพวกเขา เราหวังว่าประสบการณ์ ของชาวคะเรนนี่จากโครงการลอปิตะ จะเป็นข้อเตือนใจให้กับพี่น้องในลุ่มน้ำสาละวินทั้งสองฝั่ง ยิ่งไปกว่านั้น เราต้องการบอกกับผู้ที่จะมาทำธุรกิจกับรัฐบาลทหารพม่า เพื่อให้พวกเขาเห็นว่า “การพัฒนา” อย่างนี้จะเกิด ผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำสาละวินอย่างไร

วิวิธยา

มีการสัมภาษณ์เชิงลึกในช่วงห้าปีที่ผ่านมา โดยผู้ให้สัมภาษณ์มีความเกี่ยวข้องกับโครงการทั้งในฐานะ เป็นอดีตทหารพม่าซึ่งเคยประจำการเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับโครงการและผู้ที่เคยทำงานในโรงไฟฟ้า รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการเขื่อนอย่างเช่น เจ้าของที่ดิน ชาวนาชาวไร่ ชาวประมง ญาติของเหยื่อระเบิดและผู้ลี้ภัยถาวรในรัฐคะเรนนี่ซึ่งเดิมเคยอยู่ที่ลอปิตะ ซึ่งหลายคนต้องถูกอพยพโยกย้าย

¹ From the Land of Green Ghosts, Pascal Khoo Thwe, 2002, p. 62-3

หลายครั้ง KDRG ทำการวิจัยในบริเวณลอปิตะในรัฐคะเรนนี่ รวมทั้งตามฝั่งแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำปุ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำเกี่ยวกับสถานการณ์และจำนวนประชากร สำหรับการวิจัยในส่วนของแม่น้ำสาละวินเป็นการสำรวจสภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ได้รับผลกระทบแต่ละแห่ง โดยเป็นข้อมูลที่อยู่ในส่วนของรายงานภาคสนามและการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากพ่อกำที่เดินทางไปมาระหว่างรัฐคะเรนนี่และไทย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ลี้ภัยซึ่งมาจากพื้นที่น้ำท่วม

KDRG ยังเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาครัฐ บริษัท ภาคประชาสังคม ทั้งที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ รายงานการออกแบบโครงการ บทความในหนังสือพิมพ์และรายงานวิจัยฉบับต่าง ๆ การคำนวณพื้นที่น้ำท่วมของเขื่อนเว่ยจีตั้งอยู่บนฐานเส้นชั้นความสูงระดับ 90 เมตรตามระบบ Digital Elevation Model ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจดาวเทียม NASA/NGAA Shuttle Radar Topography Mission (กุมภาพันธ์ 2543)² โดยพื้นที่น้ำท่วมจะเป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงต่ำกว่าระดับความสูงของน้ำอันเป็นผลมาจากการสร้างเขื่อน

ข้อมูลพื้นฐาน³

พม่าและการปกครองโดยทหารนับแต่ได้รับเอกราช

ภายหลังการสังหารนายพลอองซานผู้นำพม่าหลังได้รับเอกราชในปี 2490 ทำให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้น มีการทำรัฐประหารเมื่อปี 2515 และทำให้พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (Burma Socialist Program Party: BSPP) ขึ้นสู่อำนาจและปกครองประเทศจนถึงปี 2531 มีการเดินขบวนโดยนิสิตนักศึกษาในปีดังกล่าวและได้รับการปราบปรามอย่างรุนแรงทั่วประเทศ และต่อมารัฐบาลทหารชุดใหม่ได้สถาปนาอำนาจในนามสภาเพื่อฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งชาติ (State Law and Order Restoration Council: SLORC) พร้อมกับเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น “เมียนมาร์” มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 2533 เพื่อถ่ายโอนอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) ได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น แต่รัฐบาลทหารปฏิเสธไม่รับรองผลการเลือกตั้ง ในปี 2540 SLORC เปลี่ยนชื่อไปเป็น สภาเพื่อสันติภาพและการพัฒนาแห่งชาติ (State Peace and Development Council: SPDC) และปกครองประเทศต่อไปจนถึงปัจจุบัน ที่ประชุมแห่งองค์การสหประชาชาติเรียกร้องหลายครั้งให้ SPDC เคารพผลการเลือกตั้งในปี 2533 และให้แก้ไขการละเมิดด้านสิทธิมนุษยชน แต่ก็ไม่มีการปฏิบัติตามแต่อย่างใด

ชาวคะเรนนี่ยังคงต่อสู้เพื่อให้ได้เสรีภาพจากระบอบเผด็จการ การโจมตีของกองทัพพม่าทำให้ประชาชนต้องหลบซ่อนตัวหรือข้ามพรมแดนเข้ามา จากรายงานขององค์การ Human Rights Watch “จนถึงปลายปี 2547 มีประชาชนประมาณ 650,000 คนต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศเฉพาะในภาคตะวันออกของพม่า... ทั้งยังมีคนจากพม่าอีกประมาณ 2 ล้านคนที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทย โดยส่วนหนึ่งได้กลายเป็นผู้อพยพ 145,000 คนตามค่ายผู้ลี้ภัย”⁴ ในจำนวนผู้อพยพในค่ายผู้ลี้ภัยเหล่านี้คิดเป็นชาวคะเรนนี่มากกว่า 22,000 คน⁵

² *Digital Elevation Model Data*, U.S. Geological Survey, published by University of Maryland, version 1.0. Source for this dataset was the Global Land Cover Facility, <http://www.landcover.org>

³ ข้อมูลพื้นฐานบางส่วนได้มาจากรายงาน *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses*, Burma Ethnic Research Group, 2000

⁴ *UN Security Council Should Take Up Burma's Human Rights Crisis*, Human Rights Watch release, October 14, 2005 <http://hrw.org/english/docs/2005/10/14/burma11873.htm>

⁵ Thailand Burma Border Consortium December 2005 population figures

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำในพม่า

จากสถิติอย่างเป็นทางการของรัฐ จนถึงปลายเดือนมีนาคม 2548 ประเทศพม่ามีอัตราการผลิตติดตั้งของไฟฟ้ามากกว่า 1,300 เมกะวัตต์ เพื่อจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับโครงข่ายทั่วประเทศ⁶ ไฟฟ้า 30-35% ของพม่าได้มาจากพลังน้ำ จนกระทั่งเร็ว ๆ นี้เอง⁷ โรงไฟฟ้าหน่วยที่สองของโครงการลอปิตะ (บาลูซอง) ยังคงเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าใหญ่ที่สุดในประเทศ แต่ตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา รัฐบาลได้เร่งการก่อสร้างโครงการเขื่อนขนาดใหญ่มากขึ้น โดยคาดว่าจะจ่ายไฟฟ้าและนำเงินจากต่างประเทศเข้ามาเพิ่มขึ้น

นิตยสาร *The International Journal of Hydropower and Dams* ฉบับที่ 2 ประจำปี 2548 ได้ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์นายอูวินจ้อ อธิบดีกรมไฟฟ้าพลังน้ำเกี่ยวกับแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เขาได้อธิบายสถานการณ์การพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในพม่าดังต่อไปนี้

“ประเทศพม่ามีโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ 8 โครงการซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ และวางแผนจะสร้างอีก 16 โครงการ ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาครั้งใหญ่ของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในพม่า ทางกระทรวงพลังงานไฟฟ้าให้ความสำคัญกับการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการในประเทศและการส่งออกไปประเทศเพื่อนบ้านที่ผ่านมามีการใช้ประโยชน์จากไฟฟ้าพลังน้ำเพียงประมาณ 2% ทางกรมฯ จึงมีงานที่ต้องทำอีกมาก”⁸

สภาพโดยรวมของรัฐคะเรนนี

รัฐคะเรนนีตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของพม่า อยู่ระหว่างกลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนของไทยทางตะวันออกกับรัฐฉานทางตอนเหนือและรัฐกะเหรี่ยงทางตอนใต้ (โปรดดูแผนที่) โดยมีพื้นที่ใกล้เคียงกับจังหวัดเชียงราย แต่ที่ต่างกันก็คือที่เชียงรายมีประชากร 1.23 ล้านคน⁹ แต่ที่รัฐคะเรนนีมีประชากรเพียง 300,000 คน¹⁰ โดยแบ่งออกเป็น 7 เมืองได้แก่ เดมอไซ พูโซ ลอยก้อ ปาซอง บอลาเก ซาดอร์ และเมเซะ ลอยก้อเป็นเมืองหลวงและมีประชากรประมาณ 50,000 คนโดยเป็นเมืองใหญ่ที่สุดในรัฐ

⁶ Myanmar, Thailand to implement hydropower project, People's Daily Online, December 12, 2005 (เมกะวัตต์เป็นหน่วยวัดพลังงานไฟฟ้าซึ่งเท่ากับ 1 ล้านวัตต์ ไฟฟ้า 1 เมกะวัตต์ สามารถจ่ายไฟให้กับหลอดไฟ 100 วัตต์ 10,000 ดวงหรือคอมพิวเตอร์ 2,000 เครื่องได้)

⁷ ในขณะที่พม่าเร่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำมากขึ้น ทำให้มีการสร้างโครงการใหม่ ๆ ขึ้นมานอกจากโครงการลอปิตะ (ซึ่งผลิตไฟได้ประมาณ 196 เมกะวัตต์ โดยคาดว่าโครงการปองหลวงจะผลิตไฟฟ้าได้ 280 เมกะวัตต์ โดยโรงไฟฟ้าแห่งสุดท้ายยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างเมื่อต้นปี 2548 โครงการเขื่อนถ่านหินทางตอนเหนือของรัฐฉานผลิตไฟฟ้าได้ 400 เมกะวัตต์ และสร้างเกือบเสร็จแล้ว ส่วนโครงการเขื่อนยเวทซึ่งเป็นเขื่อนใหญ่ที่สุดในปัจจุบันผลิตไฟฟ้าได้ 745 เมกะวัตต์ และยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง ข้อมูลจาก *Hydropower plays a leading role in Myanmar's power development plans*, International Journal of Hydropower and Dams, Issue Two, 2005

⁸ *Hydropower plays a leading role in Myanmar's power development plans*, International Journal of Hydropower and Dams, Issue Two, 2005

⁹ *Population and Housing Census, 2000*, at <http://www.unescap.org/esid/psis/population/database/thailanddata/north/chiangrai.htm>

¹⁰ การสำมะโนประชากรของ KNPP ปี 2547 รายงานที่นำเสนอต่อที่ประชุมสมัชชา KNPP ครั้งที่ 10 ปี 2548 ตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมาในประเทศพม่ายังไม่มีการสำมะโนประชากรอย่างเป็นทางการ แต่ตัวเลขจำนวนประชากรของรัฐคะเรนนีซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือมากกว่า 250,000 คน (โปรดดูตัวอย่างจาก www.dpsmap.com) แต่ถ้านับรวมผู้พลัดถิ่นในประเทศแล้ว น่าจะเป็นจำนวน 300,000 คน

แม่น้ำปุ่น : ภาพโดย KDRG

ชาวคะยาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ที่สุดของรัฐนี้ นอกเหนือไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อย่างเช่น เก๊กโก เกบา กะเหรี่ยง คะยัน (ปะด่ง) คะยอ เบร มะนุมะนอ ฉาน ยินบ่อ และยินดาลา ชนเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้สืบเชื้อสายจากบรรพชนกลุ่มเดียวกันแต่แยกกันออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ¹¹ แต่ละชนเผ่าจะมีภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อเป็นของตนเอง โดยในแต่ละเผ่าจะมีภาษาพูดที่หลากหลายและมีความ

แตกต่างกันหลายอย่าง บางเผ่ามีประชากรเหลืออยู่ไม่มากนัก อย่างเช่น ชนเผ่ายินดาลามีประชากรอยู่ประมาณ 1,000 คน

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในรัฐคะเรนนี้มีต้นกำเนิดจากเทือกเขา พื้นที่ของรัฐส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนส่วนปลายของที่ราบสูงฉาน ยกเว้นแต่พื้นที่ราบซึ่งอยู่ตามหุบเขา ริมฝั่งแม่น้ำ สาละวินเป็นแม่น้ำสายหลักที่นี่ โดยไหลจากเหนือสู่ใต้ ทางตะวันออกของรัฐ รวมทั้งแม่น้ำสาขาสายสำคัญคือแม่น้ำปุ่น บาลูของ เป็นแม่น้ำสาขาที่สำคัญของแม่น้ำปุ่นและมีการสร้างเขื่อนโมเบียที่นี่ แม่น้ำปุ่นไม่เหมาะกับการล่องเรือ ในขณะที่แม่น้ำสาละวินมีความลึกมากเพียงพอที่จะให้เรือล่องได้ทุกฤดูกาล ส่งผลให้กลายเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของรัฐ

ประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐทำเกษตรแบบพอเพียงตามที่ราบและภูเขา รวมทั้งการล่าสัตว์ จับปลาและการหาของป่า นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพเป็นผู้ตัดไม้รายย่อยและการค้าขายตามเส้นทางแม่น้ำ โดยเฉพาะการค้าขายกับประเทศไทยผ่านแม่น้ำสาละวิน KDRG ประมาณว่าประชาชน 100,000 คนหรือหนึ่งในสามของประชากรของรัฐต้องพึ่งพากับแม่น้ำสาละวิน ปุ่นและปายเพื่อการเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็นการจับปลา การค้าขายหรือการเกษตร ผลกระทบจากเขื่อนสาละวินซึ่งจะทำให้เกิดน้ำท่วมย้อมคุกคามต่อการดำรงอยู่ของคนเหล่านี้

ทรัพยากรด้านเศรษฐกิจที่สำคัญในรัฐคะเรนนี้ได้แก่ทรัพยากรป่าไม้อย่างเช่น ไม้สัก นอกจากนี้ในรัฐนี้ยังเป็นแหล่งตบึกและกังสดานที่สำคัญโดยเฉพาะเหมืองแร่ที่อยู่แถบเมืองมอจี แร่อื่น ๆ ซึ่งพบประกอบด้วย หินอ่อน พลวง ทองคำและนิล

เนื่องจากความยากลำบากด้านการคมนาคมและความขัดแย้งซึ่งดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน (โปรดดูเนื้อหาในส่วนของความเป็นมา) เป็นเหตุให้การพัฒนาด้านประชากรในรัฐคะเรนนี้ช้าหลังกว่าที่อื่น อัตราการรู้หนังสือในรัฐนี้ต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของพม่าเป็นอย่างมาก¹² จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการในปี 2541 มีโรงเรียนมัธยมเพียง 10 แห่งในรัฐคะเรนนี้ ที่เมืองเมเซะและชาตอวีไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเลย โดยมีแต่โรงเรียนที่สอนจนถึงระดับมัธยมต้นเมืองละแห่ง

¹¹ ปัจจุบันเราเรียกกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้รวม ๆ ว่า “คะเรนนี้” เนื่องจากอาศัยอยู่ในรัฐคะเรนนี้ แต่เดิมนั้นคำว่าคะเรนนี้หมายถึง “กะเหรี่ยงแดง” (คะยา)

¹² *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses*, Burma Ethnic Research Group, 2000, p. 93

สภาพการณ์ด้านสาธารณสุขอยู่ในสภาพเลวร้าย มีปัญหาการขาดสารอาหารและการขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่ การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขมีอยู่จำกัด และมีเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ โรคติดต่อเป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บไข้ได้ป่วยและการตาย รวมทั้งการบังคับโยกย้ายยังทำให้โรคเหล่านี้แพร่กระจายกว้างขวางยิ่งขึ้น รัฐคะเรนนี่มีอัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตเนื่องจากโรคมาลาเรียสูงสุดแห่งหนึ่งในพม่า การฉีดวัคซีนป้องกันโรคอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศมาก และประชาชนไม่สามารถเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัย¹³

ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์โดยย่อของรัฐคะเรนนี่¹⁴

เมืองเอกทั้ง 7 ในรัฐคะเรนนี่ตั้งขึ้นตามโครงสร้างการปกครองแบบเดิมภายใต้ระบอบกษัตริย์ หรือชอพระยา ซึ่งปกครองแต่ละเมืองเป็นอิสระจากกัน แต่จะร่วมมือกันเมื่อมีภัยคุกคามจากภายนอก ที่ผ่านมามีเมืองเหล่านี้ไม่เคยตกอยู่ใต้อำนาจจากภายนอก แม้ในช่วงที่อังกฤษเข้ามาเป็นเจ้าอาณานิคม มีการยอมรับให้รัฐคะเรนนี่มีเอกราชของตนเอง โดยเป็นข้อตกลงที่ลงนามโดยผู้แทนจากรัฐบาลอังกฤษและพม่าเมื่อปี 2418 เมืองเอกต่าง ๆ ยังคงปกครองแยกจากกันและเป็นอิสระจนถึงปี 2491 เมื่อพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ

เมื่อได้รับเอกราช ชนเชื้อสายพม่าในรัฐคะเรนนี่จัดตั้งรัฐบาลสันนิบาตเพื่อเสรีภาพของประชาชนและต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) ส่วนชาวคะเรนนี่ก็จัดตั้งรัฐบาลของตนเอง ซึ่งนำโดยอูเบตอเร ในวันที่ 9 สิงหาคม 2491 ทหารพม่าได้เข้ามารุกรานรัฐคะเรนนี่ และในวันที่ 8 กันยายน พวกเขาได้จับตัวอูเบตอเรและอุมใส่กระสอบป่าน และนำไปตัดหัวพร้อมกับโยนร่างของเขาทิ้งในแม่น้ำบาลูของที่เมืองลอยก่อ เป็นเหตุให้มีการสู้รบอย่างต่อเนื่องระหว่างกองกำลังฝ่ายต่อต้านชาวคะเรนนี่กับรัฐบาลทหารพม่าในยุคต่อ ๆ มา

ในปี 2500 มีการปฏิรูปรัฐบาลของชาวคะเรนนี่โดยเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคเพื่อความก้าวหน้าแห่งชาติคะเรนนี่ (Karen National Progressive Party: KNPP) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กองกำลังติดอาวุธฝ่ายต่อต้านของคะเรนนี่หลายกลุ่มได้ต่อสู้กับทหารพม่าแบบกองโจร โดยเฉพาะอย่างเช่น กลุ่มแนวร่วมเพื่อการปลดปล่อยประชาชนแห่งชาติคะเรนนี่หรือ KNPLF (Karen Nationalities Peoples' Liberation Front) ซึ่งเป็นกลุ่มที่แยกออกมาจาก KNPP เมื่อปี 2522 จนถึงปี 2545 กลุ่มต่าง ๆ ยกเว้น KNPP ได้ลงนามในสัญญาหยุดยิงกับ SPDC

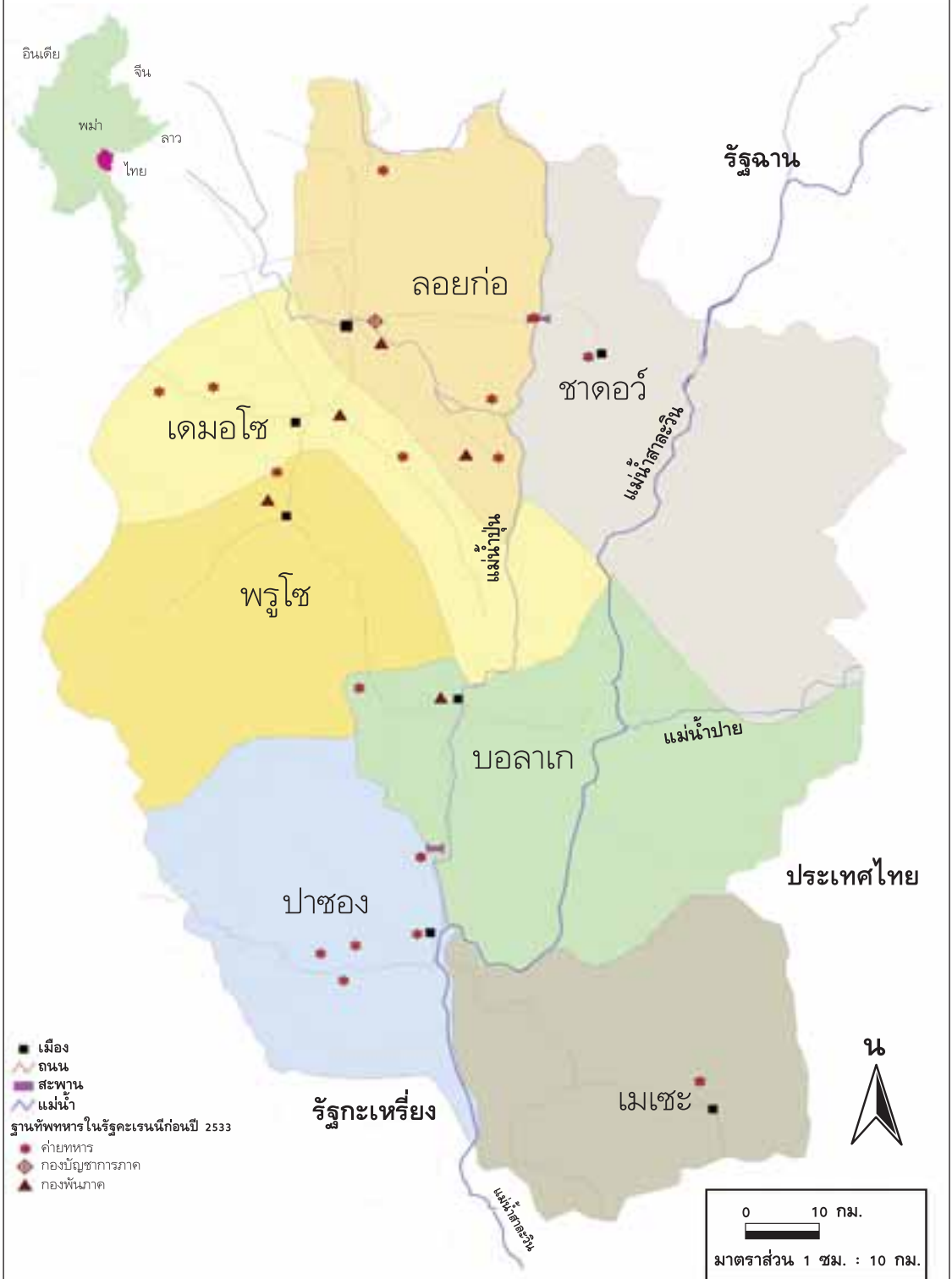

ครอบครัวผู้พลัดถิ่นกระเสือกกระสนเอาตัวรอดในป่า เขตป่าของ : ภาพโดย KSWDC

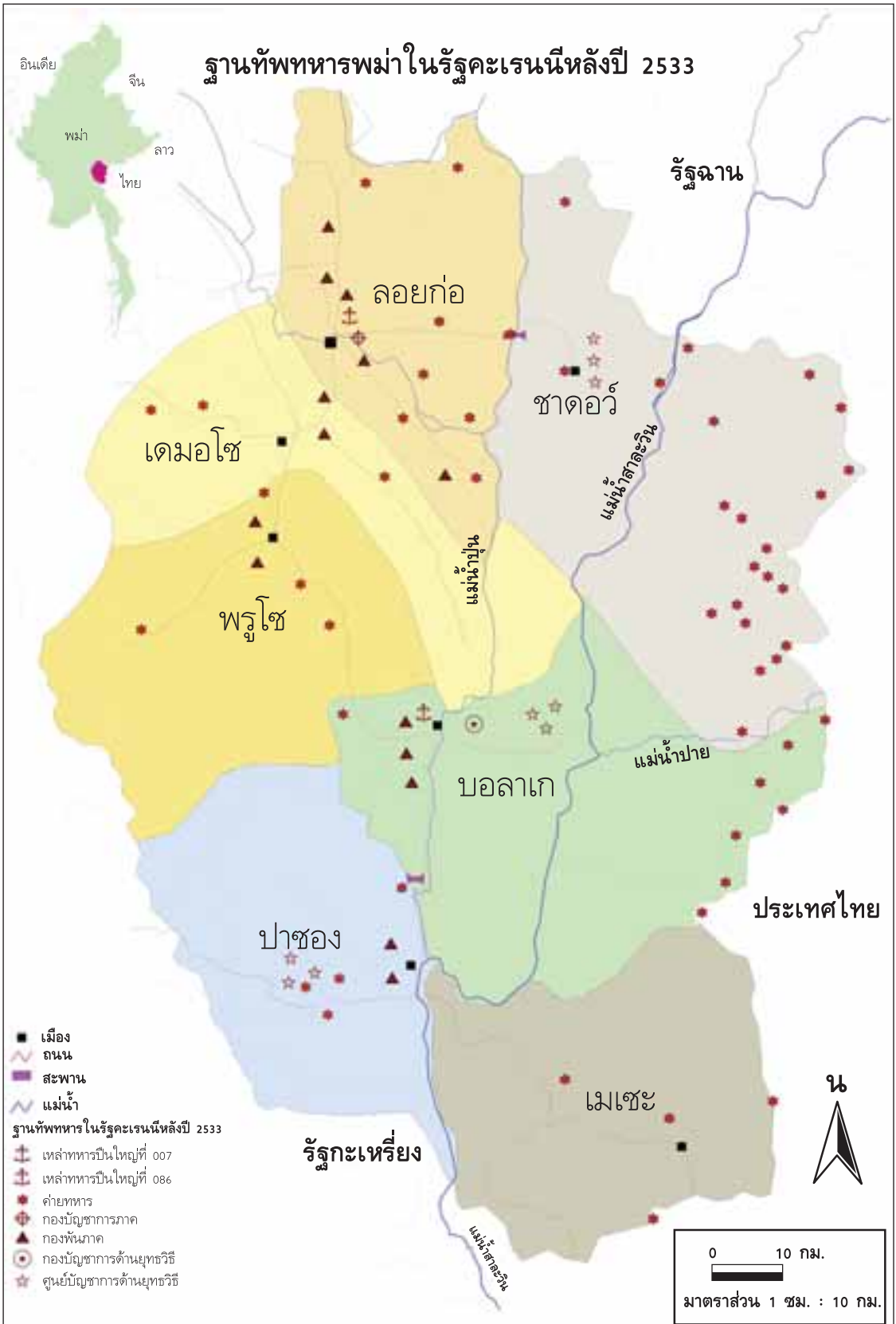
¹³ *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses*, Burma Ethnic Research Group, 2000, p. 7

¹⁴ ข้อมูลในส่วนนี้ได้มาจากรายงาน *Independence and Self-Determination of the Karenni States*, the Karenni Resistant National Revolutionary Council, 1974 and reprinted in 1997

ฐานทัพทหารพม่าในรัฐกะเหรี่ยงก่อนปี 2533

ฐานทัพทหารพม่าในรัฐคะเรนนี่หลังปี 2533

เด็ก ๆ ผู้พลัดถิ่นในเมืองชาดอร์ : ภาพโดย KSWDC Relief Team

การเพิ่มกำลังทหาร ในรัฐคะเรนนี่

ระหว่างปี 2491-2504 ทหารพม่าได้ถูกส่งมาประจำการในรัฐคะเรนนี่ โดยผลัดเปลี่ยนมาหลายกองพัน แต่จนภายหลังการก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่ลอบปีตะสำเร็จลงเมื่อปี 2504 มีการส่งกองพันทหารเบามาประจำการอย่างถาวรที่เมืองลอยก่อ และส่งทหารมาเพิ่มขึ้นตามส่วนอื่น ๆ ของรัฐ หลังจากการประท้วงของนิสิต

นักศึกษาในปี 2531 ทำให้มีการส่งทหารมามากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันมีกองพันทหาร 24 กองพันซึ่งประจำการและปฏิบัติหน้าที่ในรัฐคะเรนนี่¹⁵

ประชาชนถูกทารุณ

รัฐบาลเผด็จการทหารที่อย่างกุ่มพยายามหลายครั้งหลายคราวที่จะเข้ามายึดครองรัฐคะเรนนี่ และนับตั้งแต่ปี 2503 เป็นต้นมา ทหารพม่าใช้ยุทธวิธี “4 ตัด” ในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีเป้าหมายให้พลเรือนตัดการส่งเสบียงและความสนับสนุนให้กับกองกำลังติดอาวุธฝ่ายต่อต้าน นโยบาย “4 ตัด” ซึ่งดำเนินการโดยพรรค BSPP ครั้งใหญ่ เป็นครั้งแรกในรัฐคะเรนนี่ เกิดขึ้นราวปี 2517-2518 โดยมีเป้าหมายที่จะกวาดล้างพื้นที่ตามริมฝั่งแม่น้ำปายและสาละวิน มีการทำลาย 24 หมู่บ้านและเป็นเหตุให้ประชาชนประมาณ 3,270 คนต้องไร้ที่อยู่¹⁶ การต่อสู้ดำเนินไปตลอดทศวรรษ 1980 และพื้นที่บริเวณแม่น้ำสาละวินยังคงเป็นจุดที่มั่นทางยุทธศาสตร์สำคัญของกองกำลังทั้งสองฝ่าย

การพลัดถิ่นของพลเรือนในรัฐคะเรนนี่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไป มีการใช้กำลังผลักดันให้หมู่บ้านอพยพออกไป จากนั้นก็เผาหมู่บ้านเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านกลับมาอีก พลเรือนเหล่านี้ต้องย้ายไปอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีทหารควบคุม หรือไม่ก็ต้องแยกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อซ่อนตัว โดยอาศัยป่าและลำธารเป็นแหล่งอาหารเพื่อให้อยู่รอด เมื่อสถานการณ์ดีขึ้น พวกเขาอาจจะกลับมาที่หมู่บ้านหรือไม่ก็ย้ายไปอยู่อย่างถาวรในพื้นที่ใหม่ ด้วยลักษณะดังกล่าว ประชาชนจึงต้องอพยพหลายครั้งระหว่างป่ากับหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ทหารพม่าไม่ได้ให้ความช่วยเหลือในขณะที่มีการโยกย้าย แม้แต่ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งโยกย้ายบางส่วนก็อาจจะต้องเสียชีวิตก่อนจะไปถึงยังที่หมาย¹⁷

¹⁵ แหล่งข้อมูลทางทหารของ KNPP

¹⁶ จากการสัมภาษณ์ของ KDRG และข้อมูลจากสมาคมครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ผู้อพยพ ปี 2548 (ผู้อพยพ 3,270 คนส่วนใหญ่เข้ามาในประเทศไทย)

¹⁷ จากรายงาน *Aftermath: Three years of dislocation in the Kayah State*, ของ Amnesty International เมื่อเดือนมิถุนายน 2542 ในปี 2535 พลเรือนมากกว่า 12,000 คนจาก 57 หมู่บ้านทางภาคตะวันตกของเมืองพุกโซ และพลเรือนมากกว่า 8,000 คนจากเมืองเดมอโซถูกผลักดันให้ออกจากพื้นที่สูงและพื้นที่ชนบทไปอยู่ในเมืองพุกโซและเดมอโซตามลำดับ โดยไม่มีการให้ความช่วยเหลือด้านการขนส่ง อาหารหรือเวชภัณฑ์แต่อย่างใด ในช่วง 3 เดือนดังกล่าวประชาชนมากกว่า 40 คนเสียชีวิตเนื่องจากขาดอาหารและโรคระบาด

หลังจากมีการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงระหว่างฝ่าย KNPP และ SPDC ในปี 2538 ทหารพม่าก็เริ่มยุทธการโจมตีอย่างรุนแรงเพื่อหวังจะยึดครองรัฐคะเรนนีให้ได้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลทหารพม่าได้ใช้ยุทธวิธีหลายอย่างทั้งการโจมตีโดยกองกำลังทหารโดยตรง การบังคับโยกย้ายหมู่บ้าน การกดขี่ให้ทั้งกลุ่มหยุดยิงและกลุ่มอื่น ๆ ต่อสู้กับกองกำลังฝ่ายต่อต้านของ KNPP ตลอดจนการสู้รบที่ผ่านมา รัฐบาลทหารได้ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อเข้ามายึดครองพื้นที่มากขึ้น ส่งผลให้มีชาวคะเรนนีซึ่งต้องอพยพหลบหนีเข้ามาสู่ประเทศไทยเพิ่มจำนวนขึ้น ภายใต้บริบทดังกล่าว การก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในแม่น้ำสาละวินจะยิ่งทำให้มีการเพิ่มกำลังทหารมากขึ้น โดยอ้างว่าเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับโครงการ ท้ายที่สุดแล้วทั้งเขื่อนและไฟฟ้าที่ผลิตได้ก็จะทำให้เกิดรายได้ที่สนับสนุนให้รัฐบาลทหารยึดครองอำนาจต่อไป

การบังคับโยกย้ายขนานใหญ่

ในปี 2539 มีการบังคับโยกย้ายหมู่บ้านที่ให้ความช่วยเหลือกับ KNPP ทั่วทั้งรัฐให้โยกย้ายออกไป เฉพาะปีนั้นเพียงปีเดียวมีการบังคับโยกย้ายถึง 212 หมู่บ้าน¹⁸ ส่งผลให้พลเรือนอย่างน้อย 37,000 คนต้องหลบหนีเข้าไปอยู่ในป่า หรือไม่ก็ต้องไปเบียดเสียดยัดเยียดกันอยู่ในพื้นที่อพยพ¹⁹

ก่อนหน้าปี 2539 พื้นที่ราบสูงซึ่งอยู่ระหว่างแม่น้ำปุ่นกับสาละวินเป็นที่มั่นสำคัญของกองกำลัง KNPP ในการโจมตีทหารพม่า เป็นเหตุให้พื้นที่นี้ตกเป็นเป้าหมายสำคัญของการบังคับโยกย้าย ในจำนวน 212 หมู่บ้าน ซึ่งถูกโยกย้ายเมื่อปี 2539 มีอยู่ 96 หมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ระหว่างแม่น้ำปุ่นกับสาละวิน ซึ่งได้กลายเป็นพื้นที่ร้างไป (โปรดดูแผนที่) ปฏิบัติการในช่วงปี 2517-2518 ทำให้หมู่บ้านส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ตามริมแม่น้ำสาละวินต้องอพยพออกไปมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราควร

ผู้พลัดถิ่นกำลังเตรียมอาหารในป่า เขตป่าของ : ภาพโดย KSWDC

คำนึงถึงในแง่ผลกระทบต่อมนุษย์ เนื่องจากการสร้างเขื่อนสาละวิน แม้ว่าในพื้นที่เหล่านี้จะมีประชากรอยู่เบาบาง เนื่องจากมีประชาชนหลายพันคน ถูกผลักดันให้ทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนไปแล้ว แต่หากมีการสร้างเขื่อนซึ่งทำให้น้ำท่วมขึ้นมา จะทำให้พวกเขาไม่สามารถกลับมายังพื้นที่นี้ได้อีกเลย

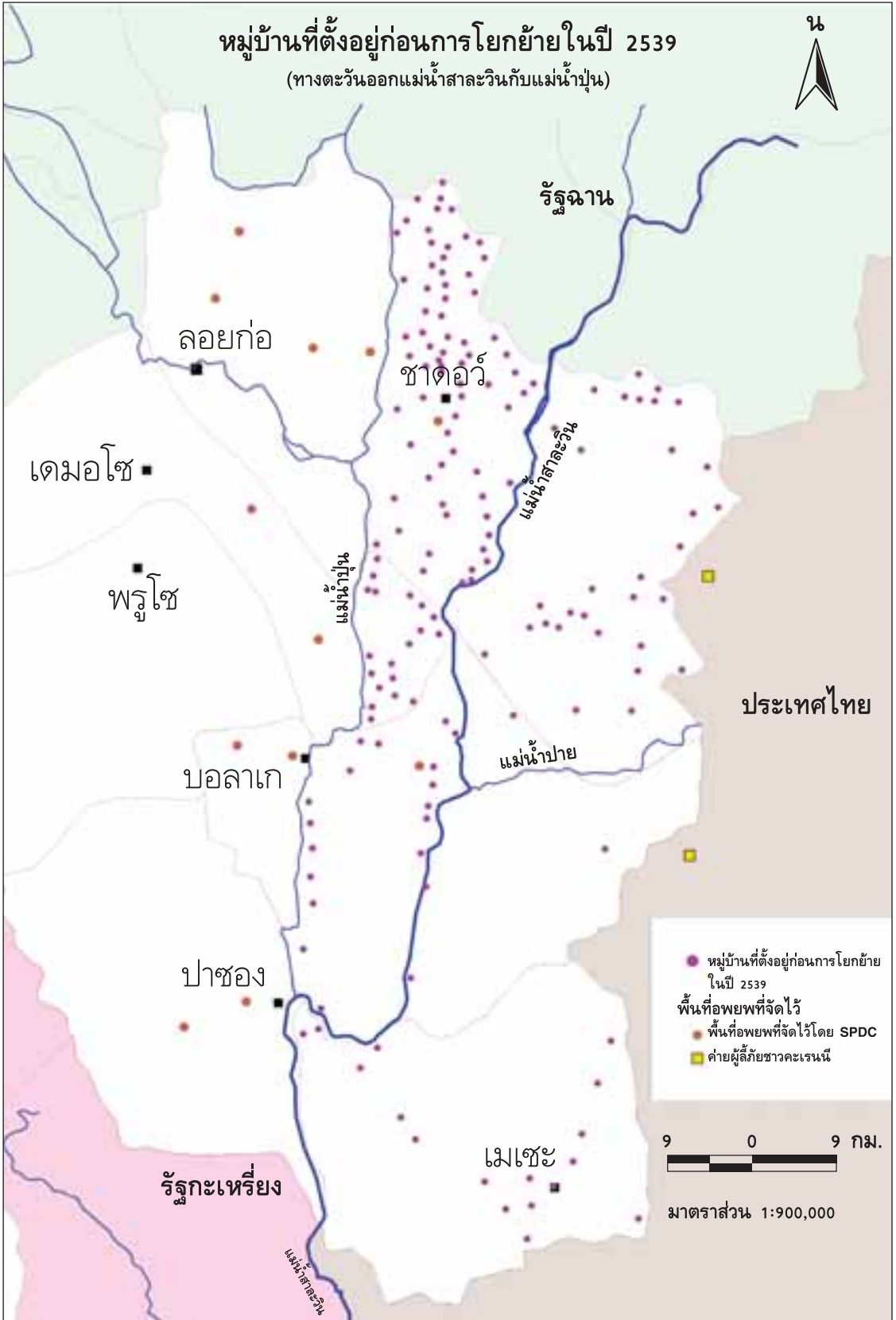
ชาวบ้านในท้องถิ่นไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งโยกย้ายตามเวลาที่กำหนด และอพยพไปยังพื้นที่ที่เตรียมไว้ ไม่มีการให้ความช่วยเหลือในการขนส่ง ไม่มีการจ่ายชดเชยให้กับที่ดินและทรัพย์สินที่ต้องสูญเสียไป แม้ขนาดยังไม่ถึงเส้นตายของการอพยพ ทหารพม่าก็ยังเข้ามาข่มขู่และทารุณชาวบ้าน มีการฆ่าสัตว์เลื้อยคลาน ฆ่ายุงฉาง ขโมยและทำลายสิ่งของต่าง ๆ ทั้งเด็ก คนชรา คนป่วยและผู้หญิงท้องถูกบังคับให้เดินไปยังพื้นที่อพยพ และเมื่อคนเดินทางออกไปแล้วพวกเขาจะเผาหมู่บ้านเพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านกลับมาอีก

¹⁸ *Forced Relocation in Karenni: An Independent Report by the Karen Human Rights Group, Report # KHRG 96-24, Karen Human Rights Group, 1996*

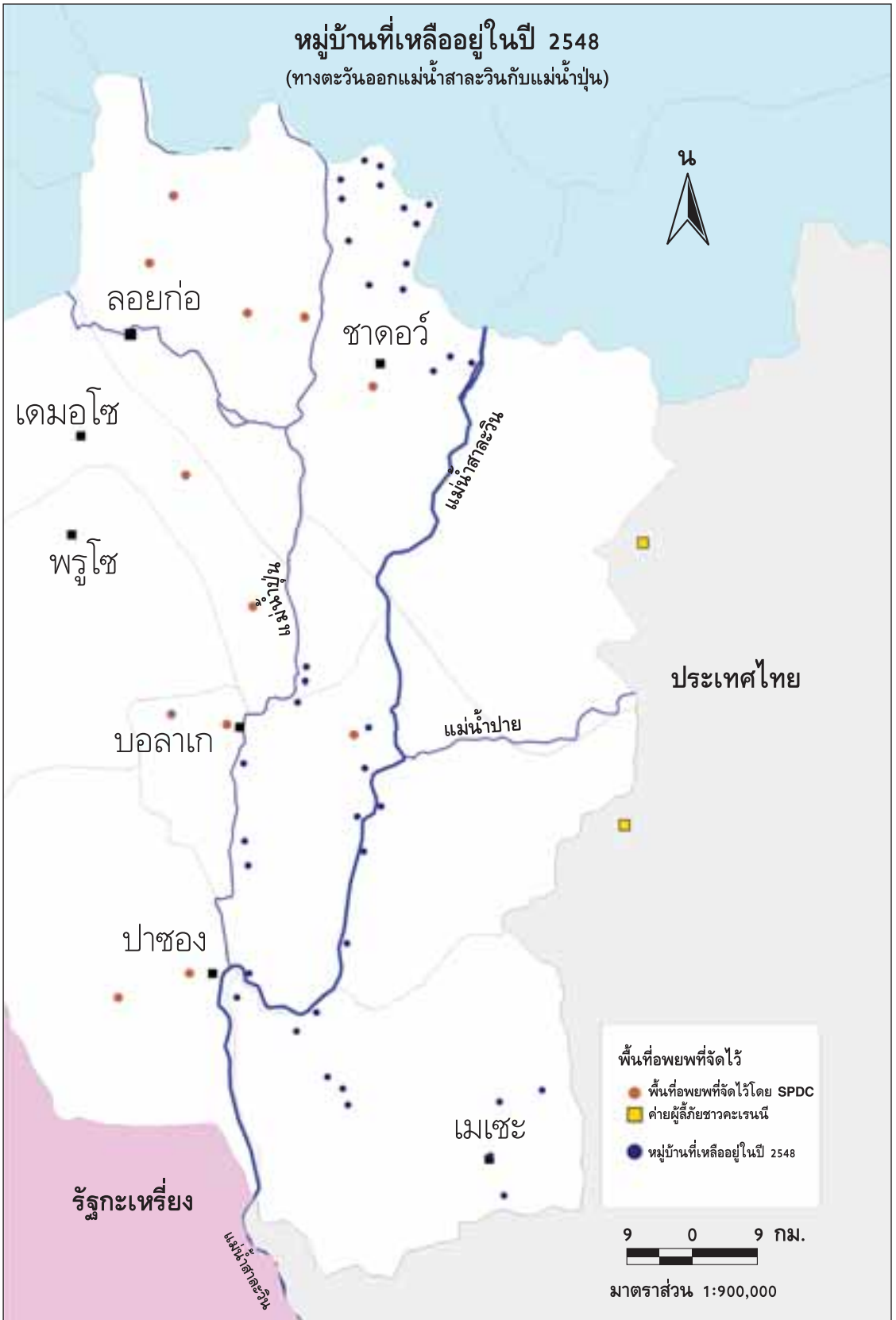
¹⁹ *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses, Burma Ethnic Research Group, 2000, p. 50*

หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ก่อนการโยกย้ายในปี 2539

(ทางตะวันออกแม่น้ำสาละวินกับแม่น้ำปุ่น)

หมู่บ้านที่เหลืออยู่ในปี 2548
(ทางตะวันออกแม่น้ำสาละวินกับแม่น้ำปุ่น)

ชาวบ้านที่ปฏิบัติตามคำสั่งต้องไปอาศัยอย่างเบียดเสียดอัดเยียดในพื้นที่อพยพ ซึ่งขาดแคลนเวชภัณฑ์และอาหาร มีพื้นที่ทำกินน้อย มีการจำกัดการเดินทางและยังถูกบังคับให้ทำงาน ผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับการละเมิดมากที่สุดทั้งในและนอกพื้นที่อพยพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อพยพยืนยันถึงการทำร้ายและการข่มขืน ชาวบ้านบางส่วนไม่ยอมอยู่ในพื้นที่อพยพและต้องหลบหนีไปในปีถัดมา ซึ่งต้องเผชิญกับโรคที่รักษาได้และสภาพขาดแคลนอาหาร ความไม่มั่นคงในชีวิตกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีประจำวันสำหรับชาวคะเรนนี่ เนื่องจากหลายพื้นที่ถูกประกาศให้เป็น พื้นที่สีดำ หรือพื้นที่ซึ่งยิงได้อย่างเสรี²⁰

สถานการณ์ผู้พลัดถิ่นในประเทศและผู้อพยพในปัจจุบัน

จากข้อมูลขององค์กร Thailand Burma Border Consortium ในปี 2548 มีผู้พลัดถิ่นในประเทศอยู่ประมาณ 92,500 คนในรัฐคะเรนนี่ หรือคิดเป็นเกือบ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมดในรัฐ ผู้พลัดถิ่นในประเทศเหล่านี้แยกกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจายไปอยู่ตามป่า และมักจะต้องโยกย้ายอยู่บ่อย ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพการต่อสู้ การลาดตระเวนของทหารและการโจมตีสู้รบกันทำให้พวกเขาต้องถูกโยกย้ายและ/หรือต้องเผชิญกับความรุนแรงเมื่อใดก็ได้

ตาราง จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศในรัฐคะเรนนี่ ปี 2548²¹

เมือง	จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศซึ่งหลบซ่อนตัว	จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศในเขตหยุดยิง	จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศในพื้นที่อพยพ	ผู้พลัดถิ่นในประเทศทั้งหมด
ชาดอว์	2,500	0	2,700	5,200
ลอยก่อ	500	21,000	2,000	20,500
เดมอโซ	500	38,000	1,400	41,900
พुरुโซ	500	7,500	0	7,500
บอลาเก	500	0	700	1,200
ปาซอง	5,000	1,500	700	9,200
เมเซะ	0	7,000	0	7,000
รวม	9,500	75,000	7,500	92,500

หมายเหตุ จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศทั้งหมดเพิ่มขึ้นจาก 88,400 คน ตามข้อมูลที่บันทึกไว้ในปี 2547²²

พลเรือนจำนวนมากอพยพเข้ามาในไทยเพื่อความปลอดภัย จำนวนผู้อพยพชาวคะเรนนี่ที่ลี้ภัยจากสงครามและจดทะเบียนในไทยเพิ่มจำนวนถึง 22,333 คน ในช่วงระหว่างปี 2533-2548²³ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไม่ปรากฏข้อมูลชัดเจนว่ามีผู้ลี้ภัยชาวคะเรนนี่ที่อพยพและยังอยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้อยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยอีกเท่าไร

²⁰ *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses*, Burma Ethnic Research Group, 2000, p. 92

²¹ เฟิ่งอ่าง

²² *Internal Displacement and Vulnerability in Eastern Burma*, Thailand Burma Border Consortium, 2004

²³ Thailand Burma Border Consortium December 2005 population figures

การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการโจมตีล่าสุด

มีรายงานการบังคับให้เป็นลูกหาบ บังคับใช้แรงงาน ขูดรีดเอาข้าว สิ่งของและเงินไป การทรมาน วิสามัญฆาตกรรมและการเผาหมู่บ้านทั้งที่เป็นบ้านเรือน วัดวาอารามและยุ้งฉางโดยทหารพม่า ตลอดจนพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินในรัฐคะเรนนีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา²⁴ ในวันที่ 23 ธันวาคม 2548 ทหารพม่า 4 กองพันเข้ามาก่อความวุ่นวายในเขตกาลคริสต์มาสและเผาบ้านเรือนในหมู่บ้านจิจอเบอไปหลายหลัง ทำให้ชาวบ้านต้องหลบซ่อนตัว จำนวนผู้พลัดถิ่นในประเทศรายใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้มีมากถึง 1,206 คน²⁵

แบ่งแยกและปกครองด้วยนโยบาย “หยุดยิง”

แม้ว่ารัฐบาลทหารพม่าจะโหมประโคมว่ากระบวนการหยุดยิงกับกองกำลังติดอาวุธ เป็นความสำเร็จที่ช่วยให้เกิดเสถียรภาพและเอกภาพในประเทศ และทำให้มีการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้ทันสมัย แต่ในความเป็นจริงพื้นที่ส่วนใหญ่ในรัฐคะเรนนีทั้งในพื้นที่หยุดยิงและนอกพื้นที่ ยังคงต้องเผชิญกับความขัดแย้งและการโยกย้ายทางกองกำลัง KNPLF เจรจาหยุดยิงกับรัฐบาลทหารพม่าเมื่อปี 2537 ในปี 2548 พวกเขาได้เข้าร่วมกับรัฐบาลทหารพม่าในการโจมตีที่มั่นของกองกำลัง KNPP โดยทหารพม่าสัญญาว่าจะให้ออกาสการทำธุรกิจกับพวกเขาในทำนองเดียวกัน พรรคประชาธิปไตยแห่งชาติคะเรนนี (Karen National Democratic Party: KNDP) ได้เข้าร่วมกับรัฐบาลทหารพม่าประมาณปี 2537 เพื่อแลกเปลี่ยนกับอำนาจปกครองในพื้นที่ของตนเอง KNDP เข้าร่วมกับทหารพม่าเพื่อโจมตีผู้ลี้ภัยตามแนวพรมแดนประเทศไทยเมื่อปี 2540 กลุ่มหยุดยิงได้ถูกกระตุ้นให้ต่อสู้กับกลุ่มที่ไม่ยอมหยุดยิง ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มชาติพันธุ์เอง นอกจากนี้ ทหารพม่ายังให้อำนาจปกครองพื้นที่และทรัพยากรให้กับกลุ่มที่แยกตัวและทหารบ้าน ซึ่งยิ่งทำให้เกิดสภาพการใช้กฎหมายอย่างป่าเถื่อนในพื้นที่ชนบท²⁶

จากผลงานที่ผ่านมาของรัฐบาลทหารพม่า เป็นที่ชัดเจนว่าการก่อสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวินเป็นไปเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์โดยรวมของพวกเขาที่จะยึดครองพื้นที่ ประชาชนและครอบครองทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย

แหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ

ในแผน Global 200 Project ขององค์กร World Wide Fund for Nature (WWF) ซึ่งมีการคัดเลือกพื้นที่ชีวมณฑลกว่า 200 แห่งทั่วโลก โดยยกให้เป็นตัวอย่างของความหลากหลายทางชีวภาพอันโดดเด่น²⁷ พื้นที่ซึ่งจะถูกนำท่วมเนื่องจากการสร้างเขื่อนเว่ยจี ฮัดจี และตากวิน ล้วนอยู่ในพื้นที่ของชีวมณฑลเหล่านี้ รวมทั้งเขตภูเขาป่าฝนเขตร้อนคะยา-กะเหรี่ยง (Kayah-Karen Montane Rainforests) (โปรตุเกส) พื้นที่ของชีวมณฑลนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตประเทศพม่า และยังไม่มีการสำรวจอย่างเต็มที่เนื่องจากความขัดแย้งที่ยังดำเนินสืบมาแต่มีการบรรยายถึงลักษณะพื้นที่ดังต่อไปนี้

²⁴ Human Rights Violations in Karenni, Karenni News and Information Committee, annual reports 1996-2005

²⁵ Free Burma Rangers Update: Burma Army Attacks Karenni, Free Burma Rangers, January 2, 2006

²⁶ Internal Displacement and Protection in Eastern Burma, Thailand Burma Border Consortium, 2005

²⁷ Greater Mekong Subregion Atlas of the Environment, Asian Development Bank and United Nations Environment Programme, 2004

พื้นที่นี้เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีสัตว์และพืชป่าอย่างอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในอนุภูมิภาค
แม่น้ำโขง เป็นแหล่งที่มีพันธุ์นกมากเป็นอันดับสองและมีพันธุ์สัตว์เสี่ยงสูญพันธุ์จำนวนมากเป็น
อันดับสี่ และคาดว่าถ้ามีการสำรวจในชีวมณฑลนี้เพิ่มเติม เราจะพบความหลากหลายทาง
ธรรมชาติมากขึ้น...ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นหินปูนจากมหายุคพาลีโอโซอิก (Paleozoic) ที่
ขรุขระ เป็นชั้น ประกอบด้วยหน้าผาสูง หลุมและถ้ำขนาดใหญ่ พืชพันธุ์และสัตว์ป่าใน
ป่าแห่งนี้มีคุณลักษณะเฉพาะตัวและพบได้เฉพาะในพื้นที่นี้...แหล่งอาศัยที่ไม่ได้ถูกรบกวน
ตามผืนป่าเหล่านี้ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสิ่งมีชีวิต
ที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างเช่น เสือ²⁸

ทางฝั่งไทยจะเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติสาละวินและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน เชื้อเนเวย์จี
จะทำให้หน้าทวมบางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จากปากคำของชาวบ้านในท้องถิ่น ในปัจจุบันมีการ
สร้างถนนจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเข้าไปยังพื้นที่สร้างเขื่อนแล้ว

ป่าไม้

พื้นที่ตามริมฝั่งแม่น้ำสาละวินประกอบด้วยป่าฝนเขตร้อนที่ดกทึบและชื้น และผืนดินที่อุดมสมบูรณ์
ป่าส่วนใหญ่ในรัฐนี้จะเป็นที่อยู่ของไม้ในสกุล *Dipterocarpus tuberculatus* (พลวง) รวมทั้งไม้สักและไม้เนื้อแข็ง
อย่างอื่น ๆ ซึ่งกลายเป็นวัสดุที่ต้องการมากขึ้นในตลาดโลก เนื่องจากหาได้ยากมากขึ้น ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา
ชาวบ้านทำมาหากินด้วยการรับจ้างตัดไม้เล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เมื่อชาวอังกฤษมาถึง ก็เริ่มมีการทำไม้ในเชิงพาณิชย์
มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัททำไม้ 6 แห่งจากไทยได้เข้ามาตัดไม้เนื้อแข็งขนาดใหญ่ในระหว่างปี 2532-2538²⁹
ในพื้นที่ป่าซึ่งเป็นรอยต่อพรมแดนระหว่างรัฐกะเหรี่ยงกับไทยและแม่น้ำสาละวิน

ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษาป่าเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เป็นเหตุให้ไม่สามารถยืนยันถึงผลกระทบ
ที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนต่อป่าที่เหลืออยู่ได้ อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วป่าเหล่านี้จะถูกนำทวมเนื่องจากการ
สร้างเขื่อนเวย์จี ซึ่งส่งผลกระทบต่อไม้เนื้อแข็งอย่างเช่น ต้นสัก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นสักดำซึ่งหาได้ยาก) และ
ไม้เนื้อแข็ง (Ironwood) ไม้ที่เป็นชั้นหรือมีน้ำมันยาง (Resinous trees) อย่างเช่น ต้นสาละ Yemani, Sadaku,
และกฤษณา นอกจากไม้ยืนต้นเหล่านี้ในป่าแห่งนี้ยังเป็นที่อยู่ของกล้วยไม้ที่ทรงคุณค่า พืชสมุนไพรนานาชนิด
เห็ด หน่อไม้ และผลไม้ป่า รวมทั้งพืชสำหรับปรุงอาหารและรักษาโรค งานวิจัยในพื้นที่ป่าฝั่งไทยพบว่าไม้พืชมุขไพโร
อย่างน้อย 77 ชนิดและมีพืชอาหาร 39 ชนิดในป่าสาละวิน³⁰

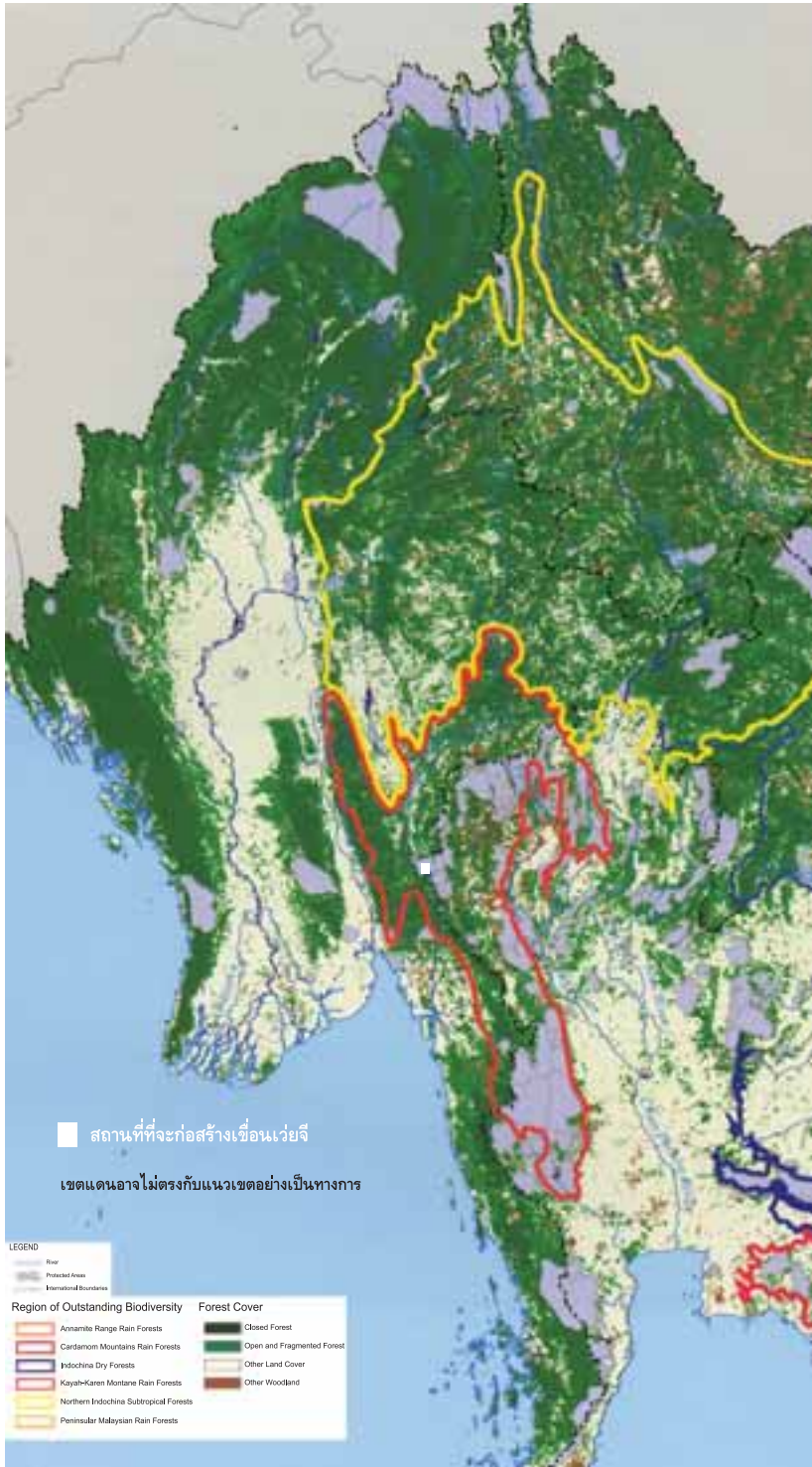
เนื่องจากพื้นที่ป่าริมฝั่งแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำปุ่นตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ และมีพืชผลไม้ป่าขึ้น
อย่างชุกชุม และมีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง พื้นที่นี้จึงเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยสำคัญของสัตว์ป่า ผืนป่า
ซึ่งไม่ได้ถูกรบกวนเป็นเส้นทางอพยพที่สำคัญสำหรับสัตว์ป่า

²⁸ เพิ่งอ้าง หน้า 76

²⁹ ตั้งแต่ปี 2532-2537 พ้อค้าไม้ไทยได้นำเข้าไม้ที่ได้รับสัมปทานในฝั่งพม่าโดยผ่านพรมแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ตรงข้ามกับ
รัฐคะเรนนิ) เป็นจำนวน 610,803 ท่อนโดยเป็นไม้สักและไม้เนื้อแข็งอื่น ๆ หรือคิดเป็นปริมาตร 742,917 ลูกบาศก์เมตร
ข้อมูลจาก *The Forest Protection in Mae Hong Son Area* by Wanchai Suworakul, Forestry Officer 6, Forest Resource
Conservation Division, Mae Sariang Forestry Office, Royal Forestry Department, 1997.

³⁰ งานวิจัยที่ป่าที่แม่น้ำสาละวิน การวิจัยของชาวบ้านในชุมชนไทย-พม่า 2548 www.searip.org

ชีวมณฑลที่ทรงคุณค่าด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*

* Greater Mekong Subregion Atlas of the Environment, Asian Development Bank and United Nations Environment Programme, 2004.

ทะเลสาบอินเลและเขื่อนโมเบีย (โปรดดู ภาค 2 โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลพิตะ)*

3000 0 3000 6000 Meters

Raw data source: Landsat 7 ETM +
Acquisition date: 24 JAN 2000
Satellite scene(s) Path/Row: 132/46

Red Band 5
Green Band 4
Blue Band 3

Grassland Scrubland Wetland Forest Dam

Satellite image map creation and legend interpretation were done in UNEP RRC.AP by Kyaw Sann Oo.

* from *Greater Mekong Subregion Atlas of the Environment*, Asian Development Bank and United Nations Environment Programme, 2004.

นก

นกซึ่งพบทั่วไปได้แก่นกยูง ไก่ฟ้า ไก่ป่า นกเงือกเล็กหรือนกแก๊ก (Indian Pied Hornbill), bullhorn bird, เหยี่ยว (kite), นกอินทรี นกเค้าแมว นกเขาเขียว นกหัวขวาน นกแก้ว อีกา และ green jay นกที่พบใกล้แม่น้ำมักจะเป็นนกจำพวกนกอีล้ำ (moorhen), dabchick, นกปากซ่อมหางพัด (snipe), นกยางเปีย (little egret), นกกระเรียน และแร้ง นกที่พบในเขตหมู่บ้านประกอบด้วยนกกระแตแต้แว๊ด, นกกระปูดใหญ่, นกกาเหว่า, อีกา, นกกระจอก, นกกระจาบทอง, นกแอ่น, นกกินปลีดำม่วง, นกปรอดหัวโขน, quail, pitas, นกตบยุง (common Indian nightjar) และนกกระทา

สัตว์เลื้อยคลานด้วยนมและสัตว์เลื้อยคลาน

สัตว์เลื้อยคลานด้วยนมขนาดใหญ่ที่พบในเขตสาละวินประกอบด้วยหมูป่า เก้งหม้อ กวางป่า ควายป่า วัวป่า หมูและไบซัน เสือและแพะภูเขาซึ่งอาศัยอยู่บนที่สูงมักลงมาที่แม่น้ำที่แม่น้ำตอนกลางคืน สัตว์ป่าขนาดเล็กยังประกอบด้วยลิง หนู กระรอก พญากระรอกดำ หมาจิ้งจอก กระต่าย เม่น ตัวตุ่น หนูหริ่ง และแมวดาว สัตว์เหล่านี้มักมาชุมนุมกันที่โป่งเกลือและไม้ผลซึ่งอยู่ใกล้กับริมฝั่งแม่น้ำ และทางตอนเหนือใกล้กับลำธารสายเล็ก ๆ สัตว์เลื้อยคลานด้วยนมขนาดใหญ่ก็จะมีมาที่นี่เพื่อกินสัตว์เล็กเป็นอาหาร ป่าที่ดกทึบและมีถ้ำจำนวนมากมักเป็นแหล่งอาศัยสำหรับนกที่เป็นสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมอย่างเช่น ค่างคาว สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังและสัตว์เลื้อยคลานอย่างเช่น งูชนิดต่าง ๆ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังและสัตว์เลื้อยคลานจำพวกตัวเงินตัวทอง ground lizard ตัวนิ่ม และสัตว์ที่อยู่ในน้ำอย่างเช่น ตัวนาก และปลาชนิดต่าง ๆ ก็อาศัยอยู่ในและตามริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน เต่าชนิดต่าง ๆ ก็อาศัยอยู่ในแม่น้ำและวางไข่ที่ริมฝั่งน้ำ

บทที่ 2

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ

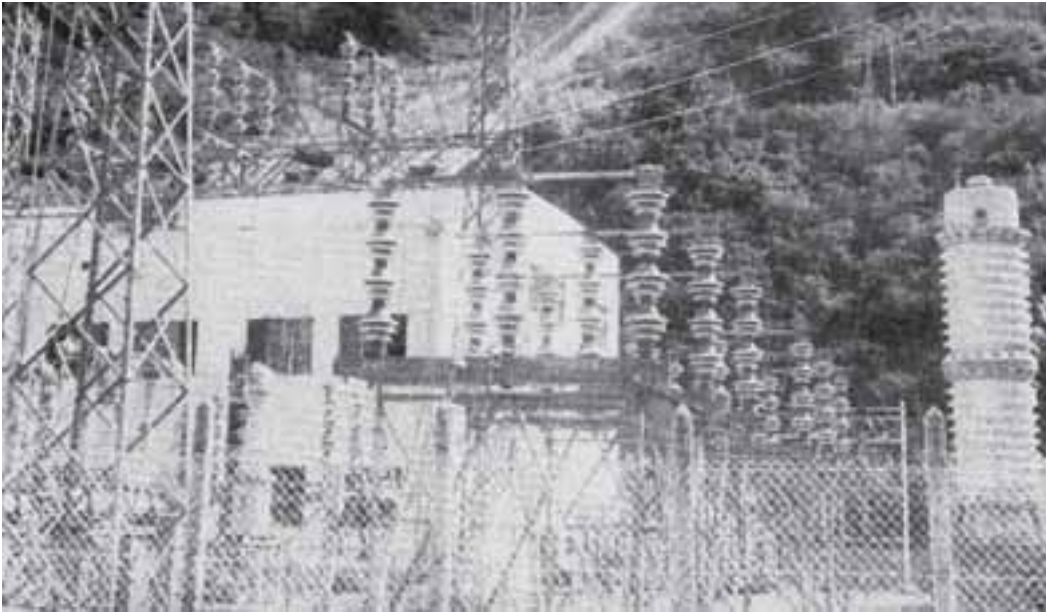
“รัฐบาลญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จ่ายค่าปฏิกรรมให้กับพม่าสำหรับความโหดร้ายที่กระทำในช่วงที่เกิดสงคราม โดยการสร้างเขื่อนในพื้นที่ที่เรียกว่า โมเบีย ประมาณ 10 ไมล์ จากเขตเปโกน เขื่อนแห่งนี้ปล่อยน้ำให้กับโรงไฟฟ้าที่เชื่อมต่อกับน้ำตกลอปิตะ ซึ่งยิ่งใหญ่มากในจินตนาการของฉันเมื่อตอนเป็นเด็ก...เปโกนยกกระดับเป็นเมืองแต่ก็ยังไม่มีการใช้ไฟฟ้า”³¹

แม่น้ำบาลูของ³² ไหลจากทะเลสาบอินเลในรัฐฉานของพม่า ก่อนจะมีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ แม่น้ำบาลูของจะไหลลงสู่ห้วยลึกก่อนจะถึงแม่น้ำปุ่นซึ่งอยู่ด้านล่างเป็นระยะทาง 670 เมตร ก่อให้เกิดน้ำตกลอปิตะขึ้นมา และยังแบ่งออกเป็นน้ำตกอีกสามกลุ่มตลอดช่วงระยะทางทั้งหมด 19 กิโลเมตร ความมั่งคั่งตามธรรมชาติของน้ำตกต้องสูญหายไปอันเป็นผลจากการก่อสร้างเขื่อนและการผันน้ำจำนวนมากจากทิศทางเดิม

แนวคิดที่จะผันน้ำในแม่น้ำและน้ำจากน้ำตกเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเริ่มขึ้นเมื่อปี 2493 ทั้งนี้ตามข้อตกลงชดใช้ปฏิกรรมสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับพม่า ลอปิตะเป็นโครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่สุดโครงการแรกของประเทศ โรงไฟฟ้าแห่งนี้ยังคงเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าที่สำคัญสำหรับภาคกลางในพม่า

³¹ *From the Land of Green Ghosts*, Pascal Khoo Thwe, 2002.

³² ชอง หมายถึง “ลำธารสายใหญ่” หรือ “แม่น้ำสายเล็ก” ในภาษาพม่า ดังนั้นเวลาพูดว่าแม่น้ำบาลูจึงหมายถึง “บาลูของ” ในภาษาพม่า แต่ในปัจจุบันมักเขียนตามรูปภาษาอังกฤษว่า “แม่น้ำบาลูของ”

องค์ประกอบของโครงการ

เขื่อนโมเบียและอ่างเก็บน้ำ

เขื่อนโมเบียช่วยเก็บกักน้ำสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้าโดยตั้งอยู่ตรงพรมแดนระหว่างรัฐคะเรนกับรัฐฉาน โดยพื้นที่อ่างเก็บน้ำเกือบทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ของรัฐฉาน (โปรดดูแผนที่) พื้นที่อ่างเก็บน้ำทอดยาวจากทะเลสาบอินเลเป็นความยาวประมาณ 60 กิโลเมตรโดยมีความกว้างเฉลี่ย 3-5 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 207 ตารางกิโลเมตร หรือใหญ่กว่าทะเลสาบอินเลเกือบหนึ่งในสี่³³

โรงไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ (บาลูซอง) หมายเลข 2 และ 1

น้ำจะถูกส่งจากอ่างเก็บน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า แม้ว่าโรงไฟฟ้าจะมีชื่อว่าหมายเลข 2 แต่กลับเป็นโรงไฟฟ้าแห่งแรกที่ดำเนินการได้ โดยตั้งอยู่บนส่วนยอดสุดของชั้นน้ำตกลอปิตะ ประมาณ 40 กิโลเมตรทางตะวันออกเฉียงเหนือ โรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งมีชื่อที่รู้จักกันในท้องถิ่นว่า “โรงไฟฟาลอปิตะหมายเลข 1 และ 2” ส่วนในระดับนานาชาติเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “โรงไฟฟ้าบาลูซอง 1 และ 2”

เขื่อนดอตตะชา

เขื่อนขนาดเล็กแห่งนี้สร้างเสร็จเมื่อปี 2535 ทำหน้าที่พักน้ำก่อนจะส่งเข้าสู่โรงไฟฟ้าเพื่อควบคุมการไหลของน้ำ

สายส่งไฟฟ้า

สายส่งไฟฟ้าแรงสูงความยาว 402 กิโลเมตร ช่วยจ่ายไฟฟ้าไปถึงกรุงย่างกุ้ง ส่วนสายส่งไฟฟ้าอีกเส้นซึ่งยาว 400 กิโลเมตร ช่วยจ่ายไฟฟ้าไปที่กรุงมัณฑะเลย์

³³ *Historical Record and Kayah State*, U Khin Maung, Information Officer for Kayah State, 1971, p. 53

ความเป็นมา

- 2497 รัฐบาลญี่ปุ่นอนุมัติงบประมาณก่อสร้างโครงการโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าปฏิกรรมสงคราม และมีการสำรวจความเป็นไปได้และออกแบบโครงการ
- 2503 การก่อสร้างขั้นแรกสำเร็จลงสำหรับโรงไฟฟ้าหมายเลข 2
- 2505 เริ่มการก่อสร้างเขื่อนโมเบียแต่ต้องหยุดลงเนื่องจากรัฐประหารที่กรุงย่างกุ้ง (โปรดดูบทว่าด้วยประวัติศาสตร์) มีคำสั่งให้ชาวบ้านโยกย้ายออกแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตาม
- 2509 การสร้างเขื่อนโมเบียเริ่มขึ้นอีกครั้ง มีคนงาน 2,000 คนที่มาจากภาคกลางของพม่า โดยปฏิเสธไม่จ้างคนท้องถิ่นให้ทำงาน
- 2513 เขื่อนโมเบียสร้างเสร็จ
- 2513-2515 ประชาชน 8,000 คนในเมืองเปโคในรัฐฉานถูกบีบให้อพยพออกเพื่อใช้เป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำ
- 2517 การก่อสร้างขั้นที่ 2 สำเร็จลงสำหรับโรงไฟฟ้าหมายเลข 2 โดยมีกำลังผลิตติดตั้ง 168 เมกะวัตต์
- 2529 เริ่มการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1
- 2531-2535 เขื่อนขนาดเล็กแห่งที่ 2 (ดอตะชา) ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นอ่างเก็บน้ำแห่งที่สองเพื่อพักน้ำก่อนถึงโรงไฟฟ้า และสร้างเสร็จเมื่อปี 2535
- 2535 โรงไฟฟ้าหมายเลข 1 สร้างเสร็จโดยมีกำลังผลิตติดตั้ง 28 เมกะวัตต์
- ปัจจุบัน ยังไม่สามารถก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 3 ตามแผนได้เนื่องจากข้อกักรวบรวมเรื่องความปลอดภัย ปัญหาเชิงเทคนิคและขาดเงินทุน

คำสัญญาที่ว่างเปล่า: ไม่มีประโยชน์ใด ๆ

บทความหนังสือพิมพ์หลายชิ้นที่ปรากฏในช่วงของการก่อสร้างเขื่อน รวมทั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในท้องถิ่น ต่างโหมประโคมประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ ทั้งคำสัญญาในเรื่องชลประทาน กระแสไฟฟ้าและการพัฒนา ชาวนาในเมืองลอยก้อยยังจำคำสัญญาที่ปาวประกาศถึงประโยชน์ของโรงไฟฟ้าลอปิตะได้เป็นอย่างดี ในช่วงที่มีการหาเสียงเลือกตั้งเมื่อปี 2517 นายอุหลาโซ ประธานสาขาพรรค BSPP ของรัฐบาลกล่าวว่า “เพื่อความก้าวหน้าและยกระดับชีวิตโดยรวมของท่าน โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะจะช่วยให้เมืองและหมู่บ้านของท่านมีไฟฟ้าใช้”³⁴

ในหนังสือพิมพ์ของรัฐ มีบทความหนึ่งที่กล่าวว่า

“รัฐบาลใหม่ของ ฯพณฯ เนวิน (พรรค BSPP) ได้วางนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมด้านประโยชน์ทั่วทั้งสหภาพพม่า และรัฐทั้งหลาย โดยจะมีการดำเนินงานด้านการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน...เป้าหมายของการขยายโครงการลอปิตะ ไม่ใช่เพื่อการผลิตไฟฟ้า แต่เพื่อให้ทุ่งนาแล้งกว่า 62,500 ไร่ได้มีน้ำใช้...โครงการนี้ยังจะช่วยสร้างงานให้กับคนในเมืองโมเบียดและรัฐคะยาอีกด้วย”³⁵

วิสัยทัศน์และคำสัญญาเหล่านี้ไม่ได้กลายเป็นความจริง การนำน้ำไปใช้ผลิตไฟฟ้าทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำและทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นไม่สามารถควบคุมแหล่งทรัพยากรที่สำคัญได้ เมื่อเขื่อนปล่อยน้ำออกมากจะทำลายพืชผล “ไฟฟ้าจำนวนมากเพื่อหล่อเลี้ยงรัฐคะยา” ก็ไม่เคยเป็นจริงขึ้นมา เพราะสายส่งไฟฟ้านำไฟฟ้าตรงไปยังส่วนกลางของพม่า ปล่อยให้ชาวคะเรนนีอยู่กับความมืด

การใช้น้ำ: ก่อนและหลัง

ก่อนหน้านั้นชาวบ้านในท้องถิ่นพึ่งพาแม่น้ำสาขาจำนวนมากของแม่น้ำบาลูของ เพื่อใช้ในการเกษตร มีการใช้กังหันวิดน้ำในช่วงปลายน้ำของแม่น้ำบาลูของด้วย ชาวบ้านในท้องถิ่นบรรยายถึงการใช้น้ำก่อนจะมีการสร้างเขื่อนโมเบียดนี้ “แต่ก่อนเราสามารถดึงน้ำมาใช้ได้ทั้งปีโดยใช้ระบบเหมืองฝายเพื่อให้มีน้ำไหลเข้าไปตลอดทั่วทุ่งนา”³⁶

อย่างไรก็ตาม หลังการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 2 ทางการประกาศอย่างชัดเจนว่าจะให้ความสำคัญกับการผลิตไฟฟ้ามากกว่าความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรจึงไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้รหัสวิดน้ำจากแม่น้ำบาลูของมากพอโดยเฉพาะเมื่อระดับน้ำต่ำลงมาก เป็นการทำลายการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีพื้นบ้านที่ใช้กันมาหลายชั่วคน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและระบบเกษตรกรรมแบบพึ่งตนเอง รัฐบาลทหารพม่าและวิศวกรของโรงไฟฟ้าจะเป็นผู้กำหนดปริมาณการใช้น้ำจากแม่น้ำ โดยไม่มีการปรึกษารื้อกับเกษตรกรและชาวบ้านในท้องถิ่น

³⁴ สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 4, 2548

³⁵ “Let’s Say Openly”, an article written by Thein Pe Myint in the Bo Tahtaw newspaper on June 21, 1969, extracted from the book Historical Record and Kayah State, U Khin Maung, 1971, p. 62

³⁶ สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 5 ธันวาคม 2547

ปี 2529-2530 เป็นปีที่เลวร้ายสำหรับโรงไฟฟ้าเพราะน้ำในแม่น้ำต่ำมาก ทางตอนเหนือของโรงไฟฟ้ามีการออกคำสั่งจำกัดการใช้น้ำโดยเฉพาะสำหรับชาวนาในท้องถิ่นที่ใช้น้ำเพื่อการเกษตร ผู้ออกคำสั่งเป็นวิศวกรจากหลายส่วนของโรงไฟฟ้า โดยพวกเขาจะเป็นผู้พิจารณาว่าต้องการน้ำมากเพียงใดเพื่อให้สามารถผลิตไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ วิศวกรด้านกลไกและชลประทานของโรงไฟฟ้าเป็นผู้เสนอวิธีการจัดการน้ำให้กับทางการ จากนั้นทางรัฐบาลกลางก็จะมีคำสั่งลงมาเพื่อให้มีความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม อย่างเช่น การห้ามเกษตรกรหรือชาวบ้านใช้น้ำจากทางตอนเหนือของโรงไฟฟ้า กระแสไฟฟ้าที่ผลิตให้กับกรุงย่างกุ้งและมณฑลละเลยมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนชาวบ้านและเกษตรกรในท้องถิ่นมีความสำคัญรองลงมา”³⁷

การตัดสินใจเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหามากมาย

“คำสั่งเหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรและชาวบ้าน เกษตรกรไม่สามารถนำน้ำจากแม่น้ำไปใช้เพื่อการเกษตรได้ ส่วนชาวบ้านไม่สามารถใช้น้ำจากแม่น้ำในท้องถิ่นสำหรับชีวิตประจำวัน หลายคนต้องขวนขวายสูบน้ำขึ้นมาใช้ตอนกลางคืน 2-3 ชั่วโมง แต่วิศวกรก็ตรวจพบเพราะพวกเขาจะมีการเช็คระดับน้ำที่โรงไฟฟ้าเสมอ พวกเขาจึงเริ่มออกตรวจริมฝั่งแม่น้ำทั้งกลางวันและกลางคืน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจเช็คและในบางครั้งก็เห็นคนมาเอาน้ำไป เจ้าหน้าที่ที่ไม่อยากให้ชาวบ้านต้องเดือดร้อนก็เลยแค่เตือนให้ระมัดระวัง และบอกว่าอย่าเอาน้ำมากเกินไป และอย่าทำแบบนี้อีก แต่เจ้าหน้าที่บางคนไม่ได้มีความเห็นใจเช่นนั้น และมีการรีดไถเงินเพื่อให้เรื่องเงียบ ไม่เช่นนั้นพวกเขาจะแจ้งให้ทางการทราบและคนที่เอาน้ำก็จะถูกลงโทษ”³⁸

ในส่วนของไร่หนานที่สูงก็ถูกรบกวนเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับกองกำลังของ KNPP

“การทำไร่หมุนเวียนแบบเดิมไม่สามารถทำได้อีกต่อไป การทำไร่หมุนเวียนหมายถึงการที่ชาวนาจะหมุนเวียนไปทำเกษตรในที่ต่าง ๆ บนภูเขา แต่ทหารไม่ยอมให้ทำเกษตรแบบนี้ อีก ถ้าพวกเขาตรวจพบชาวนาบนภูเขา ทหารก็จะรังแกและอ้างว่าชาวบ้านไม่ได้มาที่นี่เพื่อทำเกษตรแต่ว่าเป็นพวกที่พยายามติดต่อกับกองกำลังฝ่ายต่อต้าน หรือไม่ก็อ้างว่าชาวบ้านเอาอาหารมาให้กับทหารฝ่ายต่อต้าน ทำให้ผมไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนได้เลย ต้องขายที่ดินเพื่อไปหาซื้อที่ดี ๆ ซึ่งอยู่ใกล้กับเขตวิเสกูประมาณแปดหรือเก้าปีที่แล้ว แต่ต่อมาก็มีการปิดกั้นคลองชลประทานเมื่อปี 2541 ทำให้ในท้ายที่สุดผมต้องสูญเสียทั้งทรัพย์สินและที่ทำเกษตรไป”³⁹

³⁷ เฟิ่งอ่าง

³⁸ เฟิ่งอ่าง

³⁹ สัมภาษณ์โดยกลุ่มแม่โขงวีซัด หมายเลข 23, 2544

คำสั่งจำกัดการใช้น้ำไม่ได้เป็นแค่ปัญหาเดียวที่มีอยู่ ปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นได้แก่ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้ง หลังจากการสร้างเขื่อน ปัญหาน้ำท่วมแบบไม่ปกติและไม่ตรงตามฤดูกาลเกิดขึ้นเมื่อมีการปล่อยน้ำจากเขื่อน ในช่วงฤดูฝน ซึ่งจะทำลายต้นกล้าที่กำลังปลูกอยู่ในนา ชายคนหนึ่งกล่าวถึงชะตากรรมของลุงซึ่งที่นาของเขาถูกน้ำท่วมเนื่องจากอ่างเก็บน้ำดังนี้

“ลุงของมามีที่อยู่ 150 ไร่ ตรีกรมฝั่งแม่น้ำบาลูของ ในช่วงต้นปีนั้นเอง (2544) และในช่วง 3-4 ปีก่อนหน้านั้นที่ดินของลุงจะถูกน้ำท่วมทุกครั้งตอนฤดูฝน ซึ่งน้ำจะหลากลงมาหลังจากที่ลุงเริ่มดำนาไปแล้ว ทำให้พืชผลเสียหายอย่างมาก แต่ที่หัวเราะไม่ออกก็คือในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลับมีภัยแล้งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งปรกติน่าจะมีฝนอยู่บ้าง... ลุงผมเห็นว่าการที่น้ำท่วมนาของเขาเป็นเพราะคำสั่งของทางการมาให้เปิดประตูเขื่อนโมเบียทางตอนเหนือน้ำของแม่น้ำบาลูของ... (ทางการ) ไม่เคยประกาศแจ้งให้ทราบก่อนที่พวกเขาจะเปิดประตูเขื่อน... ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อพืชผลและวิถีชีวิตของลุง”⁴⁰

เขื่อนดอกตะขา

เขื่อนดอกตะขาเริ่มสร้างเมื่อปี 2531 เพื่อเก็บน้ำไว้ในช่วงฤดูแล้งและควบคุมกระแสการไหลของน้ำ มีการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำดอกตะขาเพื่อให้โรงไฟฟ้าใช้ ในขณะที่เรือกสวนไร่นาทางท้ายเขื่อนจะไม่ได้รับน้ำ ส่วนที่อยู่ตอนเหนือของเขื่อนก็ถูกน้ำท่วม เขื่อนดอกตะขาทำให้ที่นา 1,300 ไร่บริเวณนั้นถูกน้ำท่วม ส่วนที่นาอีก 5,000 ไร่ทางตอนเหนือเขื่อนก็จะกลายเป็นที่นาแล้งเพราะไม่มีน้ำ และในปัจจุบันกำลังถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นทุ่งกับระเบิดขนาดใหญ่

ไฟฟ้าไปที่ไหน?

ตรงข้ามกับสิ่งที่รัฐบาลสัญญา คนในรัฐคะเรนส่วนใหญ่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ไฟฟ้าส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จะถูกส่งไปตามสายไฟฟ้าแรงสูงจนถึงกรุงย่างกุ้งและมัณฑะเลย์ ชาวบ้านที่บ้านมาทอซูในเขตรักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้าบอกว่า

“หมู่บ้านของผมอยู่ห่างจากโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 ประมาณหนึ่งไมล์ และตั้งอยู่ได้สายส่งไฟฟ้าแรงสูง แต่พวกเราไม่มีไฟฟ้าใช้ เฉพาะทหารกับเจ้าหน้าที่โรงไฟฟ้าถึงจะมีไฟฟ้าใช้ พวกเขาบังคับให้เราทำงานโดยไม่มีการจ่ายค่าแรงให้และมักจะเรียกให้เราเข้ามาช่วยงาน (โละ-อา-เบะ)⁴¹ หรือที่เรียกกันว่า “การเอาแรง” ทั้งที่นาของพวกเราถูกเวนคืนเพื่อไปทำโรงไฟฟ้า พวกเราไม่เคยได้รับค่าชดเชยเลยจนทุกวันนี้ ถึงอย่างนั้นชาวบ้านทั้งหมดก็ยังไม่มีไฟฟ้าใช้”⁴²

⁴⁰ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 25, 2544

⁴¹ เป็นคำพม่าซึ่งมักใช้กับการมาเอาแรงช่วยในงานบุญ แต่ในปัจจุบันรัฐบาลทหารและกองทัพพม่ากลับใช้คำนี้เวลาที่มิคำสั่งบังคับเกณฑ์แรงงานชาวบ้าน

⁴² สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 1, 2548

มีเมืองเพียงสามแห่งคือลอยก้อ เดมโซและพรูโซเท่านั้นที่มีไฟฟ้าใช้อยู่บ้าง โดยฐานทัพ ที่ทำการของรัฐบาล ที่อยู่อาศัยของเจ้าหน้าที่และบ้านของนักธุรกิจเท่านั้นที่มีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลา ชาวบ้านซึ่งสามารถต่อสายไฟเข้าบ้านที่เมืองเดมโซบอกเราว่า

“ที่บอกว่ามีไฟฟ้าใช้ก็แค่ชื่อเท่านั้น คุณลองมาดูสิ ตั้งแต่หกโมงเย็นถึงสี่ทุ่มหรือห้าทุ่ม หลอดไฟจะสว่างกว่าผลมะเขือเทศนิดหน่อยเท่านั้น หลังเที่ยงคืนไปไฟถึงสว่างเหมือนตอนปรกติ จะต่อหม้อหุงข้าวก็ไม่ได้ รีดผ้าหรือเล่นวิดีโอหรือเทปก็ไม่ได้เพราะกระแสไฟต่ำเกินไป แต่พวกเรามีเงินจะไม่เดือดร้อนเพราะพวกเขาสามารถซื้อเครื่องปั่นไฟมาใช้ได้”⁴³

นอกจากความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงไฟฟ้าแล้ว ราคาค่าไฟฟ้ายังไม่เท่ากันอีก เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจะจ่ายเพียง 1.5 จีต⁴⁴ต่อหน่วย ส่วนคนทั่วไปจะต้องเสียในอัตรามาตรฐาน 25 จีตต่อหน่วย⁴⁵ เนื่องจากไฟฟ้ามียุทธศาสตร์ทำให้คนที่สามารถใช้ได้มีอยู่จำนวนน้อย

การบังคับโยกย้ายอันเป็นผลมาจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ

นอกจากคำสัญญาที่ว่างเปล่าเหล่านี้ โครงการนี้ยังทำให้พลเรือนในรัฐคะเรนนี่และรัฐฉานจำนวนมากต้องอพยพออกจากที่ดินทำกิน ที่เลี้ยงสัตว์และหมู่บ้านของตน การอพยพโยกย้ายเนื่องจากโครงการเกิดขึ้นในช่วง 45 ปีที่ผ่านมาตามรายละเอียดด้านล่าง

หมู่บ้านลอปิตะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวคะยาและอีกส่วนเป็นของชาวจาน โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 2,000 คน หมู่บ้านทั้งสองส่วนตั้งอยู่ห่าง 3 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า

เสาไฟฟ้าเหนืออ่างเก็บน้ำโมเบีย : ภาพโดย KDRG

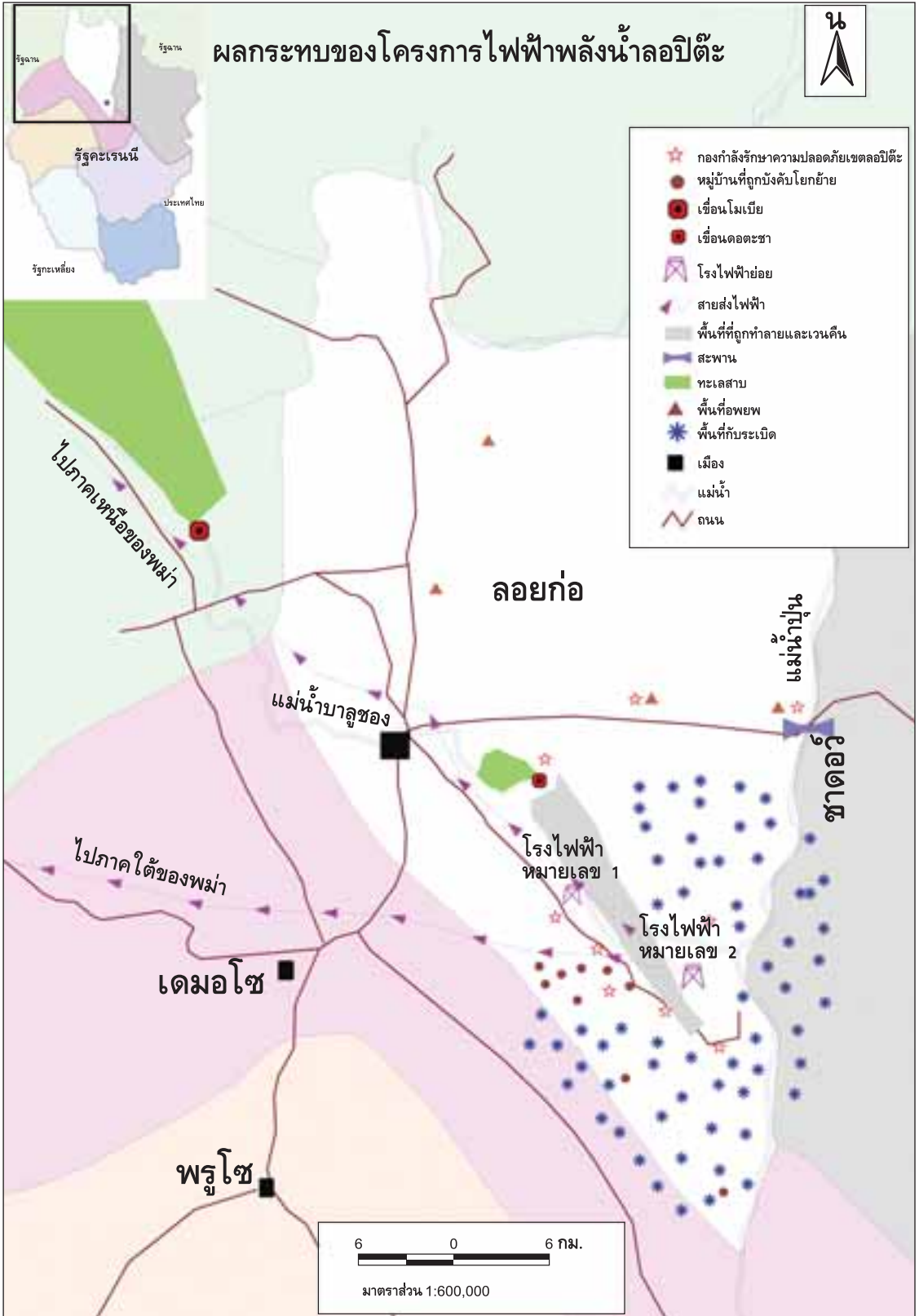
การบังคับโยกย้ายและสูญเสียที่ดินเนื่องจากการก่อสร้างเขื่อนโมเบียและโรงไฟฟ้าหมายเลข 2

ครัวเรือนจำนวนมากในเขตลอปิตะถูกผลักดันออกนอกพื้นที่เมื่อมีการก่อสร้างตามโครงการ ซึ่งรวมทั้งการสร้างที่พักคนงาน บ้านพักของเจ้าหน้าที่และที่เก็บอุปกรณ์ มีการนำคนงานจากภายนอกเข้ามาในพื้นที่ประมาณ 2,000 คน และมาพักอาศัยที่นี่ หลังจากสร้างเขื่อนเสร็จ ทางการก็เอาที่ดินของชาวบ้านชาวคะเรนนี่ไปแจก

⁴³ สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 2, 2548

⁴⁴ จีตเป็นหน่วยเงินของพม่า สืบเนื่องจากความผันผวนของเงินเพื่อ ตัวเลขเงินจีตในรายงานฉบับนี้จึงเป็นตัวเลขที่อ้างอิงกับปัจจัยอื่น แทนที่จะอ้างอิงอัตราแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

⁴⁵ งานวิจัยภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ใช้ไฟฟ้าที่เมืองลอยก้อโดยกลุ่มคะเรนนี่เอฟเวอร์กรีน 2544

ให้กับคนงานอพยพเหล่านี้ ซึ่งเปลี่ยนสภาพมาเป็นผู้อาศัยอยู่อย่างถาวร โดยที่เจ้าของที่ดินไม่ได้รับค่าชดเชยแต่อย่างใด⁴⁶

ชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และปล่อยให้ให้น้ำในอ่างเก็บน้ำค่อย ๆ ท่วมจนถึงหมู่บ้าน และเริ่มจะเก็บข้าวของก็ต่อเมื่อน้ำไหลมาจนถึงประตูบ้าน จากข้อมูลของชาวบ้าน การปล่อยน้ำเข้าเขื่อนในปี 2515 ทำให้ชาวบ้านมากกว่า 8,000 ครัวเรือนที่เมืองเปโกนในรัฐฉานต้องโยกย้ายออก ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยให้กับที่ดินหรือแหล่งทำกินที่สูญเสียไป โดยมีการจ่ายเงินให้อัตราเหมาจ่าย 327 จ๊าดสำหรับความเสียหายของบ้าน แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ปฏิเสธจะรับเงินนี้และพูดด้วยความโกรธเคืองว่า “เงินนั้นนะจ่ายได้แค่ค่าบันไดของเราเท่านั้นเอง”⁴⁷ คณะกรรมการต่อต้านการสร้างเขื่อนประกอบด้วยผู้นำจากท้องถิ่น โดยจัดตั้งขึ้นในปี 2506 ที่เมืองเปโกน มีการเขียนจดหมายร้องเรียนและเข้าพบเจ้าหน้าที่หลายครั้ง แต่ทุกครั้งจะโดนข่มขู่ว่าจะถูกจับกุมท้ายที่สุด ทางกลุ่มไม่มีทางเลือกอื่นและได้ก่อตั้งพรรคแผ่นดินใหม่ชาวคะยันขึ้นมา โดยเป็นกองกำลังติดอาวุธฝ่ายต่อต้านตั้งแต่ปี 2507 เป็นต้นมา

การบังคับโยกย้ายหลังการประกาศการของกองพันทหารเบาที่ 72 เพื่อรักษาความปลอดภัยให้โรงไฟฟ้า

กองพันทหารเบาที่ 72 ประกอบด้วยทหาร 250 นาย และมาประกาศที่ลอปิตะเมื่อปี 2517 เพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับโรงไฟฟ้าหมายเลข 2 และเสาไฟฟ้า ในขั้นแรกมีการขับไล่ชาวบ้านจากหมู่บ้านลอปิตะ 400 คนออกจากพื้นที่เพื่อทำเป็นที่ตั้งของฐานทัพ ชาวบ้านไม่ได้รับการแจ้งว่าให้ไปอยู่ที่ไหน พวกเขาจึงย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านใกล้เคียง ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปจำนวนเจ้าหน้าที่และคนงานของโรงงานค่อย ๆ เพิ่มขึ้น มีการขยายพื้นที่ทำกินออกไป เป็นการบีบให้ชาวบ้านต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น⁴⁸

การบังคับโยกย้ายเนื่องจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1

ในช่วงทศวรรษ 1980 มีการเวนคืนที่ดินของชาวคะเรนจำนวนมากเพื่อก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 การร้องเรียนของชาวบ้านไม่ทำให้เกิดผลใด ๆ

“ทางการจะบอกกับผู้ใหญ่บ้านว่าพวกเขากำลังจะก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 และชาวบ้านต้องเสียที่ดินไป ชาวบ้านบางส่วนเสียใจมากเพราะได้ปลูกพืชผลลงไปแล้ว จึงมีการตั้งตัวแทนไปที่สำนักงานของรัฐบาลที่เมืองลอปิตะเพื่อร้องเรียน แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจ เราไม่อยากสูญเสียที่ดินไป แต่ทางการบอกว่ามีการอนุมัติแผนการลงมาเรียบร้อยแล้ว และพวกเขาไม่สามารถรับเรื่องร้องเรียนได้... มีการนำเครื่องจักรกลเข้ามาและเอาที่ดินของเราไป”⁴⁹

⁴⁶ คัดจากบทสัมภาษณ์ของชินหม่อง Information Service, Kayah State Uzi Board, July 23, 1971

⁴⁷ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 18, 2544

⁴⁸ สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 3, 2548 ผู้ที่ถูกโยกย้ายออกจากหมู่บ้านลอปิตะ (ชาวคะยา) คนหนึ่ง ย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านบากาเน็ดเมื่อกองพันทหารเบาที่ 72 เข้ามาตั้งที่หมู่บ้านลอปิตะ จากนั้นเขาต้องย้ายไปที่หมู่บ้านตีทอกู แล้วก็ย้ายต่อไปที่บ้านนาวาลาโบซึ่งเป็นค่ายผู้พลพตั้งอยู่ใกล้เมืองลอยก้อ ในปี 2539 เขาย้ายออกจากบ้านนาวาลาโบไปอยู่ที่ค่ายผู้พลพในฝั่งไทย

⁴⁹ สัมภาษณ์โดยกลุ่มแม่โขงวีซาร์ด หมายเลข 10 ปี 2545

ตารางสรุปหมู่บ้าน คริวเรือน และประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอบิต๊ะ

หมู่บ้าน	คริวเรือน	ประชากร	ปีที่ถูกโยกย้าย	เหตุผลในการโยกย้าย	กลุ่มบ้าน/เสียง
ผลกระทบจากโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 และ 2					
ลอบิต๊ะ (ชาวคะยา)*	40	250	2516	การก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 2	ลอบิต๊ะ / ลอยก้อ
ลอบิต๊ะ (ชาวฉานหรือส่วนอื่น)*	30	180	2516	"	"
ตีโทก*	36	220	2533	"	"
บยากาเน็ด*	18	95	2533	"	"
ดอไซเซ*	30	155	2533	"	"
ดอคูลี (เผ่ากั้นนี่)*	20	115	2533	"	"
ดอเวมอ*	30	160	2533	"	"
สยาพยู	30	150	2533	การก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1	"
ดอเส	27	103	2533	"	"
เลเอียนซู	7	40	2533	"	"
เส้าลาเสย	28	150		การก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 2	"
ดอกาบู	60	356	2533	"	"
ดีตาง*	18	95	ประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษปี 2533 โยกย้ายออกปี 2539	"	ดีตาง/ ลอยก้อ
ตาโป*	16	70	ประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษปี 2533 โยกย้ายออกปี 2539	"	ดอบู / เดมอไซ
บุดยา*	47	247	ประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษปี 2533 โยกย้ายออกปี 2539	"	"
มะตอดู (เหนือ)	70	300	2529	การก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1	มะตอดู / ลอยก้อ
มะตอดู (ใต้)	20	98	2529	"	"

หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร	ปีที่ถูกโยกย้าย	เหตุผลในการโยกย้าย	กลุ่มบ้าน/เมือง
ทะเลพลุ	40	180	2529	"	"
วันโกน (ดอกลูก)	30	152	2529	"	"
ดอยาเลย	35	180	2529	"	"
ลอยแพย	20	106	2529	"	"
ดอยตามา	30	145	2529	"	"
ดอยตะขา (ชาวพะโอ)	60	285	2529 (มีไฟฟ้าใช้)	"	ที่เคย / ลอยก้อ
ดอยตะขา (ชาวคะยา)	65	312	2529 (มีไฟฟ้าใช้)	"	"
ดอยตะโยเก*	37	187	ประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษปี 2533 โยกย้ายออกปี 2539	"	ป่าหลวง / ลอยก้อ
ป่าหลวง	48	227	ประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษปี 2533	"	"
ผลกระทบจากเขื่อนโมเมเบีย					
114 หมู่บ้าน (ประมาณ 60 หมู่บ้าน ถูกน้ำท่วม)	1,740	ประมาณ 8,000	2512-2515	โยกย้ายออกเพื่อให้มีการ สร้างอ่างเก็บน้ำ	เปโกน ภูจัน

สรุป

ผลกระทบจากโรงไฟฟ้า 4,558

ผลกระทบจากเขื่อนโมเมเบีย 8,000

รวม 12,558

* เป็นหมู่บ้านที่มีคำสั่งควบคุมพิเศษ จากกตลธิธิในการเดินทางของชาวบ้าน

การบังคับโยกย้ายเนื่องจากการประกาศเป็นเขตควบคุมพิเศษ

กองกำลังของ KNPP ใช้อาวุธหนักโจมตีกองพันทหารเบาที่ 72 ซึ่งเฝ้ารักษาโรงไฟฟ้าเมื่อเดือน พฤษภาคม 2533 ไม่นานหลังจากนั้น ทางการก็มีคำสั่งให้ 5 หมู่บ้าน⁵⁰ ต้องย้ายออกจากพื้นที่ภายในเวลา 7 วัน โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือแต่อย่างใด ทันทีที่ได้ยินคำสั่งให้โยกย้าย ญาติพี่น้องซึ่งอยู่บริเวณนั้นได้ไปร้องขอให้รัฐบาลช่วยเหลือ แต่ก็ไม่มีประโยชน์

“ทหารใช้กำลังอย่างโหดร้ายมากขึ้นเรื่อยๆ มากยิ่งกว่าตอนที่พวกเขาบังคับโยกย้ายในปี 2517...มาราวนี้พวกเขาใช้ความรุนแรง ทำลายข้าวของ และข่มขู่ให้เราย้ายเร็ว ๆ ชาวบ้านหลายคนไม่มีโอกาสเก็บรวบรวมอาหารสำหรับครอบครัวซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากต่ออนาคตที่ไม่แน่นอนอย่างมาก ชาวบ้านทั้งโมโท ทั้งร้องไห้และกลัว แต่พวกเราทำอะไรไม่ได้ นอกจากจะต้องทำตามคำสั่งเพราะทหารคอยข่มขู่เอาไว้”⁵¹

การละเมิดสิทธิมนุษยชนเนื่องจากการขยายกำลังทหารและโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ

การบังคับใช้แรงงานและเกณฑ์เป็นลูกหาบ

ในปี 2541 คณะกรรมการไต่สวนขององค์การแรงงานโลกพบว่ามีการใช้แรงงานทาสอย่างกว้างขวาง และเป็นระบบในพม่า⁵² ในปี 2542 รัฐบาลทหารมีคำสั่งที่ 1/99 ให้ฐานทัพทุกแห่งลงโทษผู้ที่บังคับให้มีการเอาแรง” หรือการบังคับเป็นลูกหาบ ถึงอย่างนั้น ทหารพม่าก็ยังบังคับให้พลเรือนก่อสร้างฐานทัพ หลุมพราง สร้างรั้วสำหรับค่ายทหาร ให้ไปนำไม้และไม่ไผ่มาเพื่อก่อสร้างอาคาร ให้นำน้ำและอาหารมาให้ ช่วยถางพื้นที่ ก่อนสร้างฐานทัพ ช่วยสร้างถนนตรวจการณ์ ทำหน้าที่จีปาดะและทำงานในไร่โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด ถ้าขัดขืนก็ต้องถูกปรับเป็นเงินจำนวนมาก อดีตทหารพม่าคนหนึ่งซึ่งเคยทำหน้าที่เกณฑ์แรงงานบอกเล่าประสบการณ์ของเขาดังนี้

“กองพันทหารเบาที่ 72 จะมาเกณฑ์แรงงานชาวบ้านเป็นประจำ ผู้บัญชาการกองพันต้องการได้แรงงาน 20 คนจากแต่ละหมู่บ้านโดยรอบ บางครั้งจะมีการบอกให้ชาวบ้านมารวมตัวกัน และเดินทางออกไป โดยไม่แจ้งว่าให้ไปทำงานที่ไหนหรือเป็นระยะเวลาเท่าไร ถ้าชาวบ้านไม่ยอมไปก็จะต้องจ่ายเป็นเงินแทน ผู้ที่ไม่มีเงินจ่ายและปฏิเสธจะไปทำงาน ก็จะถูกทุบตีหรือถูกยิง ผมได้เห็นมากกว่าหนึ่งคนที่ถูกฆ่าด้วยเหตุผลดังกล่าว”⁵³

⁵⁰ ได้แก่ หมู่บ้านตีทอกู ดอโซเซ บากาเน ดอคูลี และดอเมมอ ซึ่งประกอบด้วยชาวบ้าน 745 คนจาก 134 ครัวเรือน

⁵¹ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 1 กันยายน 2548

⁵² *Report on Labor Practices in Burma*, U.S. Department of Labor, Bureau of International Labor Affairs, 1998, p. 40

⁵³ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 13, 2544

นอกจากการบังคับให้มา “เอาแรง” ตามค่ายทหารแล้ว ทหารพม่ายังบังคับพลเรือนให้ทำหน้าที่ลูกหาบ โดยช่วยขนอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียง และทำหน้าที่เป็นกองหน้าในการก่อกบฏระเบิด ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล ลูกหาบที่เคยทำงานอย่างหนักคนหนึ่งกล่าวว่า “ส่วนใหญ่พวกเราต้องช่วยขนอาหาร กระสุนปืนและอุปกรณ์ด้านทหาร”⁵⁴ ลูกหาบหลายคนเสียชีวิตเนื่องจากถูกทรมาณ ถูกกบระเบิดและเจ็บไข้ได้ป่วย รวมทั้งการขาดสารอาหารและมีสุขภาพไม่ดี “ครั้งหนึ่งผมเห็นลูกหาบที่ไม่มีแรงจะยกของได้อีกต่อไป เขาถูกทหารพม่าตีจนตาย”⁵⁵

เรียน ... (ผู้ใหญ่บ้าน)

ในวันที่ 9 เมษายน 2543 เราต้องการแรงงาน 100 คนจากกลุ่มบ้านของท่านซึ่งประกอบด้วย (XXX, XXX, XXX และ XXX) ชาวบ้านจะต้องเอาจอบ เสียม และพรั้ามาเองด้วย และพวกเขาต้องเอาข้าวหนึ่งกระสอบมาด้วย ท่านจะต้องจัดให้แรงงาน 100 คนมาถึงยังฐานทัพตรงเวลาในวันที่ 9 เมษายน 2543 ถ้าพวกเขาไม่สามารถมาได้ ท่านจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ตัวท่านเองต้องมาพร้อมด้วยคน 100 คนเหล่านี้ด้วย

ลงนาม
จำ xxx

การเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างฐานทัพและแหล่งเกษตรกรรมของทหาร

ที่ดินที่ใช้ก่อสร้างสระน้ำ คลองส่งน้ำ ท่อส่งน้ำคอนกรีต เสาไฟฟ้าและสายไฟฟ้า ถนน และโรงไฟฟ้า ล้วนแล้วแต่ได้มาจากการเวนคืนที่ดินโดยไม่มีการจ่ายค่าชดเชยให้ นอกจากนี้ ยังมีการเวนคืนที่นาและที่ดินอีกหลายพันไร่เพื่อการก่อสร้างฐานทัพ แหล่งเกษตรกรรมของทหาร ทางรถไฟและถนน และการกั้นแนวเขตเพื่อความปลอดภัยของโรงไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเวนคืนที่ทำเกษตร 2,250 ไร่ในหลายหมู่บ้าน⁵⁶ เพื่อก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 ในปี 2525

ทางการจะไม่จ่ายค่าชดเชยให้กับเจ้าของที่ดินแถมยังบังคับให้เจ้าของที่ดินมาปลูกและเก็บเกี่ยวพืชตามฤดูกาลเพื่อใช้เป็นเสบียงอาหารให้กับทหารโดยไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนให้ ถ้าสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านหลุดเข้ามาในไร่ เจ้าของสัตว์เลี้ยงจะต้องจ่ายค่าเสียหายให้กับทหาร ผลจากการที่ถูกเรียกให้ไปเกณฑ์แรงงานเป็นประจำทำให้ชาวบ้านไม่มีเวลาทำมาหากินของตัวเอง และไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะต้องทิ้งหมู่บ้านและหลบหนีไปอยู่ตามค่ายผู้ลี้ภัยในฝั่งไทย ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งหลบหนีเข้ามาอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยเล่าให้ฟังอย่างขมขื่นใจ

⁵⁴ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 20, 2544

⁵⁵ เฟิ่งอ้อ

⁵⁶ หมู่บ้านมาทอกุดอนบน มาทอกุดอนล่าง ไชลาเซ ดอตตาจา ดาต พลุ ไมกัน วันกุน ดอเสีลี ดอกาทุ และลอลาเล

ความเห็นของทหารพม่าซึ่งประจำอยู่ที่บ้านลอปิตะ

XXX มาถึงที่ค่ายผู้ลี้ภัยตรงพรมแดนไทยพม่าเมื่อปี 2539 เขาเคยเป็นทหารในกองพันทหารเบาที่ 72 โดยช่วยรักษาความปลอดภัยให้โรงไฟฟ้าตั้งแต่ปี 2534-2539

“ภารกิจอย่างหนึ่งของกองพันทหารเบาที่ 72 คือการคุ้มครองพื้นที่โดยรอบโรงไฟฟ้า เราได้ฝังกัระเบิดจำนวนมากในบริเวณนี้ ถ้ามีชาวบ้านมาเหยียบกับระเบิดซึ่งก็เกิดขึ้นได้ในบางครั้ง ทหารจะไม่ยอมให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ผมเห็นชาวบ้านต้องเป็นผู้จ่ายเงินให้กับกับระเบิดซึ่งถูกทำลายไป

ในช่วงห้าปีนั้น ผมทำงานในพื้นที่ และผมได้เห็นและได้ยินเรื่องราวของชาวบ้าน สัตว์เลี้ยงหรือแม้แต่ทหารพม่าเองที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากกับระเบิด หลายคนเสียชีวิตหรือบาดเจ็บหลังการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 1 เสร็จลง

ในตอนที่ผมปฏิบัติงานมีการบังคับใช้แรงงานเป็นประจำ ชาวบ้านถูกบังคับให้สร้างรั้วใหม่ สร้างถนนใหม่และช่วยขุดหลุม เป็นต้น ...ชาวบ้านมักจะต้องทำงานประมาณสองสัปดาห์ต่อครั้งโดยไม่ได้รับอาหาร น้ำ หรือค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น หลังจากสองสัปดาห์พวกเขาจะได้รับอนุญาตให้พักผ่อนเป็นเวลาหนึ่งวัน สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงที่ผมออกจากกองทัพเมื่อปี 2539

ผมเห็นได้ชัดเจนถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากกับระเบิดและการบังคับใช้แรงงานที่มีต่อประชาชน ไม่ใช่แค่อันตรายที่มีต่อร่างกายเท่านั้น แต่ยังเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่กองทัพพม่ายึดที่ดินของชาวคะเรนนี้ ทั้ง ๆ ที่ที่ดินเหล่านั้นควรถูกใช้เพื่อทำการเกษตร เพื่อเก็บอาหารหรือสร้างบ้านของชาวบ้าน ชาวบ้านในท้องถิ่นมีชีวิตลำบากมากขึ้น ต้องหาเลี้ยงชีพไปวัน ๆ แต่ผมไม่สามารถทำอะไรได้ แม้ว่าผมจะเป็นทหารของรัฐบาลก็ตาม เพราะว่าถ้าผมเข้าไปขัดขวางนโยบายของรัฐบาล ผมก็ต้องเกิดปัญหายุ่งยากแน่นอน

ส่วนหนึ่งของนโยบายคือการบังคับให้ชาวบ้านอพยพออกจากพื้นที่...ในช่วงห้าปีที่ผมทำงานเป็นทหารของรัฐบาล ผมได้พบกับ การบังคับโยกย้ายหมู่บ้านชาวคะเรนนี้ที่เหลือทั้งหมดในพื้นที่ ซึ่งเดิมตั้งอยู่รอบโรงไฟฟ้า เพื่อนทหารของผมยังเล่าให้ฟังว่ามีการสังหาร การข่มขืนและการทารุณต่อชาวคะเรนนี้หลายครั้งในช่วงเวลานั้น

รัฐบาลทหารพม่ายังออกคำสั่งส่งเสริมให้ทหารแต่งงานกับคนในท้องถิ่น ซึ่งถ้าเป็นนายทหารระดับสูงจะได้รับเงินช่วยเหลือในการแต่งงานมากถึง 3,000 จ๊าดต่อการแต่งงานหนึ่งครั้ง”⁵⁷

⁵⁷ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 10, 2544

“พวกเราต้องไปทำงานให้กับแปลงเกษตรของทหารบ่อย ๆ ทำให้เราไม่มีเวลาดูแลไร่นา
บนภูเขาของเราเอง และได้พืชผลไม่ดี ทำให้เราต้องซื้อข้าวกิน ชีวิตของเราลำบากมาก
เราถึงมาที่นี่”⁵⁸

การรีดไถ ขโมย และลักทรัพย์

ตั้งแต่สมัยของรัฐบาลนายพลเนวินจนถึงปัจจุบัน ทางการได้ใช้วิธีการมากมายเพื่อขูดรีดเงินจาก
พลเรือน เงินเดือนและค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่รัฐบาลได้ถูกตัดลงด้วยเหตุผลหลายประการ จากรายงานของ
กรมข้อมูลข่าวสารในรัฐคะเรนนี้และรายงานของกลุ่ม KDRG รูปแบบการรีดไถชาวบ้านภายหลังปี 2531
ประกอบด้วย การขอสินบนถ้าชาวบ้านไม่ยอมเป็นลูกหาบ สินบนในการเข้าออก การขอเงินเพื่อบำรุงทหาร
ค่าบำรุงกีฬา ค่าบำรุงถนนและสะพาน ค่าบำรุงการเดินยามเพื่อป้องกันเพลิงไหม้ ค่าบำรุงในการเกณฑ์แรงงาน
และภาษีสำหรับที่ทำกิน แหล่งน้ำและพืชผล หมู่บ้านซึ่งอยู่ใกล้โรงไฟฟ้าต้องเจอกับปัญหาทั้งการลักขโมย
เหรียญเงินและผลไม้ในสวน การกำหนดให้มีค่าบำรุงหากไม่ต้องการไปเป็นลูกหาบ นอกจากนี้ ในช่วงฤดูฝน
ที่มีน้ำมาก ทางการจะปล่อยน้ำออกมาและสั่งให้ชาวนาทำนาสองครั้งต่อปี และมีการกำหนดให้ต้องนำภาษีข้าว
มาให้ตามสัดส่วนข้าวที่ปลูกได้

วันที่ 9 เมษายน 2543
เรียน xxx (ผู้ใหญ่บ้าน)

เราต้องการให้ท่านมาที่ศูนย์บัญชาการ
ตอน 8.00 น. พรุ่งนี้ เราต้องการคุยกับ
ท่านเกี่ยวกับผู้ที่เดินทางกลับมาจาก
เหมือนในเมืองสุและไปเสร็จค่าบริจาด
เราต้องการให้คนที่เดินทางกลับจาก
เมืองสุทั้ง 9 คน บริจาดเงินให้เรา
คนละ 1,000 จ๊าด และให้ท่านนำเงิน
นั้นมาด้วย เราต้องใช้เงินนั้นเพื่อรักษา
ความปลอดภัยให้หมู่บ้านและเพื่อ
จัดเทศกาล ท่านต้องหยุดงานอย่างอื่น
และให้รับมารายงานตัวกับเราโดยเร็ว

ลงนาม
เจ้าพนักงานด้านความปลอดภัยท้องถิ่น

⁵⁸ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 116, 2544

ความรุนแรงทางเพศและการข่มขืนโดยทหารพม่า

ความรุนแรงทางเพศและการข่มขืนโดยทหารพม่าโดยเฉพาะในพื้นที่ชนชาติพันธุ์กลุ่มน้อย ได้รับการกล่าวถึงไว้ในรายงานหลายฉบับ⁵⁹ การขยายกำลังทหารเข้ามาในพื้นที่รัฐคะเรนนีทำให้มีการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงมากขึ้น

สืบเนื่องจากการรักษาความปลอดภัยให้แหล่งข่าวและความอ่อนไหวของประเด็นนี้ ทำให้การสืบหาข้อมูลที่แท้จริงของความรุนแรงทางเพศในรัฐคะเรนนีทำได้ลำบาก องค์กรผู้หญิงคะเรนนี (Karenni Women's

Organization: KNWO) เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ตั้งแต่ปี 2547 และถึงปัจจุบันมีข้อมูลของผู้ที่ถูกข่มขืนอย่างชัดเจนประมาณ 29 ราย ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี 2539-2546 การร้องเรียนไปยังเจ้าหน้าที่ทหารหรือหน่วยงานราชการในท้องถิ่นมักไม่ได้รับความสนใจ ไม่มีการเยียวยาให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ไม่มีทหารพม่าแม้แต่รายเดียวที่ถูกไต่สวนหรือได้รับโทษจำคุกในคดีข่มขืน ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีการเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน ผู้ทำการละเมิดมักจะถูกลงโทษด้วยการถูกย้ายไปประจำหน่วยทหารที่ไกลออกไป

การข่มขืนโดยทหารพม่าช่วยให้เกิด “ความปลอดภัย” สำหรับโรงไฟฟ้าลอปิตะ

1. ในวันที่ 22 ตุลาคม 2544 XX จากหมู่บ้าน YY ในเขตลอปิตะ ซึ่งกำลังตั้งครุฑร์เจ็ดเดือนได้ถูกข่มขืนและสังหารโดยทหาร 6 นายจากกองพันทหารเบาที่ 530 ใกล้กับหมู่บ้าน ญาติ และชาวบ้านพบศพของเธออีกสองวันต่อมาในโถงดินซึ่งใช้สำหรับเผาหินปูน⁶¹

2. ในวันที่ 28 ตุลาคม 2544 ลูกสาวอายุ 15 ขวบของอดีตประธานกลุ่มบ้าน XX ได้ถูกทหารพม่า 3 นายจากกองพันทหารเบาที่ 72 ข่มขืน หลังจากได้รับแจ้งเรื่องนี้ผู้บัญชาการบอกว่าคนร้ายได้หนีไปแล้ว และข่มขู่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปิดปากเงียบเกี่ยวกับคดีนี้ ถ้ามีการนำเรื่องไปร้องเรียนกับทางการ ผู้ร้องเรียนจะถูกจับกุมและได้รับการลงโทษในเวลาต่อมาผู้บัญชาการได้ย้ายออกไปคุมพื้นที่อื่นเพื่อหลีกเลี่ยงกรณีนี้ ชาวบ้านยังได้เห็นผู้ที่ข่มขืน 3 คนภายในฐานทัพช่วงเวลาหนึ่งหลังจากนั้น⁶²

แม่คนหนึ่งจากหมู่บ้านดีตางา ซึ่งอยู่ในรัศมีรักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้าเล่าให้ฟังว่า

“ตอนที่เรายังอยู่ในบ้านดีตางา เราเห็นทหารพม่าเข้ามาในหมู่บ้านและสั่งให้ผู้ชายไปรวมตัวกันอยู่บ้านหลังเดียว ปล่อยให้ผู้หญิงอยู่ตามลำพังในบ้าน พวกเรากลัวมาก ผู้หญิงบางคนถูกข่มขืนในบ้านของตัวเอง พวกเขาพยายามข่มขืนลูกสะใภ้ของฉัน เราได้แต่ปล่อยให้ทหารมาปล้นหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่หยาบคายมาก ผู้หญิงในชนบทอย่างเราไม่มีความมั่นคงในชีวิต”⁶⁰

⁵⁹ License to Rape: The Burmese Military Regime's Use of Sexual Violence in the Ongoing War in Shan State, Shan Women's Action Network, 2002, Shattering Silences, Karen Women's Organization, 2004, and Catwalk to the Barracks, Woman and Child Rights Project (Southern Burma) in collaboration with Human Rights Foundation of Monland, 2005

⁶⁰ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 26, 2544

⁶¹ Karenni Forces Frontline News, 2001

⁶² Voice of Karenni and Karenni Evergreen News Issue, November, 2001

อดีตทหารพม่าคนหนึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า

“เมื่อปี 2532 ตรงใกล้ ๆ กับเขื่อนปีอกผมได้เห็นนายร้อยตรีคนหนึ่งจากกองพันทหารเบาที่ 102 พยายามจุดเด็กผู้หญิงไปช่มขึ้น พี่ชายของเธอซึ่งอยู่ใกล้ ๆ พยายามจะช่วยพอนายร้อยคนนั้นเห็นพี่ที่เข้ามาช่วย เขาก็ยิงและสังหารพี่ชายของเด็กสาว โดยไม่มีความสำนึกผิดใด ๆ และยังคงช่มขึ้นเด็กผู้หญิงจนสำเร็จ”⁶³

การบาดเจ็บและการเสียชีวิตจากกับระเบิดเนื่องมาจากการรักษาความปลอดภัยของโรงไฟฟ้าและเสาไฟฟ้า

ก่อนปี 2533 มีการฝังกับระเบิดประมาณ 18,000 ลูกเฉพาะเพื่อรักษาความปลอดภัยให้โรงไฟฟ้า⁶⁴ มีการฝังกับระเบิดที่ฐานของเสาไฟฟ้าเพื่อป้องกันไม่ให้กองกำลังติดอาวุธมาทำลายได้ ชาวบ้านที่อยู่ใกล้กับเสาไฟฟ้าได้รับคำสั่งให้สร้างรั้วล้อมรอบฐานของเสา ทั้งยังถูกบังคับให้ดูแลความปลอดภัยของกับระเบิดและคอยเก็บกวาดบริเวณโดยรอบกับระเบิดที่วางไว้

พลเรือนจำนวนมากสูญเสียแขน ขา และชีวิตเนื่องจากกับระเบิดที่วาง

อยู่รอบโรงไฟฟ้าลอปิตะ⁶⁵ ไม่มีใครทราบจำนวนเหยื่อของกับระเบิดในรัฐคะเรนนี่แน่นอน เฉพาะกับระเบิดที่ฝังในรัฐคะเรนนี่น่าจะมากถึง 100,000 ลูก ผู้ที่เคยอยู่ในเขตอพยพซึ่งถูกโยกย้ายเมื่อปี 2533 และต้องเข้ามาอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยในปี 2539 บอกว่า

“เขตอพยพตั้งอยู่ใกล้กับกองพันทหารสองแห่งและชาวบ้านอยู่กันอย่างเบียดเสียดยึดยึดเยียด ผู้ที่อาศัยอยู่ต้องพยายามหาทางเอาชีวิตรอดด้วยตัวเอง รัฐบาลไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด วันหนึ่งหลานชายของผมเดินทางกลับไปหมู่บ้านเดิมเพื่อหาขงนุณกิน สามวันหลังจากนั้นเขายังไม่กลับมา น้องชายจึงเดินทางไปตามหาเขา แต่ไปแล้วก็ไม่กลับมาเหมือนกัน หลังจากนั้นอีกสี่วันผมแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบและชวนเพื่อนสองคนไปตามหาพวกเขา เราพบศพของพวกเขายู่ใกล้กับกับระเบิดที่ฝังอยู่ตรงใต้ต้นขงนุณ ขาของเขาหักและกำลังเน่า เราไม่สามารถช่วยอะไรได้ แต่ปล่อยร่างพวกเขาไว้ที่นั่นแล้วเดินทางกลับตอนนั้นเป็นช่วงเดือนพฤษภาคม 2536”⁶⁶

⁶³ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชีย หมายเลข 20, 2544

⁶⁴ ข้อมูลทางทหารจากกองทัพ KNPP 2538

⁶⁵ ในปี 2544 มีพลเรือน 30 คนเสียชีวิต และอีกกว่า 50 คนได้รับบาดเจ็บ สัตว์เลี้ยงมากกว่า 200 ตัวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในเขตลอปิตะ ข้อมูลจากการสำรวจโดยคะเรนนี่เอเวอร์กรีน 2544

⁶⁶ สัมภาษณ์โดยอิมเมจเอเชียกับคะเรนนี่เอเวอร์กรีน หมายเลข 44 2544

รัฐบาลทหารพม่าไม่เคยจ่ายค่าชดเชยให้กับพลเรือนที่เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บเนื่องจากกับระเบิดของพวกเขา และไม่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์แต่อย่างใด ชาวบ้านที่บาดเจ็บยังคงถูกรับสำหรับความเสียหายจากการทำลายกับระเบิด สัตว์เลี้ยงที่ไปเหยียบกับระเบิดก็จะถูกทหารจับไปเป็นอาหาร และเจ้าของสัตว์ที่ตายแล้วยังจะต้องจ่ายค่าเสียหายให้กับกับระเบิดด้วย ระหว่างปี 2545-2546 กับระเบิด 1 ลูกมีราคา 15,000 จ๊าต (15,000 จ๊าตมีมูลค่าประมาณเท่ากับน้ำมันดีเซล 11 ลิตร)

การเกณฑ์ทหารและการละเมิดสิทธิเด็ก

ก่อนปี 2531 ทหารได้จัดตั้งกองทัพประชาชนและมีการเกณฑ์เด็ก ๆ เข้ามาเป็นทหาร ภายหลังเหตุการณ์ลูกเรือเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ปี 2531 พวกเขาได้ยกเลิกกองทัพประชาชนและขยายกองกำลังของตนเอง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดหาชาวบ้านเพื่อเข้าร่วมกับกองทัพมักจะคุยโม้กับครอบครัวยากจนซึ่งมีลูกชายว่า จะพาลูกของพวกเขาไปหางานดี ๆ ทำ และมีโอกาสเล่าเรียนที่วิทยาลัย มหาวิทยาลัยและโรงเรียนทหาร ทำให้พวกเขาสามารถจัดหาเด็กจำนวนมากซึ่งยากจนและไม่ได้รับข้อมูลมากพอเข้ามาฝึกอบรมเป็นทหาร

การข่มขู่และวิสามัญฆาตกรรม

พื้นที่ซึ่งรัฐบาลทหารพม่ากำหนดให้เป็น **พื้นที่สีดำ** ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกองกำลังฝ่ายต่อต้านปฏิบัติการอยู่ และพื้นที่ซึ่งอยู่ในข่ายต้องสงสัย ล้วนเป็นพื้นที่ที่ทหารพม่าได้รับอนุญาตให้สามารถยิงพลเรือนคนใดก็ได้ที่ผ่านไปมา ในพื้นที่อื่นการเดินทางของชาวบ้านก็ได้รับการจำกัด ชาวนาคะเรนคนหนึ่งซึ่งหนีเข้ามายังประเทศไทย พูดถึงคำสั่งให้จับกุมหรือยิงผู้เดินทางโดยไม่มีใบอนุญาตดังนี้

“ปรกติแล้วพวกเราไม่สามารถเดินทางได้อย่างเสรี เราไม่สามารถเดินทางไปไกลกว่า 1 หรือ 2 เพอร์ลองได้ (น้อยกว่า 2 กิโลเมตร) โดยไม่มีใบอนุญาต การเดินทางไปไหนมาไหนเราต้องได้รับคำอนุญาตจากผู้บัญชาการ พวกเขาสามารถปฏิเสธไม่ให้ใบอนุญาตได้โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผล ชาวบ้านไม่กล้าเดินทางถ้าไม่มีใบอนุญาต ไม่เช่นนั้นก็อาจจะถูกจับหรือฆ่า ผมได้เห็นทหารประมาณและยิงพลเรือน 2 คนที่เดินทางโดยไม่มีใบอนุญาตอย่างเลือดเย็นตรงหน้าหมู่บ้าน ในปี 2534 หรือ 2535 ชาวบ้านคนหนึ่งซึ่งเดินทางออกไปและถูกจับ ได้ถูกพาเข้าไปในป่า ชาวบ้านขอให้เขาปล่อยออกมา แต่เขาไม่ได้ปล่อยออกมาอีกเลย เราเข้าไปในป่าและพบว่าเขาถูกยิงเสียแล้ว”⁶⁷

ความเสียหายทางนิเวศและการสูญเสียนทางดำรงชีพ

การขยายกำลังทหารนอกจากจะทำให้เกิดการบังคับโยกย้ายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะยังทำให้เกิดความเสียหายทางนิเวศและส่งผลกระทบต่อกรรมของชาวคะเรนนี้ ทั้งการจำกัดการเดินทางและการทำลายเรือกวานไรนา ทำให้ชาวคะเรนนี้ประสบความยากลำบากในการทำมาหากิน

⁶⁷ สัมภาษณ์โดยแม่โขงวีซด์ หมายเลข 3, 2544

ป่าไม้ถูกทำลายและน้ำท่วมเนื่องจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะ

ก่อนการสร้างเขื่อน ลุ่มน้ำบาลูของครอบครัวพื้นที่มากกว่า 260 ตารางกิโลเมตร และปกคลุมด้วยป่ามรสุมและป่าดิบเขาบนพื้นที่ลาดชัน ในพื้นที่นี้ยังไม่มีการทำไม้เชิงพาณิชย์จากทั้งฝ่ายรัฐบาลหรือคนในท้องถิ่น มีการตัดไม้เพียงเพื่อสร้างบ้านและใช้สอยในครอบครัว แต่เมื่อโครงการลอปิตะเริ่มต้นขึ้น ป่าไม้ในลุ่มน้ำโมเบียและพื้นที่สูงอื่น ๆ ได้ถูกตัดทำลายอย่างกว้างขวาง การตัดไม้ทำลายป่าและการทำไร่หมุนเวียนบนภูเขาทำให้เกิดการกร่อนชะอะของดิน และทำให้อ่างเก็บน้ำตื้นเขิน สามารถเก็บน้ำได้น้อยลง ลำธารที่ไหลลงสู่แม่น้ำบาลูของแห้งไป ในที่สุด นอกจากนั้นชาวบ้านยังร้องเรียนถึงกรณีที่คนงานสร้างโรงไฟฟ้าซึ่งมาจากภาคกลางและมาอาศัยอยู่ในลอปิตะ หลังจากโรงไฟฟ้าสร้างเสร็จแล้ว คนงานเหล่านี้เริ่มการเผาถ่านในเชิงพาณิชย์ ซึ่งทำให้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ย่ำแย่ลง

ผลกระทบด้านประมงเนื่องจากเขื่อนโมเบีย

ก่อนการสร้างเขื่อน ในน้ำจะมีปลามากมายทั้งปลาช่อน short-headed snake head fish, ปลาไหล ปลาคราป ปลากรายและปลาดุกนานาชนิด แต่ประมาณ 5 ปีหลังการสร้างเขื่อนประชากรปลาและอาชีพประมงเริ่มน้อยลง ชาวบ้านจากทางตอนเหนือเขื่อนอธิบายว่าก่อนการสร้างเขื่อน ชาวบ้าน 50 ครัวเรือนในหมู่บ้านของเขาล้วนเป็นชาวประมง แต่ละคนสามารถจับปลาได้มากถึง 64 กิโลกรัมต่อวัน แต่ในตอนนี้ทั้งหมู่บ้านมีชาวประมงเหลือเพียง 2 คนและจับปลาได้เพียง 6-8 กิโลกรัมต่อวัน

ปลา Hamilton carp และปลาหมู (loach) หายไปจากแม่น้ำ ปลาต่างถิ่นที่มักว่ายมาวางไข่ในแม่น้ำก็ไม่สามารถหาได้พบอีกต่อไป ปลาชนิดอื่นอย่างเช่น ปลากราย ปลาระทิง (spiny eel) ก็หาได้ยาก ปลาไหลทุกชนิดหาได้ยากหมด ปลาขนาดเล็กซึ่งกินเศษอาหาร (ที่เรียกว่าจิวา ในภาษาพม่า) เริ่มอพยพเข้ามาและมีจำนวนมากขึ้น วัชพืชก็เติบโตขึ้นมากทำให้น้ำไม่ใสเหมือนแต่ก่อน วัชพืชเหล่านี้มักมาติดกับแหวนของชาวประมง

นอกจากผลกระทบต่อประชากรของปลาแล้ว การเพิ่มกำลังทหารในพื้นที่ยังขัดขวางการทำประมงของชาวบ้าน ในอดีตชาวบ้านสามารถออกไปจับปลาในแม่น้ำได้อย่างเสรี แต่ปัจจุบันทหารพม่าได้มาตั้งค่ายอยู่ตรงสะพานข้ามแม่น้ำปุ่น และมีการคุกคามและจำกัดการเดินทาง ชาวบ้านที่หาเลี้ยงชีพด้วยการทำประมงต้องประสบความยากลำบากในการหาอาหารให้พอเพียง

การจำกัดการเดินทางรอบโครงการของทหารทำให้การเลี้ยงสัตว์และการเกษตรทำได้ยาก

ก่อนการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ชาวบ้านสามารถเลี้ยงสัตว์ได้ตามป่าแควนั้น แต่หลังการก่อสร้างโรงไฟฟ้าทหารพม่าจำกัดให้พวกเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันและจำกัดการเดินทาง หลายคนจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่ง แต่หลังจากนั้นไม่นานทหารก็จะบอกให้พวกเขาย้ายไปยังที่อยู่แห่งใหม่ โดยอ้างเหตุผลเรื่องความปลอดภัย หลายคนหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเช่นปลูกถั่วและการทำแปลงเกษตรแบบแห้ง ๆ ตามถนนสายลอปิตะ-ลวดาเล ส่วนคนอื่น ๆ ซึ่งไม่มีแปลงเกษตรก็ต้องหันไปพึ่งพาญาติพี่น้องในหมู่บ้านไกลออกไป เพราะแปลงเกษตรของพวกเขาได้ถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นที่ฝังกับระเบิดแล้ว หลายคนต้องจ่ายเงินเพื่อขอใบอนุญาตจากทางการเพื่อทำเกษตรในที่ดินห่างไกลออกไป เมื่อสภาพการณ์ยากลำบากมากยิ่งขึ้น พวกเขาก็อพยพเข้าสู่ประเทศไทย

สรุป

“พวกเราคุ้นเคยกับการตกอยู่ในความมืด...”

ถ้อยคำจากบทเพลงยอดนิยมในลอปิตะสะท้อนถึงความรู้สึกของชาวคะเรนนี่จำนวนมาก แม้ว่ารัฐบาลทหารพม่าชุดแล้วชุดเล่าสัญญาว่าจะมี “การพัฒนา” และกระแสไฟฟ้าให้กับรัฐคะเรนนี่ แต่โครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะกลับไม่ทำให้คำสัญญานี้เป็นจริง ผลที่เกิดขึ้นคือมีการห้ามใช้น้ำ การเวนคืนที่ดินทำกินและพืชผลก็ถูกทำลายด้วยน้ำท่วม ไฟฟ้าซึ่งมีอยู่จำกัดและมีราคาแพงจ่ายให้กับเมืองหลัก ๆ เพียง 3 เมืองของรัฐเท่านั้น

โครงการเหล่านี้ยังส่งผลให้มีการเพิ่มกำลังทหารในเขตของชาวคะเรนนี่ กองพันทหารซึ่งตั้งอยู่ในรัฐเพิ่มจำนวนขึ้นจาก 0 เป็น 24 ตั้งแต่ปี 2504 ซึ่งมีการสร้างโรงไฟฟ้าหมายเลข 2 เสร็จลง กองพันทหารเบา 2 หน่วยซึ่งตั้งอยู่ในเขตลอปิตะฝังกัระเบิดทั้งหมดอย่างน้อย 18,000 ลูก มีการบังคับโยกย้ายชาวบ้าน เวนคืนที่ดินโดยไม่จ่ายค่าชดเชย บังคับใช้แรงงาน ช่มชู้ญผู้หญิงและวิสามานยนุชาตกรรมผู้ต่อต้านหรือผู้ที่เข้าไปในที่ต่าง ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาต

ชาวคะเรนนี่สูญเสียที่ดินและวิถีชีวิต ทั้งยังสูญเสียการควบคุมทรัพยากรของตนเอง อำนาจในการจัดการน้ำตกเป็นของวิศวกรและเจ้าหน้าที่โรงไฟฟ้าอย่างสิ้นเชิง และพวกเขาไม่เคยปรึกษาหารือกับชาวนาในท้องถิ่น มีการตัดไม้ทำลายป่าและเกิดน้ำท่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ป่าไม้ซึ่งเป็นที่เลี้ยงสัตว์เริ่มเป็นสถานที่อันตรายเนื่องจากการฝังกัระเบิด

โครงการ “พัฒนา” ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลทหารจะไม่และไม่สามารถให้ประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นเนื่องจากรัฐบาลไม่ยอมให้พวกเขามีส่วนร่วมและไม่เคารพต่อหลักนิติธรรมใด ๆ ประสพการณ์จากโครงการลอปิตะในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ยืนยันถึงข้อกล่าวหาเหล่านี้ ชาวบ้านซึ่งอยู่ใกล้กับเขื่อนโมเบียและโรงไฟฟ้าลอปิตะ ไม่มีโอกาสรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นตอนที่เริ่มการก่อสร้าง จนภายหลังพวกเขาจึงรู้ว่าผลกระทบคือการตัดไม้ทำลายป่า การสูญเสียแหล่งน้ำที่จำเป็นและการเกิดภัยน้ำท่วมเนื่องจากโครงการเหล่านี้ ผลลัพธ์เช่นนี้ไม่ควรเกิดขึ้นกับแม่น้ำสาละวินอีก

บทที่ 3

เขื่อนสาละวิน

Yuzo Uda

เขื่อนสาละวิน

“สาละวินกลายเป็นสัญลักษณ์ทั้งในแง่เป็นอุปสรรคสำคัญและเป็นหนทางที่พาไปสู่ความปลอดภัย แม่น้ำสายนี้มีคุณค่าในจิตใจของเราเช่นเดียวกับบรรพชนของเรา เป็นทั้งจิตวิญญาณ เป็นทั้งพระเจ้าที่เราเคารพบูชาและสวดอ้อนวอน”⁶⁸

ด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านอย่างจีนและไทย รัฐบาลทหารพม่ากำลังวางแผนพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำจากแม่น้ำสาละวิน รัฐบาลพยายามผลักดันโครงการนี้เพราะหิวกระหายเงินรายได้จากต่างชาติและการยึดครองมีอิทธิพลเหนือพื้นที่ตามแนวชายแดน บทเรียนที่ขมขื่นจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอบปีตะของชาวคะเรนนี้ควรเป็นสิ่งที่เราคำนึงถึง ก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือการให้คำสัญญาลม ๆ แล้ง ๆ การบังคับโยกย้ายและการละเมิดสิทธิซึ่งกำลังเกิดขึ้นในพื้นที่สร้างเขื่อนสาละวิน

แม่น้ำสาละวินมีต้นกำเนิดจากที่ราบสูงทิเบตและมีความยาวประมาณ 2,400 กิโลเมตร โดยไหลผ่านมณฑลยูนนานของจีน รัฐฉาน คะเรนนี้และกะเหรี่ยงไปลงอ่าวมะตะมะที่รัฐมอญ ถือว่าเป็นแม่น้ำสายยาวที่สุดที่ยังไหลอย่างเสรีเพียงสายเดียวในเอเชียอาคเนย์ และไหลผ่านพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพดังที่กล่าวไว้ในบทความด้วยความเป็นมา แม่น้ำสาละวินเป็นเส้นเลือดหลักของชาวคะเรนนี้

นอกจากความสำคัญต่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน แม่น้ำสายนี้ยังมีคุณค่าในเชิงวัฒนธรรม ชาวคะเรนนี้บางส่วนเชื่อว่าการได้ดื่มน้ำสาละวินจะช่วยให้หายจากโรค ในช่วงที่มีเทศกาลเกโตโบทุกปี ผู้เฒ่าผู้แก่จะอวยพรคนหนุ่มสาวด้วยการบอกว่า “บลา ตู บู ฮู เต เค” หรือ “ขอให้เธอจงเติบโตใหญ่เหมือนสายน้ำสาละวินที่ทอดยาว”

แม่น้ำสายนี้มีความสำคัญในแง่ของทหารเช่นกัน กองกำลังฝ่ายต่อต้านชาวคะเรนนี้ได้ใช้สายน้ำเส้นนี้เป็นเหมือนเกราะกำบังในช่วงที่ทหารของรัฐบาลโจมตีมาเป็นเวลานาน โครงการใดก็ตามที่ส่งเสริมให้มีการส่งทหารพม่าเข้ามาในพื้นที่ ย่อมทำให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมจุดยุทธศาสตร์เหล่านี้มากยิ่งขึ้น

⁶⁸ *From the Land of Green Ghosts*, Pascal Khoo Thwe, 2002, p. 195

โครงการ

นอกจากเขื่อน 13 แห่งซึ่งจะสร้างขึ้นทางตอนเหนือของน้ำในประเทศจีนแล้ว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลทหารพม่าและรัฐบาลไทยเจรจาและลงนามในข้อตกลงหลายฉบับเพื่อการก่อสร้างเขื่อนหลายเขื่อนในแม่น้ำสาละวิน ล่าสุดทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับรัฐบาลทหารพม่าเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2548 เพื่อสร้างเขื่อน 4 เขื่อนในแม่น้ำสาละวิน และอีก 1 เขื่อนในแม่น้ำตะนาวศรี เขื่อนในแม่น้ำสาละวินได้แก่เขื่อนท่าซาง เวยจี ฮัตจี และตากวิน⁶⁹ เขื่อนท่าซางอยู่ในรัฐฉาน ส่วนอีก 3 เขื่อนอยู่ในรัฐกะเหรี่ยง ข้อตกลงล่าสุดเน้นถึงความสำคัญของโครงการเขื่อนฮัตจี

เขื่อนทั้งหมดจะมีกำลังผลิตไฟฟ้าประมาณ 15,000-20,000 เมกะวัตต์ หรือคิดเป็นมากกว่า 10 เท่าของปริมาณไฟฟ้าที่ใช้โดยพม่าในปัจจุบัน กล่าวคือกระแสไฟฟ้าส่วนใหญ่ที่ผลิตได้จะถูกส่งไปที่ประเทศไทย ซึ่งมีแผนจะเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าให้ได้ถึง 40,000 เมกะวัตต์ในปี 2558⁷⁰ หลังจากการลงนามในบันทึกความเข้าใจล่าสุด นายไกรสิทธิ์ วรรณสูตร ผู้อำนวยการกฟผ. บอกว่าเขื่อนแห่งนี้ “จะให้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย” เนื่องจาก “ราชอาณาจักรไทยก็จะได้ใช้ไฟฟ้าราคาถูก ส่วนพม่าก็จะมีรายได้ตามที่ต้องการ” เขากล่าวว่าไฟฟ้าเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของโครงการสายส่งอาเซียน (ASEAN’s power grid)⁷¹ นายไกรสิทธิ์และนายวิเศษ จูภิบาล รัฐมนตรีกระทรวงพลังงานต่างก็พูดถึงโครงการนี้ว่า “จะให้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย”⁷² โดยไม่คำนึงถึงว่า “รายได้ที่จำเป็นอย่างยิ่ง” ก้อนนี้จะตกไปในมือของรัฐบาลทหารที่โหดร้าย

รัฐบาลจากหลายประเทศ (โดยเฉพาะไทยและจีน) สถาบันการเงิน (โดยเฉพาะการส่งเสริมโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย⁷³) และบริษัทต่าง ๆ (ทั้งบมจ.กฟผ.จำกัด บมจ. MDX จำกัด ของไทยและบริษัทไซโนไฮดรอปอร์เรชั่นของจีน) ต่างมุ่งจะมีส่วนแบ่งในโครงการนี้ ผู้มีบทบาทเหล่านี้และคนอื่น ๆ ซึ่งจะเข้าร่วมในโครงการกำลังจะต้องทำงานร่วมกับรัฐบาลทหาร เท่ากับว่าพวกเขามีส่วนหนุนเสริมการละเมิดสิทธิและอาชญากรรมที่รัฐบาลทหารพม่าทำ ในช่วงที่มีการดำเนินงานตามโครงการ

รัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 58, 59 และ 60 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 โดยได้ปกปิดข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแผนการสร้างเขื่อนและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้โดยไม่มีการปรึกษาหารือหรือให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแต่อย่างใด กลุ่มประชาสังคมไทยพยายามผลักดันให้รัฐบาลเปิดเผยข้อมูล ทางตอนเหนือแม่น้ำกวีวิชาการและกลุ่มสิ่งแวดล้อมในจีนลือบปีรัฐบาลจนประสบความสำเร็จ และมีการทบทวนโครงการเขื่อนเมื่อปี 2546 ในขณะที่ประชาชนในประเทศพม่าไม่มีโอกาสจะทำเช่นนั้นได้

⁶⁹ และมีการวางแผนสร้างเขื่อนเหย้าชิตในรัฐคะเรนนีด้วย

⁷⁰ http://www.aseanenergy.org/energy_sector/electricity/myanmar/installed_capacity.htm

⁷¹ *Green group pans Salween dam plan*, The Nation, published on Dec 10, 2005

⁷² *Government to push Egat to invest in Burma dams project*, Bangkok Post website “Breaking News”, November 14, 2005

⁷³ โครงการนี้ดำเนินการโดยผ่านโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยโครงการเขื่อนท่าซางที่อู่ฉานในรัฐฉาน ถูกบรรจุให้เป็นส่วนหนึ่งของ “แผนแม่บทหลักแห่งภูมิภาคว่าด้วยการเชื่อมโยงด้านไฟฟ้าในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดู www.adb.org

มีการเขียนรายงานและบทความมากมายเกี่ยวกับแม่น้ำสาละวินจากทัศนะที่หลากหลาย⁷⁴ แต่ในที่นี้เราจะเน้นที่โครงการเขื่อนเวย์จี ซึ่งจะมีผลกระทบมากที่สุดต่อประชาชนที่อยู่ในและมาจากรัฐคะเรนนี ซึ่งแม้จะมีการสร้างเขื่อนแห่งอื่นขึ้นมาก่อน ผลกระทบเช่นนี้ก็ยังคงดำรงอยู่

เราต้องการกล่าวถึงในที่นี้ว่า แม้จะมีบทความและรายงานข่าวเกี่ยวกับเขื่อนสาละวินอยู่จำนวนมาก ชาวบ้านซึ่งอยู่อาศัยริมฝั่งน้ำสาละวินและเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะที่อยู่ในรัฐฉาน กะเหรี่ยง และคะเรนนีและผู้พลัดถิ่นในประเทศซึ่งหลบซ่อนอยู่ตามริมฝั่งน้ำ ยังไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนี้เลย ทั้งไม่มีการปรึกษาหารือว่าโครงการนี้จะส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาอย่างไรบ้าง

เวย์จี

พื้นที่ตั้งเขื่อนเวย์จีอยู่ตรงบริเวณวังน้ำวนขนาดใหญ่ของเมืองพะปูน รัฐกะเหรี่ยง ตรงข้ามอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนของไทย โดยเสนอให้มีการสร้างเขื่อนที่มีความสูง 168 เมตร โดยระดับน้ำสูงสุดจะอยู่ที่ 220 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง และจะมีกำลังผลิตติดตั้งประมาณ 4,540-5,600 เมกะวัตต์⁷⁵ แม้ว่าเขื่อนเวย์จีจะสร้างขึ้นในรัฐกะเหรี่ยง แต่พื้นที่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่จะอยู่ในรัฐคะเรนนี (โปรดดูแผนที่) โดยเขื่อนเวย์จีจะมีความสูงมากเป็น 10 เท่าของเขื่อนโมเบีย และจะทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ของรัฐ (โปรดดูแผนที่)

เมืองพะปูนในรัฐกะเหรี่ยงเป็นจุดที่มีการสู้รบระหว่างทหารทั้งสองฝ่าย และเป็นที่ยึดในการโจมตีของทหารรัฐบาล ก่อนปี 2535 มีหน่วยทหารพม่าอยู่เพียง 10 หน่วยในพื้นที่นี้ แต่ปัจจุบันมีหน่วยทหาร 54 หน่วย พร้อมอาวุธหนัก รวมทั้งอีก 12 หน่วยที่ตั้งอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน จากเดิมที่มีหมู่บ้าน 85 แห่งในพื้นที่สำหรับการสร้างเขื่อนเวย์จีและตากวิน มีอยู่เพียง 1 ใน 4 ที่ยังหลงเหลืออยู่ ชาวบ้านส่วนใหญ่หนีเข้ามาในประเทศไทย บ่อยครั้งที่ดินอันอุดมสมบูรณ์ต้องทิ้งร้าง แต่ยังมีชาวบ้านกว่า 5,000 คนซึ่งยังหลบซ่อนตัวในป่า และต้องเผชิญกับปัญหาขาดแคลนอาหารและปัญหาด้านสุขภาพ มีการสร้างถนนเข้าไปในพื้นที่เขื่อนโดยใช้การเกณฑ์แรงงาน และมีการฝังกับระเบิดตามแนวถนนด้วย⁷⁶

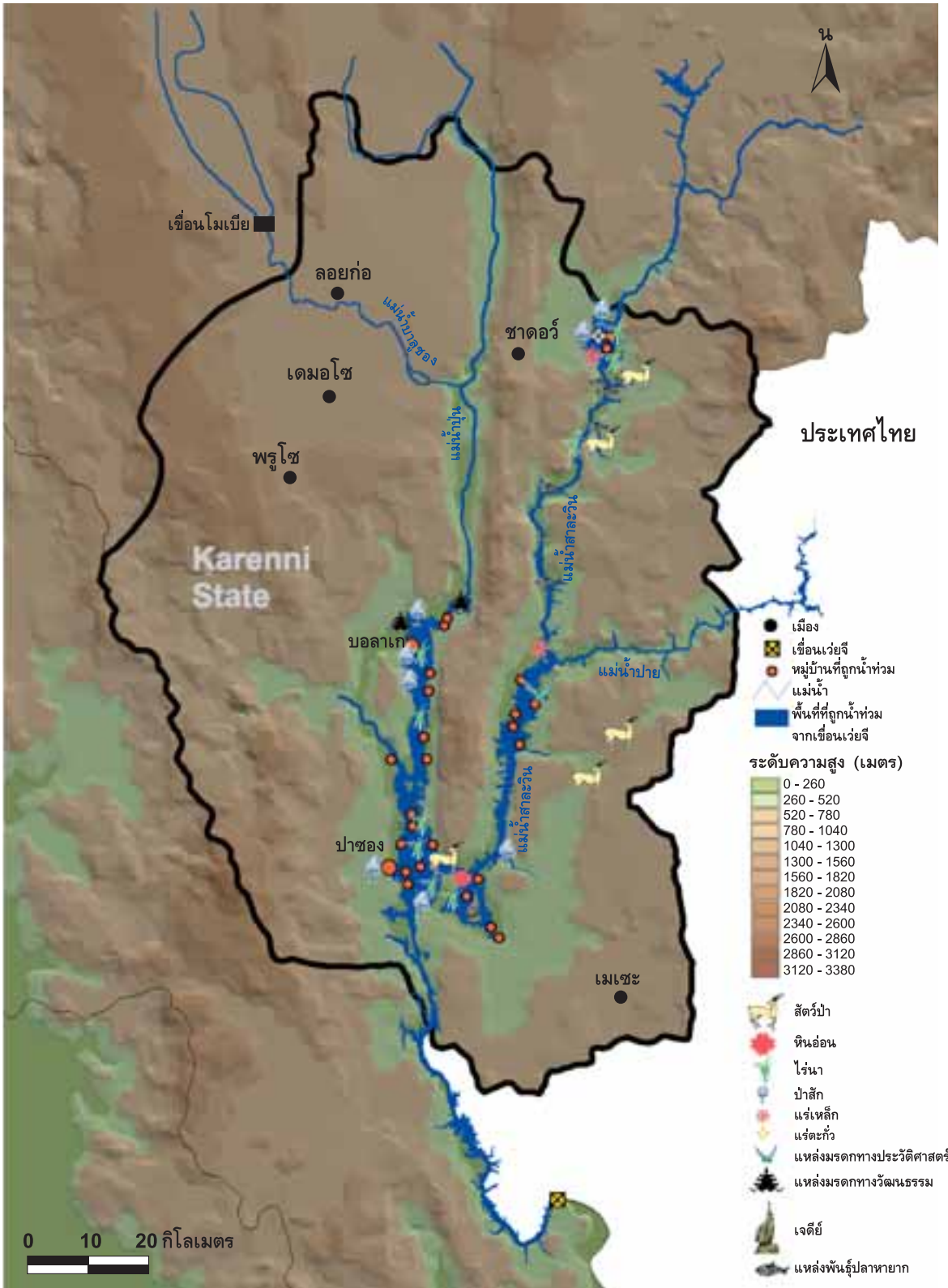
KDRG ประมาณว่าเขื่อนแห่งนี้จะทำให้มีพื้นที่อ่างเก็บน้ำ 640 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับขนาดของเกาะสิงคโปร์ พื้นที่สำหรับสร้างเขื่อนท่าซางในรัฐฉานตั้งอยู่บนที่สูงระดับ 200 เมตร ซึ่งถ้าเขื่อนเวย์จีมีระดับความสูง 220 เมตร รถก.ก็น่าจะทำให้เขื่อนท่าซางจมอยู่ใต้น้ำ ด้วยเหตุดังกล่าวการคำนวณในแผนที่ข้างบนจึงใช้ตัวเลข 200 เมตร รถก.ซึ่งเป็นตัวเลขที่น่าจะเป็นไปได้มากกว่า ที่ระดับความสูงของน้ำ 220 เมตร พื้นที่น้ำท่วมจะเพิ่มขึ้นจาก 640 เป็น 860 ตารางกิโลเมตร ไม่ว่าจะคำนวณแบบใดก็ตาม เรายังไม่ได้คำนึงถึงการตัดไม้บริเวณรอบอ่างเก็บน้ำ แนวคลื่นของน้ำและระดับน้ำที่เพิ่มสูงในฤดูฝน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจึงอาจมีมากกว่าที่ปรากฏในแผนที่

⁷⁴ ยกตัวอย่างเช่น โปรดดู *Damming at Gunpoint, Burma Army Atrocities Pave the Way for Salween Dams in Karen State*, Karen Rivers Watch, 2004, *Tragedy of the Two Lands*, Southeast Asia Rivers Network, 2002, *Nujiang River Sentiment*, 2004, www.nujiang.ngo.cn, and *The Salween Under Threat: Damming the Longest Free River in Southeast Asia*, Salween Watch, Southeast Asia Rivers Network, and Center for Social Development Studies, 2004

⁷⁵ จากข้อมูลรายงานการศึกษาเบื้องต้นของ Electric Power Development Corporation ซึ่งจัดทำขึ้นในปี 2534 และอ้างถึงใน *Water and Dam Construction* ว่าสันเขื่อนจะมีความสูง 168 เมตร เอกสารจากกฟผ.ระบุเช่นกันว่าเขื่อนจะมีความสูง 168 เมตร ด้วยระดับน้ำสูงสุด 220 เมตร แต่กำลังผลิตไฟฟ้ามีการระบุถึงแตกต่างกันแล้วแต่รายงานและบทความ

⁷⁶ *Damming at Gunpoint, Burma Army Atrocities Pave the Way for Salween Dams in Karen State*, Karen Rivers Watch, 2004, p. 1-2

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากเขื่อนเวียงจี้

ผลกระทบต่อมนุษย์เนื่องจากโครงการเขื่อนเวย์จี

ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ 4 ใน 7 เมืองในรัฐคะเรนนี่ โดยจะทำให้หมู่บ้าน 28 แห่งจมน้ำอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งเมืองปาซองและบอลาเก (โปรตดูแผนที) หมู่บ้านหลายแห่งในพื้นที่น้ำท่วมก็ต้องอพยพออกไปแล้วเนื่องจากผลของการสู้รบที่เกิดขึ้น จากการสำรวจของ KDRG และคณะกรรมการเพื่อสวัสดิการด้านสังคมชาวคะเรนนี่ เราคาดว่าผลกระทบต่อมนุษย์จะมีโดยสรุปดังนี้

ผลกระทบต่อการทำมาหากินของเขื่อนเวย์จี

การเกษตร

แม่น้ำสาละวินไหลผ่านภาคตะวันออกเฉียงของรัฐคะเรนนี่ และช่วยหล่อเลี้ยงให้เกิดแหล่งเกษตรกรรมอันอุดมสมบูรณ์และเป็นที่อยู่อาศัยของคนส่วนใหญ่ในรัฐ การปลูกข้าวนาดำ (ซึ่งให้ผลผลิตมากกว่าข้าวไร่) เป็นพืชหลักที่นี้ นอกจากการปลูกงา ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วชนิดต่าง ๆ และพริก ซึ่งทำทั้งเพื่อการบริโภคและค้าขาย แปลงผักตามริมแม่น้ำที่สมบูรณ์ขยาย

การทำนาข้าวในเขตป่าของ : ภาพโดย KSWDC

ตัวอย่างกว้างขวางในช่วงฤดูแล้ง และชาวบ้านมีผลไม้เก็บเกี่ยวได้หลากหลายชนิดตลอดทั้งปี เฉพาะที่เมืองบอลาเกมีการปลูกมะม่วง มะพร้าวและพลัมอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ช่วยให้ชาวเมืองหลายแห่ง มีน้ำมะพร้าวและน้ำพลัมบริโภคอย่างสมบูรณ์ ที่เมืองเมเซะเป็นแหล่งผลิตข้าวและงาที่ให้ผลผลิตสูงมากกว่าเขตอื่น ๆ

สืบเนื่องจากสภาพภูมิประเทศแบบภูเขาในรัฐคะเรนนี่ จึงไม่ค่อยมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำข้าวนาดำและเกษตรในที่ราบอย่างอื่น พื้นที่เหล่านี้อยู่ในบริเวณที่จะถูกน้ำท่วม และจากประสบการณ์ของโครงการลอปิตะคาดว่าจะไม่มีการจ่ายค่าชดเชยให้กับการสูญเสียที่ดินเหล่านี้ และยังไม่มีใครรู้ว่าชาวบ้านจะย้ายไปหาที่ดินทำกินแห่งใหม่ที่ไหน

ประมง

ชาวคะเรนนี่พึ่งพาการประมงเป็นแหล่งโปรตีนและเป็นแหล่งรายได้เสริมของชาวบ้านบางคน มีการนำปลามาใช้ประโยชน์ในหลายทางไม่ว่าจะนำมาใช้เพื่อบริโภค แปรรูปและขาย ชาวบ้านจำนวนมากนำเนื้อปลามาเป็นปุ๋ยให้กับต้นกล้าเพราะเชื่อว่าจะช่วยให้ต้นไม้งอกงาม

แม่น้ำปูนเป็นแหล่งอาศัยของปลาสำคัญจำนวนมาก ทั้งปลาดุก ปลาไหล ปลากะทิง ปลาไหลครีบบาว ปลากลาย Hamilton carp, fork-tailed catfish และปลาช่อน ปลาเหล่านี้ว่ายมาจากแม่น้ำสาละวินเพื่อมาวางไข่ที่แม่น้ำปูน ยังไม่เคยมีการทำวิจัยถึงจำนวนพันธุ์ปลาและแหล่งอาศัยในแม่น้ำปูนและแม่น้ำสาละวินในเขตรัฐคะเรนนี่ เนื่องจากการสู้รบที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การวิจัยล่าสุดของชาวปะกาเกอญอในแม่น้ำสาละวินฝั่งไทยและลำน้ำสาขา

ตารางแสดงผลกระทบต่อมนุษย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากโครงการเชื่อมเว่ยจี

หมู่บ้านที่จะถูกน้ำท่วม			
หมู่บ้าน	เมือง	ครัวเรือน	ประชากร
เกมาพยู	ปาซอง	120	600
นามาหุก	ปาซอง	20	96
นามากู	ปาซอง	80	385
ปาซอง	ปาซอง	250	1,280
น้ำกิด	ปาซอง	40	200
พะปู	ปาซอง	17	80
สะพานทู่จ้ง	ปาซอง	20	110
จ๊อกเป็นโย	เมเซะ	25	130
โสพา	เมเซะ	110	520
ห้วยผาปุก	เมเซะ	50	245
เปมากู	เมเซะ	20	115
น้ำพินลิน	เมเซะ	30	142
วังอ่าว	บอลาเก	50	160
ซีก้วย	บอลาเก	25	115
วันชัย	บอลาเก	35	217
เยนีป๊อก	บอลาเก	50	250
เมืองตั้ง	บอลาเก	35	185
บอลาเก	บอลาเก	400	2,430
หอคำ	บอลาเก	25	150
ส่อหลอน	บอลาเก	25	150
สาพวก	บอลาเก	15	63
วันพลา (ใต้)	บอลาเก	13	75
วันพลา (เหนือ)	บอลาเก	15	82
สายยา	บอลาเก	20	120
โหดะ	บอลาเก	20	89
สาหลวง	ชาดอวี	39	187
ปาลอง	ชาดอวี	15	75
นาจะอิง	ชาดอวี	13	76
รวมหมู่บ้านที่ถูกน้ำท่วม		1,577	8,327
จำนวนผู้พลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบ		n/a	13,526
ต้องพึ่งพากับที่ดินทำกินที่ถูกน้ำท่วม		n/a	3,698
ผู้ลี้ภัยที่ได้รับผลกระทบ		n/a	4,400
ผู้อพยพที่ได้รับผลกระทบ		n/a	4,000
รวม			30,253

การประมงที่ถูกทำลาย

การเปลี่ยนจากแม่น้ำที่ไหลเชี่ยวตามการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลมาเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ จะส่งผลกระทบต่ออุปโภคบริโภคและวางไข่ของปลา และจะส่งผลกระทบต่อประชากรปลาและความหลากหลายของพันธุ์ปลาในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำตามฤดูกาลของแม่น้ำอย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเคมีของแม่น้ำอย่างมาก การทำลายห่วงโซ่อาหารตามธรรมชาติ และการปิดกั้นการอพยพของปลาและทำให้ปลาไม่สามารถเดินทางไปยังแหล่งอาศัยตามฤดูกาล ซึ่งจำเป็นต่อการหาอาหารและการขยายพันธุ์ เป็นผลกระทบส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำและผลกระทบที่มีต่อสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่...ปลาน้ำจืดส่วนใหญ่...ซึ่งปรับตัวเข้ากับกระแสน้ำตามฤดูกาล แก่งหินและวังน้ำวน...จะไม่สามารถปรับตัวได้หากน้ำมีสภาพนิ่งเนื่องจากเป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำ⁷⁷

ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ามีพันธุ์ปลามากกว่า 70 ชนิด⁷⁸ นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบระบบนิเวศที่แตกต่างกัน 18 อย่าง ทั้งที่เป็นแก่ง เป็นชายหาดและที่อยู่อาศัยของปลาแบบอื่น ๆ ในแม่น้ำสาละวินเฉพาะช่วงที่ไหลผ่านเป็นพรหมแดนระหว่างไทยกับพม่า ชาวบ้านที่อาศัยตามลำน้ำปูนในรัฐคะเรนนั้นก็บอกถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแบบเดียวกัน โดยมีถ้ำและแหล่งพันธุ์ปลาจำนวนมากในแม่น้ำปูนใกล้กับเมืองบอลาเกซึ่งคาดว่าจะถูกน้ำท่วม และการปล่อยน้ำเข้าเขื่อนจะทำลายแหล่งพันธุ์ปลาซึ่งไม่มีในที่อื่นเหล่านี้

ปลาจำนวนมากว่ายทวนน้ำจากแม่น้ำสาละวินไปสู่แม่น้ำสาขาในช่วงฤดูฝนเพื่อวางไข่และทำรัง แม่น้ำเหล่านี้ไม่มีความสำคัญกับคนมากนัก จากที่ชาวบ้านบอกเล่า ภายหลังจากมีการสร้างเขื่อนโมเบีย ลำน้ำสาขาเหล่านี้จะแห้งและเต็มไปด้วยดินตะกอน รวมทั้งแม่น้ำลูของเอง ถ้าสภาพการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการสร้างเขื่อนเวยจี ปลาอพยพก็จะไม่สามารถว่ายน้ำมาวางไข่ในช่วงฤดูฝน และอาจเสี่ยงจะสูญพันธุ์

การล่าสัตว์และเก็บของป่า

ชาวคะเรนนี้พึ่งพาป่าสำหรับการดำรงชีวิตหลัก ป่าเป็นแหล่งเชื้อเพลิงและวัสดุก่อสร้างบ้าน ประกอบด้วยผลไม้ป่านานาชนิด ผักและเห็ด รวมทั้งอาหารตามฤดูกาลสำหรับมนุษย์และสัตว์ เป็นแหล่งปุ๋ยตามธรรมชาติที่ไหลมาหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรด้านล่าง เป็นแหล่งของทรัพยากรนอกจากไม้ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้ชาวบ้าน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ซึ่งเป็นเนื้อเพื่อการบริโภคของมนุษย์ และเป็นแหล่งยาสมุนไพรต่าง ๆ ก่อนจะมีการโยกย้ายเมืองต่าง ๆ ไปยังพื้นที่อพยพของทหาร ชาวบ้านที่เมืองชาดอร์จะค้าขายหาย ยางเรซิน น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง ครั่งและทะนาค่า (แบ่งกันแสดตามธรรมชาติ) ซึ่งผลิตจากพืชสมุนไพรและมีคุณสมบัติในการบำรุงร่างกายและรักษาโรคมาลาเรีย⁷⁹

⁷⁷ Food for the people: Natural fisheries of the Mekong River, Dave Hubbel in Watershed: People's Forum on Ecology, Vol. 4 No. 3, June 1999, p. 34

⁷⁸ งานวิจัยที่บ้านที่แม่น้ำสาละวิน การวิจัยของชาวบ้านในชุมชนไทย-พม่า 2548 www.searip.org

⁷⁹ Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses, Burma Ethnic Research Group, 2000

ผู้ชายคะเรนนี้ส่วนใหญ่จะออกล่าสัตว์เป็นอาทิตย์ก่อนจะมีการเก็บเกี่ยวข้าว เพื่อให้มีเนื้อไว้บริโภค ในช่วงการเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่พวกเขาจะเดินทางด้วยการล่องเรือตามแม่น้ำและการล่องเรือทวนน้ำในลำน้ำสาขา โดยไปเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 5 คน พวกเขาจะใช้แหวนเพื่อจับปลาในช่วงกลางวัน ในตอนกลางคืนพวกเขาจะออกล่ากบและสัตว์ป่า สำหรับสัตว์ขนาดใหญ่อย่างเช่น หมูป่าและควากก็เป็นสัตว์ที่พวกเขามักจะล่าเช่นกัน จากนั้นชาวบ้านจะนำเนื้อสัตว์มาแปรรูป โดยทำเป็นปลาแห้งและน้ำพริก มีการนำเนื้อมาตากหรือดองเค็ม และจะเก็บเนื้อเหล่านี้ไว้ในไม้ไผ่โดยมีการแบ่งกันอย่างเท่าเทียม

การค้าขายตามแม่น้ำ

สาละวินเป็นเส้นทางคมนาคมหลักเพื่อการค้าขายในรัฐคะเรนนี้ ส่วนมากจะเป็นพ่อค้าแม่ค้ารายย่อย ซึ่งช่วยให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีช่องทางขายสินค้าของตน โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีเส้นทางขนส่งบนถนนที่สะดวก บ้านแม่สามแลบซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นศูนย์กลางการค้าขายสำคัญของ วัวควายและแพะ รวมทั้งสินค้าพื้นเมืองอย่างเช่น หัวหอม ถั่ว งาและพริกแห้งและสินค้าอย่างอื่นเช่น น้ำมันปรุงอาหาร เครื่องเทศ สินค้าอุปโภคบริโภค เสื้อผ้าและเครื่องจักรกลจากประเทศไทย เชื้อนเว่ยจีจะตัดแยกบ้านแม่สามแลบออกจากรัฐคะเรนนี้ เป็นการทำลายเส้นทางค้าขายที่เก่าแก่เส้นนี้ เมืองปาซองและบอลาเกซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าขายสำคัญก็จะจมอยู่ใต้น้ำ

หุบห้วยซึ่งอยู่ตามริมน้ำสาละวินและเป็นแหล่งเพาะปลูกงาและพริกก็จะจมอยู่ใต้น้ำ เป็นการทำลายโครงสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่น ทำให้อาชีพของสินค้าในท้องถิ่นเกิดความไม่แน่นอน ทั้งยังต้องมีการสร้างเส้นทาง การค้าขายใหม่ระหว่างรัฐคะเรนนี้กับไทย แต่ในช่วงที่เป็นอยู่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจะเป็นผู้ปลูกผักผลไม้ เกษตรกร และพ่อค้าแม่ค้ารายย่อย

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมของเขื่อนเว่ยจี

การเข้าถึงบริการด้านสังคมและผลกระทบต่อสุขภาพ

บอลาเกและปาซองเป็นเมืองขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นชนบทของรัฐคะเรนนี้ ชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่โดยรอบต้องพึ่งพาบริการที่จำเป็นและตลาดของเมืองทั้งสองแห่งนี้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ที่อยู่ในเมืองเมเซจะต้องเข้าโรงเรียนมัธยมปลายหรือไปโรงพยาบาลซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองปาซอง และในปัจจุบันมีถนนอยู่เส้นเดียวที่เข้าสู่เมืองแห่งนี้ ซึ่งก็จะถูกน้ำท่วม เป็นการทำลายเส้นทางที่จะเข้าสู่บริการด้านการแพทย์และการศึกษาของประชาชนซึ่งมีอยู่น้อย ในแผนการสร้างเขื่อนไม่มีการระบุถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว

ผลกระทบด้านสุขภาพของเขื่อนสาละวินจะทำให้ชาวบ้านประสบความยากลำบากมากขึ้นในการเข้าถึง บริการสาธารณสุข และจะมีปัญหาสุขภาพมากยิ่งขึ้น (องค์การอนามัยโลกจัดอันดับให้ระบบสาธารณสุขของพม่า อยู่ในอันดับที่ 2 จากท้ายตารางในโลก) ทั้งยังจะทำให้ปัญหาด้านสาธารณสุขแพร่ระบาดเข้ามาในฝั่งไทยด้วย ดังที่นายแพทย์วิทยา ห้วนอกกล่าวไว้ว่า

“ในพื้นที่หลายแห่ง การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำเนื่องจากการสร้างเขื่อนในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของมาลาเรีย จะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวภาพของเชื้อโรค อย่างเช่น จะทำให้เกิดยุงซึ่งเป็นพาหะของเชื้อโรคที่รักษาได้ยากมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการอพยพของคน ย่อมทำให้มีการแพร่ระบาดของเชื้อมาลาเรียและ/หรือเชื้ออื่น ๆ มากยิ่งขึ้น”⁸⁰

นายแพทย์วิทยาสรุปว่า “ควรมีการพิจารณาหาทางป้องกันโรคก่อนจะมีการวางแผนโครงการใด ๆ ที่จะทำให้ความเสียหายให้กับสิ่งแวดล้อมหรือกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร ต้นทุนในการป้องกันโรคติดต่อมีราคาต่ำกว่าการควบคุมมาก โดยเฉพาะในกรณีที่มีการแพร่ระบาดในประชากรแล้ว...”⁸¹

แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญหลายแห่งของชาวคะเรนนี้จะจมอยู่ใต้น้ำ รวมทั้งเมืองบอลาเก ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่า ถ้าช้างเผือกบนแม่น้ำปาย เป็นต้น⁸² รวมทั้งเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นใช้เพื่อการล่าถอยหลังการพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2

เสาหลอน

ตั้งแต่ปี 2293 จนถึงช่วงที่อังกฤษเข้ามาปกครองพม่า ที่เมืองบอลาเก มีกษัตริย์ปกครองอยู่ 5 องค์ ในรัชสมัยของพระبانแห่งเมืองบอลาเก (ราว ๆ พ.ศ. 2343) มีการมอบหมายให้พ่อพอซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านไปสร้างพื้นที่แห่งใหม่ทางตะวันออกของแม่น้ำปุ่น พ่อพอได้สร้างพระราชวังขึ้น 2 แห่งที่หมู่บ้านเสาหลอน โดยชาวรัฐฉานจะเรียกว่า หอคำแห่งบ้านเสาหลอน ซึ่งหมายถึง หอทองคำของพระมหากษัตริย์ จนถึงทุกวันนี้ ซากแห่งประวัติศาสตร์ของ หอคำยังคงดำรงอยู่ อย่างเช่น ระฆังสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นเครื่องราชบรรณาการจากพระเจ้ามินดงของพม่า และเจดีย์หลายแห่ง ในฐานะเป็นเมืองประวัติศาสตร์ซึ่งมีความหมายอย่างยิ่งต่อชาวคะเรนนี้ พวกเขาจึงมีความกังวลอย่างยิ่งต่อความสูญหายของมรดกทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลมาจากน้ำท่วม⁸³

บริเวณพระราชวังในเขตบอลาเกที่จะถูกน้ำท่วม

⁸⁰ Dams, Diseases, and Displacement: The Potential Public Health Costs of the Salween Dams, Withaya Huanok, MPH, MD, 2006

⁸¹ เฟิ่งอ่าง

⁸² สัมภาษณ์โดย KDRG หมายเลข 14, 2548

⁸³ *Kayan Tribe History*, Pe Maung Soe, 2001, p. 233-35

เผ่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

เผ่ายินดาเลมีประชากรอยู่เพียงประมาณ 1,000 คน⁸⁴ ซึ่งเคยเป็นเผ่าที่ทำงานรับใช้กษัตริย์คะเรนนี้ ทรงพระนามว่า พระบาน ในกรุงบอลาเก ชนเผ่านี้ยังสืบเชื้อสายจนถึงปัจจุบัน มาตุภูมิของพวกเขาอยู่ในพื้นที่ป่าของและเมืองบอลาเก เชื้อชนเว่ยจีจะทำให้หน้าท่วมที่ดินศักดิ์สิทธิ์ของพวกเขา ท่วมแหล่งวัฒนธรรม วิถีชีวิต บ้านเรือน และป่าไม้ของพวกเขา คนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มชนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการสร้างเขื่อนสาละวิน

ความเชื่อและประเพณี

ยินดาเลเป็นกลุ่มชนที่แยกย่อยจากชาวคะยา โดยมีภาษาที่ต่างไปเล็กน้อยและไม่มีตัวเขียน⁸⁵ ชาว ยินดาเลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธรวมกับความเชื่อเรื่องผี ทุกบ้านจะมีหิ้งพระและศาลพระภูมิ ซึ่งสร้างเป็น รูปทรงกลมบนเสาไม้หรือไม้ไผ่ และมีหลังคา ชนเผ่ายินดาเลให้ความเคารพต่อผีหลุม และมีการอัญเชิญให้มา สถิตอยู่ที่เสาโทบอทุกปีในช่วงเทศกาลอีลู

ชนเผ่ายินดาเลให้ความเคารพกับผีหลายชนิด พวกเขาจะเอากระดูกไก่มาพิจารณา และตีความจาก ลักษณะและร่องรอยบนกระดูกไก่ และจะทำการแก้บนตามที่เหมาะสม พวกเขาจะขอคำทำนายจากผีเมื่อมีคน เจ็บป่วย หรือในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ

พวกเขามีประเพณีอย่างหนึ่ง ช่วงที่แม่เสียชีวิต เพื่อเป็นการแยกลูกออกจากแม่ผู้เสียชีวิต พวกเขาจะเอา สายสิญจน์ซึ่งมีความยาวเท่ากับความสูงของเด็กใส่ลงไปในโลงศพเป็นสัญลักษณ์แทนการใส่ตัวเด็กลงไป เพื่อให้ แม่จากไปโดยไม่มีห่วงกังวล ในการฝังศพผู้อาวุโสหรือพระมหากษัตริย์จะมีการนำเหรียญและทรัพย์สมบัติ อย่างเช่น ดาบ หอกและปืนคาบศิลาฝังลงไปด้วย และจะมีการเอาขาของสัตว์เลี้ยงฝังไว้ในลำเล็ก ๆ ที่ตั้งขึ้น ตรงด้านศีรษะของหลุมศพ

ประเพณีที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือเทศกาลข้าวเหนียวหรือ**ปเวซอด็อง** ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองเพื่อขับไล่ ภูมิจีปีศาจออกไปจากที่อยู่อาศัย เทศกาลนี้จะกินเวลาสามวันโดยมีทั้งการเต้นรำและร้องเพลง ชาวยินดาเล เชื่อมั่นว่าจะต้องให้การเคารพต่อประเพณีพื้นถิ่นอย่างเคร่งครัด ไมเช่นนั้นจะเกิดหายนะใหญ่หลวงขึ้น⁸⁶

ข้อห้ามบางประการ

ในช่วงเทศกาลอีลู เนื่องจากชาวยินตาเลให้ความสำคัญเคารพอย่างสูงต่อพิธีเกโตโบ พวกเขาจะปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในช่วงเทศกาลนั้น โดยจะหลีกเลี่ยงจากการกินหิวและสัตว์จำพวกกิ้งก่าทุกชนิดในช่วงเวลานั้น ผู้ชายซึ่งมีภรรยาตั้งครรภ์จะต้องอยู่กับบ้านคอยตัดเสาชของเกโตโบ ส่วนพลอกหมอนของหญิงตั้งครรภ์จะต้องไม่เย็บติดกันจนสนิท ในระหว่างที่หว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด ผู้ชายจะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้จำนวนหนึ่งเพื่อเอาไว้บ่มเหล่าเตยยา พวกเขาจะหลีกเลี่ยงการกินอาหารประเภททอด เพราะเชื่อว่าจะทำให้เมล็ดข้าวไม่งอกออกมา พวกเขาจะปฏิบัติตามประเพณีเช่นนี้ในช่วงที่หว่านข้าวเท่านั้น

วิถีชีวิต

ชาวยินตาเลพึ่งพาเกษตรแบบพึ่งตนเอง การเลี้ยงสัตว์และล่าสัตว์ บางครั้งพวกเขาก็ทำงานหัตถกรรมด้วย โดยงานหัตถกรรมอย่างหนึ่งได้แก่การเอาไม้มาผูกกันเพื่อทำเป็นเรือขนาดใหญ่สำหรับใช้ทั้งหมดหมู่บ้าน พวกเขายังขายพืชผักที่ปลูกในช่วงฤดูแล้งเพื่อหารายได้เสริมด้วย

⁸⁴ แต่เดิมนักวิจัยเรียกว่าอินตาเลบาง หรือยังดาเลง

⁸⁵ *Myanmar Ethnic People Traditions and Culture (Kayah)*, a publication of the BSPP, 1967

⁸⁶ เฟิงอ่าง

แหล่งประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นที่ลงนามสนธิสัญญาเพื่อมิตรภาพระหว่างไทยกับคะเรนนี่จะจมใต้น้ำ

หมู่บ้านสาบายบนฝั่งน้ำสาละวินเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ โดยเป็นที่ที่พระมหากษัตริย์แห่งรัฐคะเรนนี่ ภาคตะวันออกและเจ้าเมืองเชียงใหม่ได้ลงนามมีสัมพันธไมตรีกันเมื่อปี 2352 ซึ่งภายหลังมีการจัดพิธีให้สัญญาต่อกันตามประเพณีแบบกะเหรี่ยงแดงด้วย ในครั้งนั้นทั้งสองฝ่ายให้คำมั่นต่อกันว่า “ตราบใดที่น้ำสาละวินไม่แห้งเหือด เขาควายไม่ชี้ตรง และถ้าช้างเผือกไม่จมนลง เมืองเต่ง (คะเรนนี่) และเมืองเชียงใหม่จะเป็นสหภาพต่อกัน”⁸⁷ ในช่วงที่เจ้าเมืองเชียงใหม่มาเยือนครั้งนั้น ราชวงศ์ของพระองค์ได้ตกหลุมรักกับเจ้าหญิงชาวคะเรนนี่ และภายหลังได้แต่งงานกัน ซึ่งทำให้สัมพันธภาพของทั้งสองราชอาณาจักรแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเขื่อนเวย์จี

ป่าที่เหลืออยู่ในพื้นที่น้ำท่วมซึ่งรวมทั้งแหล่งอาศัยที่สำคัญของสัตว์ป่าและนกจะถูกทำลายอย่างถาวรจากน้ำท่วม ดังที่กล่าวในบทว่าด้วยข้อมูลพื้นฐาน พื้นที่อ่างเก็บน้ำทั้งหมดตั้งอยู่บนชีวมณฑลที่มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมาก ในหนังสือ *แผนที่ด้านสิ่งแวดล้อมของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง* ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียและโครงการสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติตั้งข้อสังเกตว่า “คาดว่าจะมีการค้นพบความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นหากมีการสำรวจในชีวมณฑลนี้เพิ่มขึ้น” โอกาสที่เราจะสำรวจชีวมณฑลนี้อย่างเต็มที่สูญหายไป เมื่อป่าไม้เหล่านี้ต้องจมอยู่ใต้น้ำ

พื้นที่น้ำท่วมยังจะส่งผลกระทบทางอ้อมต่อป่าที่อยู่รอบ ๆ ประมาณกันว่าประชาชน 25,500 คนซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินและป่าซึ่งจะถูกน้ำท่วม จะต้องโยกย้ายออก และจะรุกเข้าไปทางป่าด้านข้างเพิ่มขึ้น ทำให้มีการตัดป่าไม้เพื่อการสร้างถนนและโครงสร้างพื้นฐานของเขื่อน ทั้งนี้เพื่อทดแทนถนนที่มีอยู่เดิมและเส้นทางค้าขายซึ่งจะถูกน้ำท่วม ถนนสายใหม่เหล่านี้จะกระตุ้นให้มีการทำไม้เพิ่มขึ้นในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้แต่เดิม

พื้นที่ราบตรงข้ามกับเมืองปางสงทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินเป็นแหล่งที่มีสัตว์ป่าชุกชุม และจะถูกน้ำท่วมด้วยเช่นกัน เก้งหม้อ วัวป่าและควายป่า กวาง หมูป่าและสัตว์ป่าอื่น ๆ จะลงจากภูเขามาหาน้ำและอาหารกินในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนั้นอ่างเก็บน้ำยังจะท่วมแหล่งมรดก พลวง⁸⁸ ตะกั่วและอลูมิเนียม รวมทั้งแหล่งหินอ่อนและแร่เหล็ก

⁸⁷ *Independence and Self-determination of the Karenni State*, KNPP Political Bureau, 1997

⁸⁸ *Conflict and Displacement in Karenni: The Need for Considered Responses*, Burma Ethnic Research Group, 2000

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปและข้อเสนอแนะ

รัฐบาลทหารพยายามหารายได้จากต่างชาติเพื่อสนับสนุนให้ตนเองยึดกุมอำนาจต่อไป การสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวินจะให้ประโยชน์ถึงสองชั้น ในด้านหนึ่งจะมีการผลิตไฟฟ้าเพื่อขายให้มีรายได้ที่ต้องการ ในขณะที่เดียวกันการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สร้างเขื่อนจะทำให้มีการเพิ่มกำลังทหารมากขึ้นในพื้นที่ซึ่งยังคงมีการสู้รบกับกลุ่มชาติพันธุ์ และจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล แต่จะทำให้เกิดการทำลายล้างและหายนะสำหรับมาตุภูมิที่เผชิญความโหดร้ายสำหรับชาวคะเรนนี่ อ่างเก็บน้ำที่เกิดขึ้นจากเขื่อนเวย์จีจะท่วมพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งวัฒนธรรม ทำลายการประมงและส่งผลกระทบต่อเส้นทางการค้าและคมนาคม ไม่ต้องพูดถึงปัญหาที่คนประมาณ 30,000 คนต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศอย่างถาวร

ชาวคะเรนนี่จะไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างที่ว่า ทั้งยังต้องเสียสละเพื่อให้ส่งกระแสไฟฟ้าไปให้กับผู้ใช้ซึ่งอยู่ห่างไกล อย่างกรณีของประเทศไทย รัฐบาลทหารและผู้ร่วมทุนจากทั้งไทยและจีนในโครงการเขื่อนสาละวิน ยังไม่ได้รับฉันทานุมัติจากชาวคะเรนนี่ในพื้นที่ ทั้งยังไม่มีการให้ข้อมูลถึงสิ่งที่พวกเขาวางแผนจะทำจากมุมมองของชาวคะเรนนี่ “การพัฒนา” ในลุ่มน้ำสาละวินจะดำเนินต่อไปแบบที่เคยเกิดขึ้นในช่วงเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา และจะแย่ลงไปอีก “การพัฒนา” จะดำเนินต่อไปโดยไม่มีฉันทานุมัติ ไม่มีผลประโยชน์ ไม่มีการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่า ไม่มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับรัฐบาลไทย

- หยุดแผนการทั้งหมดที่จะพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำร่วมกับรัฐบาลทหารพม่า ซึ่งรวมทั้งการสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวิน เนื่องจากโครงการที่ดำเนินงานโดยรัฐบาลทหารย่อมนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น และไม่สร้างประโยชน์ให้กับคนในท้องถิ่น ดังเช่นกรณีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำลอปิตะที่ดำเนินมาเกือบ 50 ปีในรัฐคะเรนนี
- หยุดการให้ความสนับสนุนต่อรัฐบาลทหารพม่าทุกรูปแบบ ทั้งการลงทุน เงินกู้และเงินช่วยเหลือในการพัฒนา ซึ่งเป็นการสนับสนุนและสร้างความชอบธรรมให้กับระบอบเผด็จการ และจะช่วยให้พวกเขากดขี่ประชาชนในพม่าต่อไป
- ยอมให้ผู้ลี้ภัยจากพม่าได้รับการปกป้องและได้รับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมระหว่างที่อยู่ในประเทศไทย และเพิ่มความพยายามเพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยและความमानฉันท์ระดับชาติในพม่า เพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง และบรรดาผู้ลี้ภัยจะได้เดินทางกลับมาดูภูมิของตน

สำหรับนักลงทุนจากนานาชาติและหน่วยงานการพัฒนาระดับทวีปเอเชียและพหุภาคี

- ปฏิเสธไม่ให้ทุนสนับสนุนโครงการสร้างเขื่อนสาละวิน เพราะโครงการนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้คนต้องอพยพออก และทำให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้นเนื่องจากสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมากกว่าครึ่งศตวรรษแล้วเท่านั้น แต่ยังเป็นการสนับสนุนให้รัฐบาลทหารอยู่ในอำนาจต่อไป

สำหรับรัฐบาลทหารพม่า

- หยุดแผนการทุกแผนที่จะสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวินรวมทั้งการสร้างเขื่อนเวจีซึ่งจะทำให้เกิดน้ำท่วมมรดกและมาตุภูมิของชาวคะเรนนี รวมทั้งพื้นที่ของชนเผ่ายีนดาเล และความเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขได้ต่อชีวมณฑลที่หลากหลายทางชีวภาพ
- หยุดปฏิบัติการด้านทหาร หยุดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยทันที ทั้งการบังคับโยกย้ายหมู่บ้าน การโยกย้ายและทำร้ายพลเรือน วิสามัญฆาตกรรม ความรุนแรงทางเพศ การเกณฑ์แรงงานทาส การเผาบ้านและทรัพย์สิน และถอนทหารทั้งหมดออกจากรัฐคะเรนนีและพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพม่า
- เริ่มต้นให้มีการเจรจาแบบไตรภาคีโดยทันทีร่วมกับพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยและผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อสถาปนาสันติภาพและประชาธิปไตยอย่างแท้จริงขึ้นในพม่า

Yuzo Uda

การสร้างเขื่อนภายใต้รัฐบาลทหารพม่า

ประสบการณ์จากโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในรัฐคะเรนนี่ จากน้ำตกกลอปิตะถึงแม่น้ำสาละวิน

โครงการไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่โครงการแรกในพม่ามีขึ้นเพื่อผันน้ำจากแม่น้ำบาลูของตรงบริเวณน้ำตกกลอปิตะในรัฐคะเรนนี่ เกือบ 50 ปีหลังจากโครงการเริ่มต้นขึ้น ชาวบ้านได้ถูกโยกย้ายออกและไม่มีโอกาสได้ใช้ไฟฟ้าและชลประทานตามที่ภาครัฐสัญญาไว้ เป็นตัวอย่างที่แสดงถึงรูปแบบการพัฒนาภายใต้รัฐบาลทหารพม่า การเพิ่มจำนวนทหารเพื่อคุ้มครองโรงไฟฟ้าทำให้เกิดการบังคับโยกย้าย การวางกั้นระเบิดหลายพันลูก การเกณฑ์แรงงานทาส และความรุนแรงทางเพศ ในขณะที่เดียวกัน เขื่อนทำให้เกิดน้ำท่วมเรียกสวนไร่นาและป่าไม้ ทั้งยังทำลายแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ

นายพลแห่งกองทัพพม่าร่วมมือกับกลุ่มทุนจากไทยและจีน ต่างกระตือรือร้นจะสร้างเขื่อนในแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายยาวที่ยังไหลอย่างเสรีในเอเชียอาคเนย์ หนึ่งในเขื่อนที่จะสร้างขึ้นจะท่วมพื้นที่เกือบ 6% ของรัฐคะเรนนี่ ซึ่งรวมทั้งพื้นที่ราบเพื่อการเกษตรซึ่งมีอยู่น้อย ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและยังไม่มีการศึกษา และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้งหลาย หมู่บ้านและเมือง 28 แห่งจะถูกน้ำท่วมโดยสิ้นเชิง ทำให้ผู้ลี้ภัยที่หลบหนีจากสงครามกลางเมืองอันยาวนานที่สุดในโลก ไม่สามารถกลับไปยังมาตุภูมิได้อีกตลอดกาล ยินตาเลซึ่งเป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่มีประชากรเหลืออยู่เพียง 1,000 คน จะต้องอพยพจากพื้นที่น้ำท่วมและจะต้องสูญเสียที่ดินศักดิ์สิทธิ์ของตนไปตลอดกาล

ดั่งที่ปาสกาล ซู เซว ผู้เขียน มาจากแดนผีดิบ: ปาฏิหาริย์แห่งโชคชะตาของพม่าคนหนึ่ง (From the Land of Green Ghosts) กล่าวไว้ในคำนำว่า “สำหรับผู้มีอำนาจและผู้โลภ โปรดอำนรายงานฉบับนี้...(และ)อย่าประหารแม่น้ำสาละวินซึ่งเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของเรา...”